

**PAVEL
KOHOUT**

k vydání Letorosty samomluv

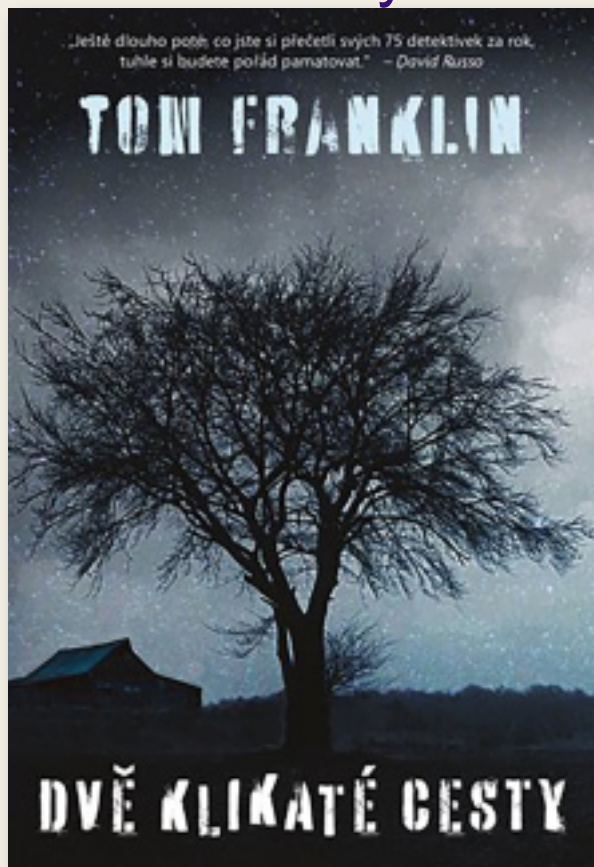
<https://youtu.be/DjqTe49HQKw>
<https://youtu.be/DjqTe49HQKw>**KN/HY**

1. 7. 2022

Číslo

4

Ročník 33

**Nakladatelství
ARGO vydává**

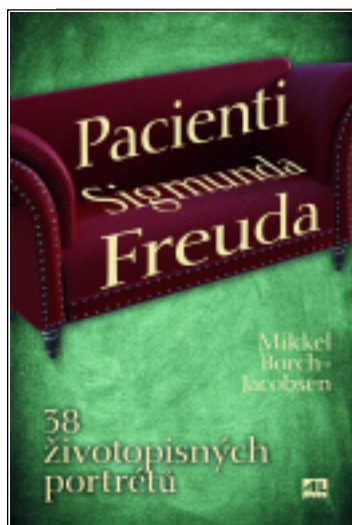
448 Kč

Více uvnitř

internet. knihkupectví: www.kosmas.cz**David Grossman**
**Život si se mnou
zahrává**

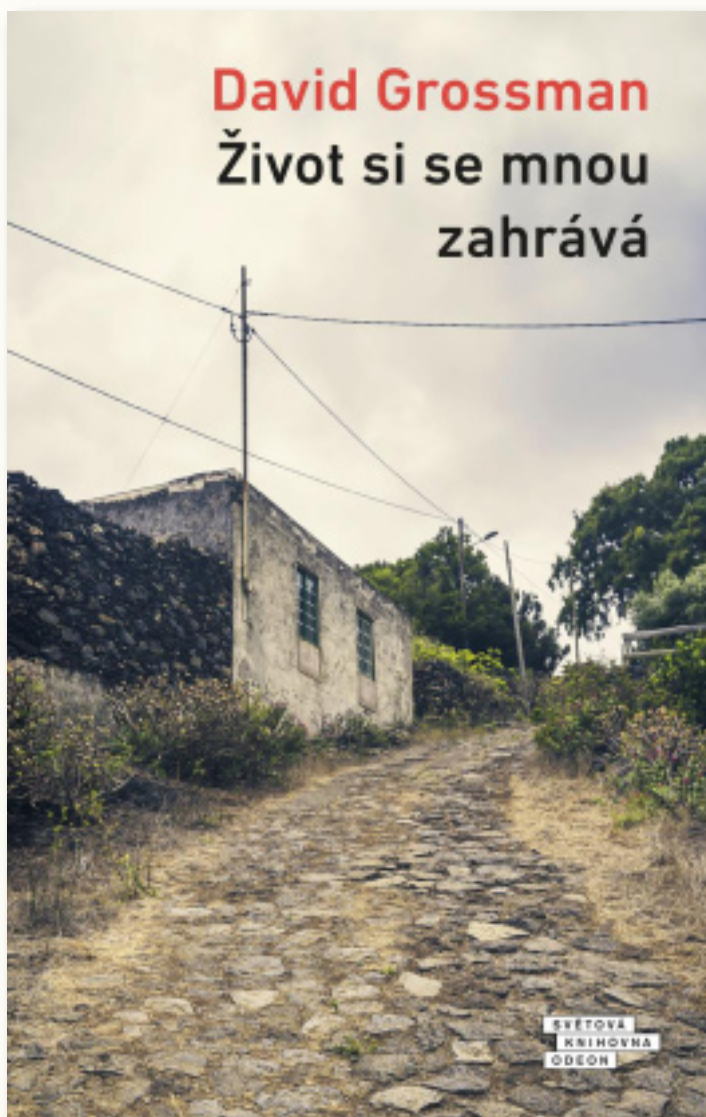
Více uvnitř

379 Kč

www.euromedia.cz**Více uvnitř 399 Kč**www.alpress.cz**UVNITŘ:** David Grossman ŽIVOT SI SE MNOU ZAHRÁVÁ (rozhovor); letní nabídka nakladatelství Alpress; Tom Franklin DVĚ KLIKATÉ CESTY (rozhovor); Fitzroy Maclean VÝPRAVY NA VÝCHOD (více o autorovi a knize); Pavel Kohout LETOROSTY SAMOMLUV); Borch-Jacobsen Mikkel PACIENTI SIGMUNDA FREUDA (rozhovor); Aimie K. Runyan PŘES ZÁKRUTY ŘEKY (rozhovor); nabídka ANCH-BOOKS; EUROPEAN ENTERPRISE AWARDS 2021 – ocenění pro DENÍK KNIHYDalší novinky, videa, rozhovory, recenze, aktuality na: <https://www.denik-knihy.cz>

David Grossman
Život si se mnou
zahrává

David Grossman ŽIVOT SI SE MNOU ZAHRAVÁ

Grossmanův nový román je rodinné drama – příběh tří generací silných žen. Temné události z minulosti otrávil jejich vztahy a neúprosně je přivedly zpět k sobě. Společně se vydávají na cestu na ostrov Goli otok u chorvatského pobřeží. Nyní devadesátiletá Vera zde strávila tři roky ve vězení za Titova režimu v 50. letech, když odmítla zradit svého manžela Miloše, neprávem obviněného z velezrady. Příběh o zranění, které se přenáší z generace na generaci, o děsivé síle tajemství a o lásce, která nevyrchává ani po letech, kdy už milovaný člověk nežije. Příběh odvahy, rodičovské volby a jejich důsledků...

Přeložila Lenka Bukovská

Vázaná, 304 stran, 379 Kč,
ISBN: 978-80-207-2091-7, EAN: 9788020720917

Vydává Odeon

Zakoupit můžete zde

<https://www.knizniklub.cz/knihy/536258-zivot-si-se-mnou-zahrava.html>

Ukázka a rozhovor s autorem na dalších stránkách

www.euromedia.cz

David Grossman Život si se mnou zahrává

Rafaelovi bylo patnáct, když mu umřela máma a vysvobodila ho ze svého utrpení. Pršelo a kapky deště dopadaly na kibucníky, tisíce se pod deštníky na malém hřbitově. Tuvja, Rafaelův táta, hořce plakal. Celá léta o svou ženu oddaně pečoval a teď najednou vypadal ztracený a osiřelý. Rafael, v krátkých kalhotách, stál stranou od ostatních a hlavu i oči schovával pod kapucí teplákové bundy, aby nebylo vidět, že nepláče. Teď, když umřela, vidí máma všechno, co jsem si o ní kdy myslel, běželo mu hlavou.

To bylo v zimě 1962. Rok nato se jeho táta seznámil s Verou Novakovou, přistěhovalkyní z Jugoslávie, a začal s ní žít. Vera do Izraele přišla se svou jedinou dcerou Ninou, vysokou, světlolvasou sedmnáctiletou dívkou s bledým a velmi krásným protáhlým obličejem, který postrádal jakýkoli výraz.

Kluci z Rafaelovy třídy Nině přezdívali Sfinga. Plížili se za ní a napodobovali ji – paže ovinuté při chůzi kolem těla, prázdný pohled. Pak se stalo, že Nina dva z nich načapala a oběma zmalovala ksicht. Takový výprask v kibucu ještě nikdo neviděl. Bylo k neuvěření, kolik se v těch útlých pažích a nohou skrývalo síly a zuřivosti. Začalo se o ní leccos povídat. Říkalo se, že když byla její máma v gulagu jako politická vězeňkyně, zůstala Nina na ulici. A slova „na ulici“ vždycky doprovázel významný pohled. Prý se v Bělehradě přidala k partě „vlčích dětí“, co unášely malá děvčata, aby za ně mohly požadovat výkupné. Tohle se povíдалo. Ale lidi toho namluví.

Historika o rvačce ani cokoli dalšího, co se odehrálo nebo proslýchalo, nedokázalo proniknout mlhou, ve které Rafael po smrti matky žil. Celé měsíce sám sebe umrtvoval. Dvakrát denně, ráno a večer, polykal silný prášek na spaní z matčiny skříňky na léky.

Když Ninu v kibucu tu a tam potkal, nevěnoval jí pozornost. Ale jednou večer, zhruba půl roku po matčině smrti, to vzal do tělocvičny zkratkou přes avokádový háj a najednou šla Nina proti němu. Kráčela se sklopenou hlavou, paže ovinuté kolem těla, jako by všude kolem panoval chlad. Rafael se náhle zastavil a zpozorněl, aniž věděl proč. Nina byla ponořená do sebe a ne všimla si ho. Upoutal ho způsob, jak se pohybovala. To ho zaujalo jako první – klidný, úsporný pohyb. Vysoké jasné čelo, jednoduché, lehké modré šaty, jejichž sukně jí pohlávala kolem lýtek.

Teprve když k němu přišla blíž, zjistil Rafael, že pláče, že tíše, přidušeně vzlyká, to už si ho všimla taky, zastavila se a naježila.

Jejich pohledy se na pár vteřin propletly a dalo by se s lítostí konstatovat, že propletené zůstaly už navždycky. „Nebe, země, stromy,“ řekl mi Rafael, „nevím... měl jsem pocit, jako by příroda omdlela.“

Nina se vzpamatovala jako první. Zlostně si odfrkla a pospíchala pryč. Stihl ještě zahlédnout, jak jí z obličeje v mžiku zase zmizel výraz, jako by se z něj odloupl, a v Rafaelovi se něco vzdemulo. Natáhl za ní ruku – Živě ho vidím, jak tam stojí s tou nataženou rukou. A přesně takhle stát zůstal, dalších pětadvacet let – s rukou nataženou před sebe.

Ale tehdy v sadu, bez přemýšlení a dřív, než by mohl začít váhat a hledat si výmluvy, sebou trhl a rozběhl se za ní říct jí, co mu došlo, jakmile ji

uviděl. Všechno se v něm probudilo k životu, vyprávěl mi. Chtěla jsem, aby to vysvětlil. Zamumlal něco nesouvislého o tom, jak v něm na celé roky během máminy nemoci a po její smrti všechno usnulo. A teď mu najednou všechno připadalo neodkladné, osudové, a nepochyboval o tom, že jí to bude připadat taky tak.

Nina za sebou zaslechla kroky, zastavila se, otočila se a pomalu, důkladně si ho změřila. „Co je?“ vyštěkla na něj. Polekal se, zaskočený její krásou a možná i hrubostí – ale hlavně, obávám se, právě tou směsicí krásy a hrubosti. Vydrželo mu to dodnes, slabost pro ženy, které v sobě mají špetku – špetičku – mužské agresivity nebo i neotesanosti, jako takové koření, Rafael, Rafi – Nina si dala ruce v bok, v tu chvíli se prodrala na povrch drsná holka, která vyrostla na ulici, divoké zvíře. Nosní dírký se jí rozšířily, větrila, nasávala jeho pach, Rafael viděl, jak jí na krku pulsuje tenká modrá žilka, a najednou cítil, jak ho pálí rty, tak mi to vyprávěl, měl je vyprahlé a rozpraskané.

„Fajn, všem je to jasné,“ pomyslela jsem si, „nemusíš zabíhat do podrobností.“

Na tvářích se jí ještě leskly slzy, ale oči měla chladné, skoro hadí. „Běž domů, chlapečku,“ řekla a on zavrtěl hlavou, že ne, naklonila se k němu, až se ho skoro dotkla čelem, zase se odtáhla, znovu se přiblížila, jako by hledala jeden určitý bod, zavřel oči, a vtom do něj vrazila hlavou s takovou silou, že odletěl dozadu a přistál v dolíku u kmene avokáda.

„Odrůda Ettinger,“ neodpustil si upřesnění, abych snad nedejbože nezapomněla, že v téhle scéně má každý detail svůj význam, protože právě z takových detailů se utvářejí mytologie.

Ležel v dolíku celý zkoprnělý, mnul si bouli, která mu začínala růst na čele, a když vstal, točila se mu hlava. Od matčiny smrti se Rafael nikoho nedotkl a nikdo se nedotkl jeho, když nepočítal rvačky. Ale tady šlo o něco jiného, cítil, že to udělala, aby se mu v hlavě konečně rozsvítilo, aby ho zbavila trápení.

Osleplý bolestí na ni chtěl zavolat to, co mu došlo, jakmile ji uviděl, jenže místo toho se mu z pusy vydrala jalová, pokleslá slova, která ho samotného zaskočila. „Jako když se kluk předvádí před partou,“ vyprávěl mi.

„Chci tě opíchat’ nebo tak něco“ – bylo to na hony vzdálené jeho ryzí a průzračné myšlence, „ale na pár vteřin jsem jí z tváře dokázal vyčíst, že i přes tu vulgaritu pochopila, co jsem chtěl říct.“

A možná to tak doopravdy bylo, co já vím. Proč jí nepřipisat pár bodů k dobru a neuvěřit, že holka, která se narodila v Jugoslávii a – jak se později ukázalo – pár let skutečně prožila opuštěná, bez táty a mámy, dokázala navzdory téhle výchozí pozici, nebo možná právě díky ní, v jednom milosrdném okamžiku pochopit uzavřeného a osamělého izraelského kluka z kibucu (tak si ho coby šestnáctiletého představuju), nahlédnout do jeho nitra plného tajností, spleťtých úvah a velkých gest, o kterých nikdo na světě nevěděl. Smutného a zachmuřeného kluka, krásného až k pláči.

Rafaela, mého tátu.

Je jeden slavný film, název si teď nevybavím (a nechci ztrácet ani vteřinu googlováním), ve kterém se hlavní hrdina vrátí do minulosti, aby něco napravil, zabránil světové válce nebo tak.

Co bych dala za to, mít možnost vrátit se do minulosti a zabránit těm dvěma, aby se setkali. Celé dny, a hlavně celé noci, které následovaly, se užíral tím, že ten vzácný okamžik propásl. Přestal polykat matčiny prášky na spaní, aby mohl naplno prožívat svou lásku. Hledal ji po celém kibucu, marně. V té době se skoro s nikým nebavil, a tak nevěděl, že Nina se odstěhovala z části kibucu vyhrazené nezadaným, kde do té doby bydlela s matkou, a zabydlela se v pokojíku ve starém zatuchlém bungalovu, který pocházel ještě z dob otců zakladatelů. Bungalov tvořila řada maličkých kamrlíků natěsnaných vedle sebe a stál za sady v části

ti kibucu, které jeho členové s příznačným útlocitem přezdívali Leprosárium. Žila tam skupina mužů a žen, většinou zahraničních dobrovolníků, kteří tu nějak uvízli, ztracených existencí, co se nepodílely na společné práci a kibuc si s nimi moc nevěděl rady.

Ale myšlenka, která se v něm zrodila, když Ninu tenkrát potkal v sadu, neztratila na palčivosti, naopak se jako smyčka čím dál pevněji stahovala kolem jeho duše: „Pokud Nina svolí k tomu aspoň jednou jedinkrát se se mnou vyspat,“ myslel si naprosto vážně, „vrátí se jí do tváře výraz.“

S tou myšlenkou se mi svěřil při rozhovoru, který jsme spolu natáčeli kdysi dávno, když mu bylo třicet sedm. Byl to můj první film a dnes ráno, o čtyřicet let později, jsme se s Rafaelem v návalu ukvapené nostalgie rozhodli, že si ho pustíme. V téhle fázi zachycuje film Rafaela, který se rozkašle tak, až se málem zadusí, drbe se v rozčuchaných vousech, znovu a znovu rozepíná a zapíná kožený řemínek hodinek a hlavně – nezvedne oči k mladé dokumentaristce, která s ním rozhovor vede, tedy ke mně.

„Hele, to sis na šestnáctiletýho dost věřil,“ ozve se za kamerou můj pisklavý hlásek snažící se vlichotit. „Já?“ podívá se filmový Rafael. „Já že si věřil? Třásl jsem se při tom jako osika.“ – „Podle mě,“ říká dokumentaristka a zní to falešně jak pětník, „je to ta nejoriginálnější balící hláška, jakou jsem kdy slyšela.“

Když jsem s ním dělala tohle interview, bylo mi patnáct, a abychom si nic nenalhávali – do té doby se mi nepoštěstilo slyšet žádnou balící hlášku, ať už originální, nebo otřepanou, od kohokoli, pokud nepočítám svůj odraz v zrcadle s černým baretem na hlavě a šátkem, který mi tajemně halil polovinu obličeje.

Videokazeta, malý stativ, mikrofon s našedlým molitanem, který už se drotil. Tenhle týden, v říjnu 2008, je našla moje babička Vera v papírové krabici na půdičce, spolu s prastarou kamerou značky Sony, skrz jejíž objektiv jsem se v oněch letech dívala na svět.

Dobře, označení film je v tomhle případě trochu nadnesené. Šlo jenom o pár scén, tátových vzpomínek z mládí, neuspořádaných a sestřihávaných jen napůl. Zvuk je děsný, obraz vybledlý a zrnitý, ale většinu času je jasné, co se v něm odehrává. Na krabici napsala babička Vera černým fixem Gili – různé.

Nedokážu popsat, co při sledování toho filmu cítím, jak se mi svírá srdce při pohledu na dívku, již jsem byla a která vypadá, nepřeháním, jako lidská verze blbouna nejapného, kterého jak známo jenom vyhubení zachránilo před tím, aby umřel studem. Tvora, který se v hloubi duše zatím nerozhodl, čím bude a kam zamíří, a tak má ještě všechny možnosti otevřené.

Dnes, o čtyřicet let později, sedím vedle svého táty u babičky Very doma v kibucu, sleduju ten rozhovor společně s ním a žasnu, jak jsem tam čitelná, i přesto, že jenom kladu otázky, i přesto, že skoro nejsem vidět.

Dost dlouho se vůbec nedokážu soustředit na tátovo vyprávění o něm a o Nině, o tom, jak se seznámili a jak ji miloval. Sedím vedle něj, skrčená a schoulená pod tíhou toho vnitřního konfliktu, který se na obrazovce přede mnou odehrává bez jakékoli cenzury a který se z té dívky, mého někdejšího já, dere ven jako výkřik, právě proto, že jsou všechny možnosti otevřené, proto, že je toho otevřeného až příliš mnoho, včetně takových otázek, jako kolik životní síly v sobě má nebo nemá, nebo nakolik bude ženou a nakolik mužem. Už je jí patnáct, ale stále neví, jaké rozhodnutí v podzemních kobkách evoluce nakonec padne.

Pomyslím si: kdybych tak mohla na okamžik, na malou chvíli, proklouznout do jejího světa a ukázat jí svoji současnou fotku, třeba fotku z práce nebo fotku s Meirem, klidně i dnes, s tím, jak na tom teď jsme, a říct jí, neboj se, holka, nakonec – s menším popostrčením, několika kompro-

misy, špetkou humoru a trochou té konstruktivní sebedestrukce – si najdeš svoje místo, které bude patřit jenom tobě, a dokonce najdeš i lásku, objeví se někdo, kdo bude hledat přesně takovou velkou ženskou šmrncnutou blbounem nejapným.

Teď se vrátím na začátek, k líhni, ze které se naše rodina vyklubala. Uvidím, co před odletem na ostrov stihnu. Rafaelův táta, Tuvja Bruk, byl agronom, který zodpovídal za veškerou zemědělskou půdu od Haify až po Nazaret a zastával důležitou pozici v kibucu. Byl to pohledný a seriózní muž, který hodně pracoval a málo mluvil. Svou ženu Dušenku velmi miloval a po celou dobu její nemoci o ni pečoval, jak nejlépe dovedl. Po její smrti mu v kibucu začali dohazovat Veru, Nininu matku.

Tuvja váhal. Měla v sobě něco cizokrajného. Vždycky, za všech okolností nosila rtěnku a náušnice. Přízvuk měla těžký, hebrejštinu trochu divnou (což platí dodnes, tak jako ona nikdo jiný nemluví), dokonce i její hlas mu zněl diasporně. Jeden starousedlík, který pocházel z jugoslávské komunity, mu jednou večer ve dveřích jídelny položil ruku na rameno a řekl: „To je žena pro tebe, Tuvjo. Prožila věci, jakým bys neuvěřil, a zdaleka ne o všem z toho už se smí mluvit.“

Tuvja ji pozval k sobě domů, aby se lépe poznali. A aby se na schůzce necítila tak nesvá, přivedla si Vera kamarádku, rodačku ze stejného chorvatského města a nadšenou fotografku. Obě tiše seděly, nohu přes nohu, v nepohodlných křesilkách z kovových trubek vyplétaných bužirkou, která se jim zařezávala do zadku.

Musely projevít větší dávku sebeovládání než středověcí poustevníci, co žili na sloupech, aby se nezačaly smát, když se Tuvja snažil dopravit z kuchyňky občerstvení, které mu předem nachystaly jeho dcery. Potom, během následujících dvaatřiceti spokojených a dalo by se říct i šťastných společných let Vera tuhle scénku s gustem přehrávala a napodobovala Tuvju, jak jde do kuchyňky pro misku arašídů nebo slaných tyčinek a při tom jim nepřestává vykládat o škodlivých larvách blýskavek a o listovníčcích citrusových, vrátí se k nim s prázdnou, omluvně se usměje, na levé tváři se mu objeví okouzující dolíček a znovu spěchá do kuchyně, aby vzápětí přinesl vázu s lučním kvítím.

Zatímco Rafaelův otec prováděl složitý zasnubní tanec, rozhlížela se Vera kolem sebe ve snaze dozvědět se něco o jeho nebožce ženě. Na stěnách nevisel jediný obrázek, nebyla tu knihovnička ani koberec. Stínidlo lampy bylo prožrané od molů (přemýšlela, jestli by to mohly mít na svědomí ty blýskavky, o kterých mluvil) a z pohovky lezly kousky žlutého molitanu.

Veřina kamarádka ukázala bradou na složené kolečkové křeslo a kyslíkovou bombu, obojí nacpané mezi pohovku a zeď. Vera cítila, že nemoc, která tady tolik let bydlela, se ještě úplně neodstěhovala. Že něco z ní tu stále přetrvává. Vědomí, že tu má sokyni, ji přimělo se napřimit, pak vyzvala Rafaelova tátu, aby se konečně posadil a popovídal si s nimi jako normální člověk. Hned žuchl na pohovku, narovnal záda a založil si ruce na prsou.

Vera se na něj usmála tak neodolatelně žensky, že měl pocit, jako by mu páteř měla co nevidět roztát. Kamarádka si tu najednou připadala zbytečná a zvedla se k odchodu. S Verou si vyměnily pár vět rychlou srbochorvatštinou. Vera pokrčila rameny a odmítavě mávla rukou v gestu, které znamenalo „zrovna na tomhle mi vůbec nesejde“. Tuvja, který byl právě kompletně podroben rychlému zhodnocení, býval obvykle rázný a sebejistý, ale před touhle drobnou ženou s pronikavými zelenými očima náhle znejistěl. Pohled měla tak ostrý, že před ním člověk musel vždycky na chvíli sklopit zrak. Než odešla, poprosila je kamarádka, jestli by si je nemohla vyfotit svým Olympusem. Oba byli na rozpacích, ale ona prohlásila: „Vám to spolu tak sluší,“ a ti dva se na sebe podívali a poprvé jim připadalo, že by skutečně mohli tvořit pár.

Kvůli fotografování vstala Vera z mučícího křesla a posadila se vedle Tuvji na úzkou pohovku. Na černobílé fotce sedí opřená o napnutou paži, naklání se, dívá se na Tuvju ze strany a usmívá se. Vypadá to, jako by ho škádlila a bavila se tím.

Píše se rok 1963. Začátek zimy. Veře je čtyřicet pět. Lokna na čele, plné, dokonalé rty. Obočí tenoučké, jaké mívala Hedy Lamarrová, nakreslené tužkou.

Tuvjovi je čtyřiapadesát, má na sobě bílou košili se širokým límečkem, vlněný ručně pletený svetr s copánky. Husté černé vlasy s dokonale rovnou pěšinkou. Ohromné ruce má zaťaté v pěst a paže založené na prsou. Je v rozpacích, čelo se mu leskne rozrušením.

Tuvja má nohu přes nohu a teprve teď jsem si všimla, že špička Veřiny pravé nohy v páskovém sandálu se pod stolem s bílým ubrusem lehce dotýká Tuvjovy levé podrážky, jako by ji zespona lechtala.

Kamarádka odešla. Vera s Tuvjou zůstali v rozpacích sedět na pohovce. Když zvedl ruku, aby se poškrábal na čele, všimla si Vera, že mu zrukávu světru vykukují na předloktí černé chlupy. Husté chlupy se draly ven i z výstřihu a končily až u krku, zarudlého po holení. Odpuzovalo ji to i přitahovalo zároveň.

Její první a jediný milenec, Miloš, měl světlou a hladkou kůži, která po opálení získávala medový odstín. Veřino tělo si najednou vzpomnělo, jak se s Milošem mazlilo jako koťata. Ráda se tiskla a choulila k jeho hubenému, nemocnému tělu, aby do něj nechala proudit teplo, sílu a zdraví, jichž měla na rozdávání, a mívala pocit, že čím víc ze sebe dává, tím je sama plnější. Teď se jí sevřely útroby a přemohla ji sklíčenost, málem se sebrala a odešla. Tuvja, který si změny její nálady nevšiml, se zvedl, zpřímá se postavil proti ní a prohlásil, že musí jít na schůzi vedení kibucu, ale pokud jde o něj, nabídku přijímá a mohou to zkusit.

Napřáhl paži, jako by roztahoval skládací metr, a stiskl jí ruku. Ten nemotorný návrh způsobil, že se navzdory stesku po Milošovi zvonivě rozesmála. Tuvja před ní rozpačitě stál a jako obvykle se snažil vypadat co nejmenší. „Tak co ty na to, Veru?“ zeptal se jí prosebně a znovu se posadil na kraj pohovky, bezradně a dočista schlíple. Vera stále váhala. Líbil se jí, připadal jí mužný, přímý a čitelný – „hned jsem viděla, že má potenciál“ –, ale na druhou stranu o něm skoro nic nevěděla. A přesně v tu chvíli, s mizerným načasováním, příznačným skoro pro všechny zásadní chvíle jeho života, se objevil Rafael, Tuvjův nejmladší syn, s napuštěným okem, rozbitým obličejem a zaschlou krví kolem úst. Zase se porval, tentokrát se staršími kluky ze školy. Na sobě měl – jako každý den, bez ohledu na počasí – teplákovou bundu s kapucí z mámina pohřbu. Jen co otevřel dveře opatřené sítí proti hmyzu, uviděl tátu, jak celý nesvůj sedí vedle Very, a zarazil se. Vera rychle vstala a vykořčila směrem k němu, ale on varovně zavrčel. Nepolekala se. Stála proti němu a zvědavě si ho měřila.

Rafaela, stejně jako jeho otce, Veřin pohled zmátl: pochopitelně znal Veru od vidění. Několikrát ji minul na cestičce v kibucu nebo v jídelně, ale zřejmě na něj neudělala žádný dojem. Malá žena, rázná a svižně kráčející, s pevně semknutými rty. Ničeho víc si na ní nevšiml.

Samozřejmě mu ani nepřišlo na mysl, že by to mohla být matka Niny, kterou se ve svých fantaziích zaobíral dnem i nocí. „Ty jsi Rafael,“ řekla Vera s úsměvem a znělo to, jako by věděla mnohem víc než to. Aniž z Rafaela spustila oči, poslala Tuvju do koupelny pro jód a gázu. Pak natáhla ruku k Rafaelovu zkrvavenému obličejí a prstem se dotkla koutku jeho úst. Ozval se pronikavý výkřik a přidušená nadávka v srbochorvatštině. Tuvja přiběhl z koupelny. Rafael tam polekaně stál a na rtech měl chuť cizí krve. Vera se snažila zastavit pramínek, který jí z prstů crčel na podlahu. Tuvja, který Rafaela v životě neuhodil, se chystal na syna vrhnout, ale Vera před něj skočila a rozpráženými rukama je

od sebe oddělila, při tom se jí z hrdla vydral varovný zvuk, chraptavý a hluboký, téměř nelidský.

Její pohyb i ten hrůzostrašný zvuk vyvolaly v Rafaelovi někde hluboko v útrobach pocit, jako by byl zvířecí mládě a ona „šelma, která to mládě brání“, vyprávěl mi. A navzdory všemu, co vůči ní cítil, si najednou hrozně přál být mládětem téhle šelmy.

* * *

Tuvja nebyl žádný násilník a tím prudkým výbuchem polekal sám sebe. Pořád dokola zahanbeně mumlal: „Promiň, Rafi, odpusť mi to.“ Vera se opřela o zeď, trochu se jí točila hlava, ale ne kvůli krvi, ta ji nikdy neděsila. Zavřela oči. Víčka se jí chvěla, za nimi se odehrával rychlý rozhovor s Milošem. Od jeho sebevraždy v pozemních kobkách UDBY v Bělehradě už uplynulo skoro dvanáct let. Řekla mu, že teď bude žít s jiným mužem, ale že jeho ani jejich lásku v žádném případě neopouští. Otevřela oči a podívala se na Rafaela. Pomyslela si, jak se podobá otci a jak úžasný chlap z něj jednou vyroste, ale viděla i to, jak s ním zamávala ztráta matky v příliš mladém věku. I její dcera Nina přišla o jednoho z rodičů za těžko popsatelných okolností, ale Rafaelova osamělost, opuštěnost a zmar probudily ve Veře silný mateřský cit, jaký do té doby nepoznala. Tuhle větu mi během let při několika příležitostech zopakovala, pokaždé s trochu jiným důrazem. „Jak to, že ses tak nikdy předtím necítila?“ vypálila jsem na ni jednou. „Vždyť už jsi měla Ninu! Měla jsi dceru!“ Šly jsme tehdy po naší oblíbené polní cestě kolem kibucu – zavěšené do sebe, takhle se mnou ráda chodí dodnes, navzdory výškovému rozdílu – a jako vždy byla děsivě upřímná: „S Ninou to je bylo jako mimoděložní těhotenství. Kdežto s Rafim všechno bylo je tam, kde mělo.“

Rafael a Tuvja pod jejím pohledem ani nedýchali a přesně to byl ten okamžik, kdy se Vera skálopevně rozhodla, že si Tuvju vezme za muže, a vzala by si ho, tak mi to jednou řekla, i kdyby byl šereda, zloduch a bubnoval v bordelu – což byl jeden z mnoha jejích soukromých obrátů, jehož význam zůstával nejasný a který si celá naše rodina včetně takzvaných „budoucích generací“ s radostí osvojila. Protože k čemu jsou všechny tvoje krásné ideály, řekla si tehdy Vera v duchu, k čemu je komunismus a bratrství mezi národy a planoucí rudá hvězda a ušlechtilý svět? K hovnu, odpověděla si, pokud teď tohle kluka opustíš, jsou k hovnu. Na vteřinu nebo dvě byl každý zabraný do vlastních myšlenek. Ráda si je tak představuju, jak tam všichni tři stojí se svěšenou hlavou, jako by naslouchali bublání chemické směsi, která v nich začíná působit. A tohle je vlastně okamžik, ve kterém vznikla moje rodina. A je to vlastně i okamžik, ve kterém jsem se začala rýsovat i já.

Tuvja Bruk byl můj děda. Vera je moje babička. Rafael, Rafi, R. je, jak známo, můj táta, a Nina – Nina tu není. Nina není.

To byl odjakživa její mimořádný přínos téhle rodině. A kdo jsem já?

Milý sešitku, 72 listů bezdřevého papíru, vyroben v podniku Daftar, už jsem tě popsala dobrou čtvrtinu a ještě nás nikdo nepředstavil. Gili.

Což, jak známo, v hebrejštině znamená raduj se. Pěkně rovnou v imperativu. Takže dost problematické jméno.

Rafael se stáhl do svého pokoje, maličkého a tmavého jako jeskyně. Zavřel dveře a posadil se na postel. Ta drobná žena mu naháněla strach. Nikdy neviděl tátu takhle schlíplého.

Na opačné straně zavřených dveří odvedla Vera Tuvju k pohovce a nechala si od něj obvázat dva pokousané prsty. Těšil ji pohled na jeho dlaně svírající její bílou ruku. Mlčeli, ale bylo to příjemné mlčení. Když byl Tuvja hotov, upevnil obvaz zavíracím špendlíkem. Sklonil hlavu k jejím

prstům a ukousl neposlušnou nitku, Vera byla z jeho mužného chování celá pryč. Zeptal se jí, jestli to bolí, a ona zamumlala: „Dostala jsem, co mi patří.“ Mluvili tiše. „Kluk je takový od máminy smrti. Vlastně už od doby, co onemocněla,“ řekl Tuvja. Vera si položila obvázanou ruku na tu jeho. „Já mám Ninu a ty Rafaela.“

Tichý hovor je sblížil. Ovládla se, aby mu prsty neprohrábla husté černé vlasy.

„Tak co říkáš, Vero, co kdybychom –“

„To dali dohromady? Můžeme zkusit, proč ne.“

Před pěti dny jsme slavili Veřiny devadesátiny (s dvouměsíčním zpožděním. O narozeninách měla zápal plic, tak jsme se rozhodli oslavu odložit). Rodinná oslava proběhla v kibucu, ve společenské místnosti. A když říkám „rodinná“, myslím tím Tuvjovu rodinu, do níž se Vera přivdala a jejímž středobodem se na následujících pětáctičet let stala. Vždycky mě pobaví, když si uvědomím, že většina vnoučat a pravnoučat, která Veru obletují a soupeří o její pozornost, vlastně ani neví, že nejde o jejich biologickou babičku. Každé dítě v rodině prochází menším iniciačním rituálem, při němž mu, obvykle zhruba v deseti letech, příbuzní vyjeví pravdu. Potom – a to bez výjimky – položí dotyčný nebo dotyčná pár otázek, trochu nakrčí čelo, přivře oči a nakonec zavrtí hlavou, aby tu znepokojivou informaci, která jim přeběhla po zádech jako mráz, ze sebe setřásl a zbavili se jí.

Chana, nejstarší dcera dědy Tuvji, tátova starší sestra, přečetla krátký proslov: „Po dvaatřiceti letech, které spolu strávili, můžu myslím upřímně říct, že Vera je nejen nedílnou součástí naší rodiny, ale že bez Věry bychom zřejmě nebyli takovou rodinou, jakou jsme.“ Chana to jako obvykle vystihla jednoduše, ale trefně a Rafael nebyl jediný, kdo zamáčkl slzu. Vera zkrivila ústa – což je její automatická reakce na přeslazenost, a Rafael, který jako vždy rodinnou oslavu natáčel, mi šeptem na půl pusy řekl, že všechny Veřiny pohyby a gesta jsou naprosto nezaměnitelné.

Jen co oslava začala, prohlásila Vera, že v tenhle den smí o sobě říkat hezké věci jen ona sama, takže se můžeme rovnou pustit do jídla. Jenže tak snadno jí to tentokrát neprošlo.

Příbuzní všech věků i generací vstávali a pronášeli chvalořeči, jev naprosto mimořádný, protože Brukové zpravidla nejsou velcí řečníci a nemívají ve zvyku otevřeně někomu říkat tak osobní věci. Ale Veře je říct chtěli. Skoro každý v místnosti přišel s historkou o tom, jak mu Vera pomohla, postarala se o něj, zachránila ho před něčím nebo před sebou samým. Moje historka by byla asi nejsenzáčnější, jelikož byla okořeněná pokusem sáhnout si v třidvaceti letech na život kvůli nešťastné lásce k jistému dotyčnému, necht' je jeho jméno navěky vymazáno z mojí filmografie. Ale jak mně, tak Veře bylo jasné, že já si své povídání jako vždycky nechám, až budeme v soukromí, mezi čtyřma očima. Obzvlášť dojemný byl okamžik, kdy se dvouapůlletý Esterin vnuk Tom pokakal do plínky a v záchvatu samostatnosti se kategoricky odmítal nechat přebalit od maminky nebo od babičky Ester, a když se ho Ester zeptala, kdo ho má tedy přebalit, nadšeně zakřičel: „Babi Veral!“ a smích pak nebral konce. Vera překvapivě čiperně vyskočila z křesla a rozběhla se k nim, skoro jako mladice, nebýt těla trochu nahrbeného a vychýleného doleva, na stole stojícím stranou vyměňovala Tomovi plínku a přitom nám posunkem naznačovala, že můžeme pokračovat v proslovech, „ať už to máme konečně z krku“.

A zatím měla oči jenom pro usmívajícího se Toma, broukala mu do pupičku něco v srbochorvatštině s maďarským přízvukem, ale zároveň pozorně poslouchala, co o ní kdo za jejími zády říká. A když pak navzdory devadesátce na krku zvedla do vzduchu čistého a přebaleného Toma, který se smál a pokoušel se jí sebrat brýle, bodlo mě u srdce

z toho, o co se navzdýcky připravím, a hrozně se mi zastesklo po mém Meirovi, vyčítala jsem si, že jsem ho nepoprosila, aby šel se mnou, mohlo mi přece být předem jasné, jak budu zranitelná a vydaná napospas – Nině.

O pětáctičet let dřív, v zimě roku 1963, toho večera, kdy se Vera s Tuvjou chystali začít společný život, se Rafael vydal k místní tělocvičně. Za ní bylo pískem vysypané cvičiště, kam v posledním roce, od máminy smrti, chodil trénovat vrh koulí.

Slunce už zapadlo, ale nebe ještě úplně neztmavlo, začínalo krápat. Znovu a znovu, dvacetkrát, třicetkrát vrhl Rafael do dálky tří- nebo čtyřkilové koule. Vztek a nenávisť mu obdivuhodně zlepšovaly výkony. Když mu začala být zima a už se chtěl vydat zpátky do pokoje na ubytovně, strčil hlavu pod polštář a nemyslet na to, co jeho táta bude dělat dneska v noci s tou jugoslávskou kurvou nebo co možná dělá už teď, zničehonic před ním stála Vera. Táhla s sebou hnědý kufr, málem větší než ona, přepásaný koženými řemeny s kovovými cvoky (krásný kousek, na který si už dávno dělám zálsuk). Postavila kufr do bláta a stoupla si před Rafaela s rozpřaženýma rukama, jako by se mu vydávala na milost. Neměl na výběr. Dál házel koule, aniž se na ni podíval. Za ty dva týdny, které uplynuly od jejich setkání, při němž ji pokousal, stihl Rafael zjistit, že Vera je matkou jeho lásky. Byla to natolik děsivá skutečnost, že se na ni ze všech sil snažil nemyslet, jenže teď se Vera objevila přímo před ním, jako živá připomínka.

Děšť ji překvapil. Měla na sobě tmavě fialový svetřík, z něj vykukoval zářivě bílý kulatý mušelinový límeček, na nohou bílé střevice, teď už zablácené. Na hlavě měla fialový klobouček a Rafael by nedovedl říct, co ho rozčiluje víc, jestli klobouček samotný, nebo to, že ho má posazený tak na stranu. Měla taky tenoučký zlatý řetízek a perlové náušnice, šperky, jaké nosily jenom paničky z města.

Až teď při psaní mě napadá, že tohle byly vlastně Veřiny svatební šaty. Její svatební noc.

S těžkým maďarským přízvukem – u nich doma v Chorvatsku se mluvilo převážně maďarsky – se zeptala: „Rafaeli, můžeme chvíli promluvit?“ Ale on si jen stáhl kapuci do očí, otočil se k ní zády a hodil do tmy další kouli. Vera na vteřinu zaváhala a pak udělala krok dopředu, zvedla z hromádky jednu kouli a potěžkala ji. Rafael se zarazil uprostřed pohybu, jako by zapomněl, co má dělat dál. Bez přípravy, bez otočky kolem vlastní osy, jen s hlubokým heknutím hodila Vera železnou koulí před sebe a koule dolétla absurdně daleko, snad o celý metr dál než Rafaelova.

Rafael byl hubený, ale měl sílu, mezi vrstevníky platil skoro za nejsilnějšího. Zvedl další kouli, vložil si ji do jamky nad klíční kostí, zavřel oči, nespěchal. Do té koule vměstnal všechn odpor, který k Veře cítil.

To mu kdovíproč nestačilo, točil se dokola a nechával do koule proudit i nenávisť k tátovi, který se chystá být mámě nevěrný s cizí ženskou, Nininou matkou. Ani tohle pomyšlení ho nedokázalo přimět, aby kouli hodil, a tak se dál točil kolem své osy, dokud z něj nevytryskl proud temného vzteku na mámu, právě na ni, za to, jak se mu začala vzdalovat a nořit se čím dál hloub do své nemoci, když jemu bylo teprve pět.

Tma zhoustla, děšť zesílil. Vera si rychle promnula ruce, snad kvůli zimě, snad proto, že se v ní náhle probudila soutěživost. Rafael mi ten pohyb předvedl ve filmu, který jsem s ním natáčela. Tohle její gesto jsem znala a neměla jsem ho ráda. Mimořádně, taková je dodnes: při hádce nebo ostré debatě, týkající se většinou politiky, čiší z její tváře, z očí, dokonce i z kůže železná odhodlanost. Například když začne podezřívát někoho z rodiny nebo z kibucu, že se jeho názory kloní doprava, když si někdo dovolí říct něco pěkného o nelegálních osadách nebo když nedejbože koketuje s tím, že by se dal na víru, buď mu nebe milostivé – Vera v tu ránu dští síru a metá hromy a blesky. ...

DAVID GROSSMAN

se narodil v roce 1954 v Jeruzalémě. Je autorem značného počtu děl beletrie, literatury faktu a literatury pro děti.

Je držitelem mnoha cen, včetně francouzského Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres, Buxtehuder Bulle v Německu, Římské Premio per la Pace e l'Azione Umanitaria, Premio Ischia International Journalism Award, izraelské ceny EMET, Man Booker International Prize a Albatros Prize udělované Nadací Güntera Grasse. Žije v Jeruzalémě.

Někdy ztrácím kontrolu nad psaním

Ve vašich knihách lze nalézt společný prvek. Postavy vyjadřují silný smysl pro pohyb kvůli neschopnosti stát na místě. Vede to k zamyšlení nad příběhem Izraele jako země bez stabilního území, které by se dalo nazývat „domovem“. To je pro moderní země velmi neobvyklý trend.

Ano. Ve všech mých knihách je tato tendence k extrémní dynamice vidět jak z jednání postav, tak z jazyka, který používají. Dal jsem si práci s výběrem terminologie, abych vystihl a vyjádřil všechny významové nuance slov. Ty představují sílu jazyka, který je hlavním nástrojem spisovatele. Vycházejí z životního stylu izraelských lidí, věčných tuláků, kteří neustále hledají svůj domov, místo, které by mohli považovat za své vlastní. Bohužel je to pro nás stále sen, ale přejí si, aby se proměnil ve skutečnost.

Platí to i pro váš román Život si se mnou zahrává (More than I Love My Life), který nyní v češtině vydává nakladatelství Odeon?

Určitě, je plný zvrátů. Je to kniha o třech silných, tvrdohlavých ženách, dceři, matce a babičce a tajemství, které sužuje rodinu po tři generace. Ale je to také kniha o lásce, která změnila životy ostatních. A když je tajemství odhaleno, jako to bývá u většiny tajemství, stává se příběhem o schopnosti členů rodiny pamatovat si, odpouštět a znovu získat lásku napříč generacemi.

Na rozdíl od většiny vašich textů je tento příběh založen na skutečné osobě, Evě Paníc Nahirové, jejíž život přiblížil jugoslávský spisovatel Danilo Kiš v televizním seriálu v roce 1989, v izraelském dokumentárním filmu z roku 2002 s názvem Eva a v profilu Ha'aretz roku 2003. Znal jste ji osobně?

Panič Nahir se ke mně před více než dvaceti lety dostala tak, jak se věci dějí v Izraeli. Zavolala mi, protože měla co říct k článku, který jsem napsal. Zaujala mě její mluva, ta směs maďarštiny, chorvatštiny, srbsštiny a hebrejštiny. Byl jsem zvědavý na to, co mi o sobě řekne.

Bylo mi jasné, že chce, abych popsal její příběh, ale varoval jsem ji: „Nejsem dokumentarista. Nebudu tě popisovat takovou, jaká jsi, musím si tě vymyslet – a ona souhlasila.“

Ale trvalo mi to roky a je mi líto, že zemřela ve věku 97 let. Dřív, než jsem mohl napsat o jejím životě. Příběhem se mohu zabývat pouze tehdy, když je to „nevyhnutelné“.

Vydal jsem další dvě knihy a pak jsem najednou začal mít pocit, že Evin příběh je ten, o kterém sním, když spím, a na který myslím,

když se probudím. Zůstal jsem jí věrný tím, že jsem ji nekrášlil, nesmazal jsem její tvrdost ani její těžkou ideologickou čistotu, stejně jako její lásku a soucit. Myslím, že by byla spokojená.

Uvědomil jsem si, že Eva, stejně jako mnoho mých postav, čelila svévoli života. Celý můj život kroužil a krouží kolem svévoli. Svévoli může být mnoho věcí – naše tělo, které nám vnucuje náš osud, nebo emoce jako žárlivost, která nás může utvářet, nebo izraelská vojenská okupace nebo nacistická okupace, která vytvořila to nejstrašnější na světě.

„A samozřejmě ta prvotní věc, naše smrt, jak se učíme pomalu, bolestivě přizpůsobovat, že zemřeme a jak to ovlivňuje náš život. Jak můžeme čelit svévoli a přitom zůstat sami sebou?“

Je tedy vaše psaní způsob, jak získat kontrolu nad svévolí?

To, že o tom píšu, neznamená, že to mám pod kontrolou. Někdy dokonce ztrácím kontrolu nad psaním. Ale naučil jsem se, že jakmile najdeme

odvahu čelit této svévoli, věci se začnou trochu měnit. Nepřivedeme zpět milované, které jsme ztratili, ani nezabráníme smrti, ani nezměníme vztah mezi sebou a naším tělem a ani vojenská okupace zítra neskončí. Ale když najdu svá soukromá jména pro svévoli. Už nejsem bezmocná oběť.

Dočkal jste se mnoha zahraničních vydání svých knih, dokážete posoudit úroveň překladů?

Podle mého názoru je překládání druh čarodějnictví. Je to něco, čemu jen stěží rozumím. Píšu v hebrejštině a používám výrazy, které mohou obsahovat konkrétní odkazy na mou mateřskou kulturu. Například ve svých knihách uvádím odkazy na biblická i jiná náboženská díla, abych čtenářům pomohl pochopit diskutované téma. Každé slovo vede ke vzpomínce a vytváří různé mentální asociace; jakmile bude původní text přeložen, přijdou nové nápady a kulturní odkazy. Co se ale stane s původním dílem po překladu? Možná se při tom něco ztratí. Je to potenciální riziko, kterému musí čelit každá kniha, která má mezinárodní přesah. Rád bych vám řekl něco o nedávné osobní zkušenosti. Než jsem poslal své poslední dvě k překladu, zavola jsem patnácti překladatelům z celého světa, abych s nimi probral některé jazykové možnosti. Měl jsem také přístup do obrovské knihovny a ze všech pokladů, které tam byly, si pamatuji na starý francouzský slovník o parfémecích. Svůj příběh jsem uzavřel, když jsem si uvědomil skutečnou sílu jazyka při setkání se všemi překladateli. Pokusili se navrhnout různé překlady pro stejné slovo, což odhalilo velkou rozmanitost nuancí, které každý termín v sobě obsahuje.

I to svědčí o složitosti světa. O to cennější je vaše schopnost vžít se do kůže ostatních...

Děkuji. Věřím, že pozorováním lidských tváří můžete najít mužské rysy

u žen a ženské rysy u mužů. Když jsem byl mladý, díval jsem se na dospělé tváře, abych se pokusil u nich zahlédnout jejich bývalé vnitřní dítě. V každém z nás je dvojí přirozenost, i když lidé mylně mají tendenci jednu z těchto částí potlačovat: musíme přiznat, že v nás může koexistovat více stran, že toto je naše skutečná přirozenost. Například jsem Izraelec, ale narodil jsem se jen pár metrů od palestinských hranic, takže jsem mohl být Palestinec; fakticky jsem obojí. Abych mohl poznat svého souseda, musím mu porozumět a znát jeho historii. Je třeba vyprávět o historii a o tradicích každého, abychom se skutečně znali. Musíme mít otevřenou mysl, abychom obohatili své znalosti o různých tématech. Nakonec je naprosto nezbytné lidem rozumět.

Snažit se porozumět svému nepříteli a vyprávět jeho příběh je zároveň šokující a chválné. A vám se to daří...

Děkuji, ale musím uznat, že na toto téma veřejně mluvili i jiní přede mnou. Jedním z nich byl Amos Oz. Byl to také Izraelec, znal jsem ho dlouho a s hrdostí mohu říci, že jsme byli přátelé. Byl to skvělý spisovatel, vtipný a chytrý, který si neustále uvědomoval svět kolem sebe. Díky své otevřené mentalitě byl Amos Oz vždy připraven přijímat nové a i odlišné podněty, úhly pohledu a perspektivy.

Ale to předpokládá „znalost“. Existuje naléhavá potřeba znát různá témata a být o nich informován...

Ano, ale když postava v mých knihách něco neví, rozhodne se vytvořit si domněnky, aby unikla svému hendikepu z nedostatku informací. Je to pro něj velká pobídka, i když se vždy najde lidská stránka, kvůli které se muž obává možného negativního odhalení. Každý má vnitřní zvědavost být neustále informován o nejnovějších zprávách ze světa. Když začnu psát knihu, nevím, o čem bude děj mluvit, protože se mi nechce bránit jakékoli představě. Každé dílo je jedinečné a svým způsobem odlišné jak

pro čtenáře, tak pro mě. Myslím, že bych bez svých knih nepřežil. To je moje největší radost.

Jak spisovatel přistupuje ke čtení?

Rád čtu izraelská i zahraniční literární díla. Přednost dávám začínajícím spisovatelům. Čtení je zásadní, protože nás obohacuje a chrání před křiklavostí dnešního světa. Velmi mě baví, že se mé knihy překládají po celém světě. Někdy zažiju tolik radosti, že jsem z toho překvapen. Třeba dcera mého kamaráda byla na výletě na Slovensku, když při setkání s lidmi zjistila, že po jedné z postav mých románů se jmenuje pes. Řeknu vám, že jsem na to byl pyšný, jak málokdy jindy.

Která kniha byla první, co pro vás něco znamenala?

Když mi bylo osm, otec mi přinesl příběh od Sholema Aleichema, který psal o životě Židů v štetlech, malých městech a vesnicích v Haliči,

v Rusku a v Polsku. Byl jsem jediné dítě ve svém okolí, které četlo Sholema Aleichema. To bylo zdrojem rozpaků – nebylo cool ponořit se do minulosti diaspory. Izrael byl tehdy novou zemí, silnou vojenskou mocností obklopenou nepřáteli. Vzpomínky na slabost, na ponížení nebyly moc oblíbené. Ale příběhy mi umožnily vytvořit si pro sebe enklávu židovských štetlů uprostřed reality Jeruzaléma.

Rodiče byli překvapeni, jak jsem se ponořil do těchto příběhů, ale byli také na mě hrdí. Vždy si budu pamatovat úsměv, s kterým mi otec podával knihu. Byl to dětský úsměv, něco, co si nepamatuji, že bych na jeho tváři předtím viděl, nejistý, ale průhledný. O vzpomínky se se mnou dělil velmi nerad, ale příběhy z knihy vytvořily jakýsi tunel do jeho mládí, protože byl podobným dítětem, o nichž psal Sholem Aleichem, z malé vesničky jménem Dynów v Galicii. Když si můj otec uvědomil, jak moc mě Aleichem ovlivnil, začal mi vyprávět příběhy o svém dětství a o sobě.

Nyní z pozice otce vám mohu říci, že když moje děti čtou mé knihy, vím, že objevují části mě, které jim běžně unikají. Je tam směr rozpaků, obav a hrdosti ze snahy se ke mně přiblížit.

Odkud pocházel váš otec?

Do Izraele přišel v roce 1936, když mu bylo devět let. Jeho otec nedlouho předtím zemřel, takže jeho matka a její dvě děti – můj otec a moje teta – zůstali bez jakékoli ochrany. Jednoho dne ji na ulici obtěžoval polský policista, který ji urážel. Opravdu nevíme, co se tam stalo. Ale přišla domů a řekla: Stěhujeme se do Eretz Yisrael. Byla malá jako palec u nohy, celá vrásčitá – chytrá, ironická žena. Vzala mého otce a tetu do Izraele na dlouhou cestu vlakem a lodí. Tato žena, která nikdy necestovala ani autobusem!

V dospělosti můj otec pracoval jako řidič autobusu. V pětácti letech musel skončit s řízením kvůli problémům s očima a stal se knihovníkem jeruzalémské dopravní organizace. Vytvořil malou knihovnu, jen dvě místnosti, ale vešlo se do nich něco kolem tří tisíc knih. Vždycky si myslím, že kdyby byl život méně krutý, byl by univerzitním profesorem.

Vy jste začal pracovat státním rozhlasem už v raném věku. Jak k tomu došlo?

V Izraeli jsme neměli televizi až do roku 1968. Takže rádio bylo všechno. Jednoho dne rozhlasová stanice oznámila, že uspořádá vědomostní soutěž o příbězích Sholema Aleichema. Tato kvízová show byla v té době, na počátku šedesátých let, v Izraeli velmi populární. Měli kvízy o spisovatelích, o filmu, o hudbě. Hodně se spekulovalo o tom, kdo vyhraje, a byla to důležitá součást života. Řekl jsem rodičům, že chci soutěžit. Bylo mi asi devět let. Řekli: Ne, nemůžeš, jsi dítě. Součástí rodinné filosofie bylo nebýt nápadný, nedělat ze sebe cíl. Použijte svou inteligenci, abyste zůstali ve druhé řadě – což je efektivní způsob, jak přežít. Této soutěže jsem se ale chtěl

zúčastnit, a tak jsem do pořadu poslal pohlednici a tím se přihlásil. Nikdy předtím jsem nic neposílal – komu bych také psal? Jeruzalém byl provinční a velmi malý. Nikdy jsem se ani nesetkal s nežidem, dokud mi nebylo, myslím, deset let. Tehdy v našem sousedství žádní Arabové nebyli, slyšel jsem o nich jen ve zprávách. Byli nepřátelé, vedli s námi války, byli špióni. Chtěli nás hodit do moře. Požádal jsem proto rodiče, aby mě přihlásili na kurzy plavání.

O týden později jsem obdržel vládní obálku s dopisem, který mě zval na konkurz. Když rodiče viděli dopis od ředitele rozhlasové stanice, bylo to,

Sholem Aleichem

jako by mi král nebo dokonce sám David Ben-Gurion nařídil, abych přišel. Neodvázili by se odmítnout.

Otec mě se směsí hrdosti a starostí doprovodil do budovy rozhlasu, která se stala mým pracovištěm na dalších dvacet pět let. Samozřejmě si všichni mysleli, že otce doprovázím. Když jim vysvětlil, že jsem jejich kandidát, rozhlasoví funkcionáři se pobavili. Ptali se mě a já znal všechny odpovědi. Měl jsem dobrou paměť, čerstvou paměť dítěte, a byl jsem hluboce citově připoután k příběhům Sholema Aleichema. Cítili se relevantní pro můj život, tak jsem je jen vdechl. Myslím, že jsem je znal nazpaměť.

Na co se vás na konkurzu ptali?

Dotazy na detaily. Co řekl Tevye v Tevye the Dairyman své dceři poté, co se provdala za nežida? Jakými slovy Shimek odhalil svou lásku Buzie? Složil jsem tuto zkoušku, pak další a nakonec jsem narazil na problém, který byl v té době typický pro Izrael. Generální ředitel rozhlasové stanice rozhodl, že pro dítě by nebylo výchovně vyhrát tak obrovskou finanční odměnu. Výhra se dnes rovnala asi padesáti dolarům, ale tohle pro ně bylo velké dilema.

Mysleli si, že by to bylo v rozporu s izraelským socialistickým étosem?

Ano, asketický étos. Začali tedy dělat něco docela ošklivého, což jsem pochopil až po letech, kdy jsem se s těmito lidmi spřátelil. Řekli, že kvůli mému nízkému věku museli provést mnoho dalších testů. Takže jsem po škole přišel domů a zazvonil telefon – což se u nás doma stávalo jen jednou týdně – a když jsem to zvedl, muž z rádia řekl: Davide, položíš vám tři otázky, ale pozor: pokud na žádnou z nich neznáte odpověď, vypadnete ze soutěže. Byl jsem zmaten a neodpověděl dobře a on okamžitě řekl: Je nám líto, nemůžeme vám dovolit být soutěžícím, ale chceme, abyste se zúčastnili veřejného nahrávání tohoto pořadu. Pokud někdo ze soutěžících nebude znát odpověď, obrátíme se na vás.

Styděli se dospělí za to, že soutěží desetileté dítě?

Jsem si jistý, že mě chtěli zabít.

Co si mysleli rodiče?

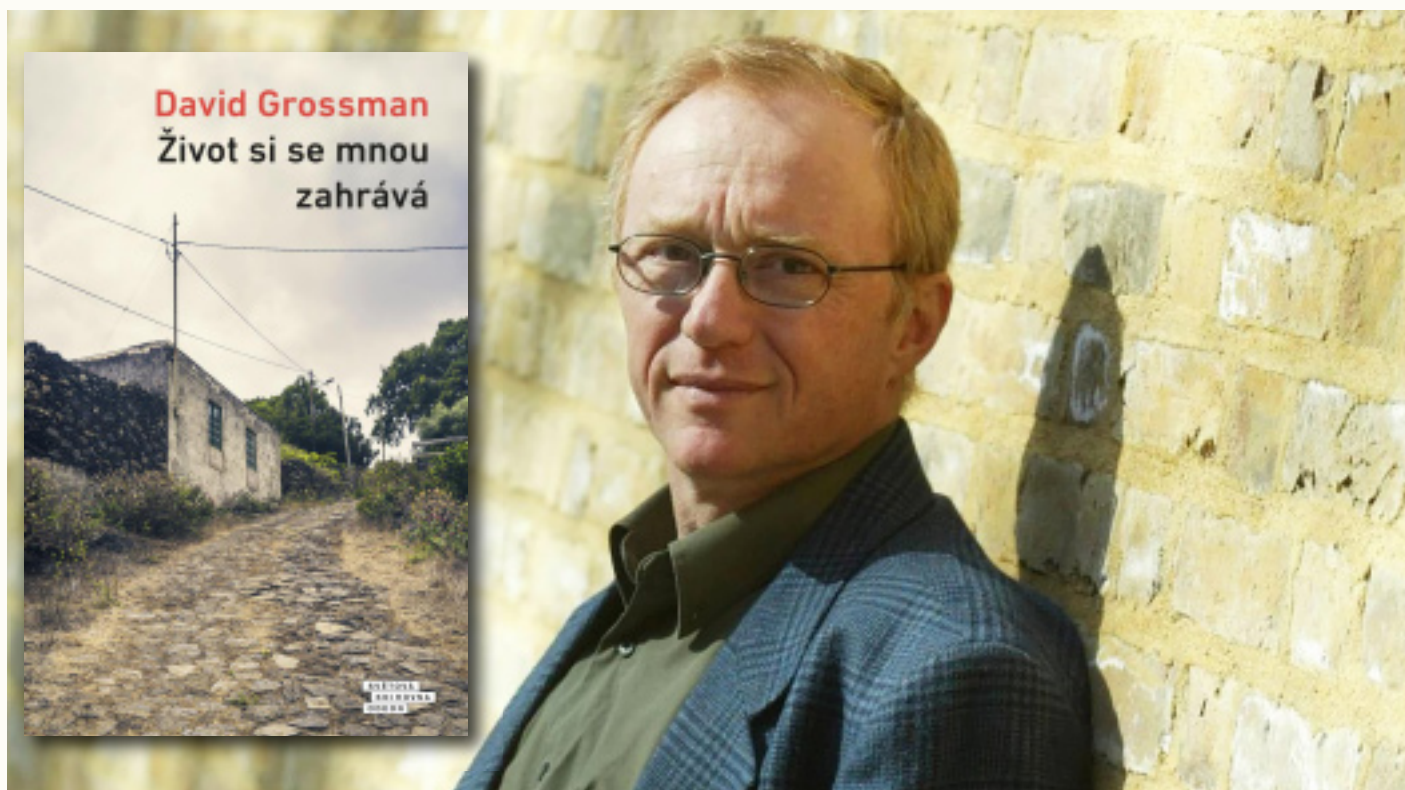
Myslím, že na mě byli docela hrdí. Najednou byli ochotni přijmout to podivné dítě, které sedí a čte ty esoterické příběhy o galutu – diaspoře. Po skončení kvízu se někdo ze stanice zeptal, jestli bych nechtěl být rozhlasovým moderátorem. Nevěděl jsem, co tím myslel, ale nechal mě mezi účastníky konkurzu, a já prošel. Když mi bylo jedenáct let, byl jsem zaplaven rozhlasovou prací. A vydělal jsem, s prominutím, víc než můj otec. Byla to práce na plný úvazek. Ve dvě jsem skončil školu, šel domů na oběd a nastoupil do rádia, kde jsem pracoval do deseti nebo jedenácti večer.

Měl jsem na stanici dva pořady. V prvním jsem vedl rozhovory. Cestoval po celém Izraeli a setkal se s významnými lidmi – s prezidentem, fotbalisty, divadelními herci, dokonce i s nejslavnějším básníkem té doby, Avrahamem Shlonskym. Další věc, kterou jsem dělal, bylo účinkování v rozhlasových hrách, což byly často literární texty upravené pro rozhlas. Tehdy, na začátku šedesátých let, většinu dětských rolí hrály ženy. Žádní muži to nedokázali a nebyli tam ani dětští herci, kromě jednoho, Arieha Eldada. Arieh a já jsme byli přátelé, protože jsme spolu pracovali. Nyní je vůdcem jedné z nejextrémnějších pravicových stran v Izraeli.

Mnoho Izraelců se v průběhu let stalo velmi cynickými...

Pokud se stanete cynickým, stanete se později apatickým a pak ve skutečnosti neuděláte nic, abyste situaci změnili. Možná to zní strašně staromódně, ale věřím v dobré síly v lidech. My Izraelci žijeme dlouhou dobu v realitě strachu a násilí, nepřátelství a nenávisti. Pokud existuje vůdce, který nám umožní prozkoumat dobré části v nás, Izrael by mohl být mnohem lepším místem pro život.

(Ze zahraničních pramenů)

Manuela Schörghofer

NEVĚSTA Z KLÁŠTERA

Franka, mladší dcera pána z Marienfeldu, se jen těžce smíruje s osudem řeholnice, zatímco sestra Melinda se smí vdát. Franka si chce ještě užít svobody a vyjede si potají na projíždku do lesa. Tam potká Wulfa, Melindina nastávajícího, který v ní probudí hluboké city. Z úcty k rodině ovšem Franka odejde do kláštera, ale ani zde nenalézá klid, dějí se tu totiž podivné věci.

Vyšlo 6. června, rozsah 320 stran, cena 349 Kč

Jan A. Novák

TAJEMSTVÍ NAŠICH HRADŮ, PEVNOSTÍ A TVRZÍ

Hrady, pevnosti a tvrze jsou místa se silnou energií. Právě zde se soustředila světská i duchovní moc, tvořily se osudy krajů i zemí, křížily životní cesty mnoha mimořádných osobností, hromadil majetek, ale také se tu kuly pikle, mučilo a umíralo násilnou smrtí. I proto mnoho sídel obestírají různé záhady, nezřídka temné.

Vyšlo 13. června, rozsah 344 stran, cena 329 Kč

Suzanne Allain

DOPIS SLEČNY SOPHIE

Sophonie Lattimorová svou šanci na lásku již propásla a musí se spokojit s nenápadnou rolí gardedámy. Když svými radami zachrání jednoho z lordů před nešťastným manželstvím, stane se v očích londýnské smetánky neocenitelnou rádkyní pro milostné vztahy. Jak si ale poradí s vlastní touhou po lásce?

Vyšlo 20. června, rozsah 200 stran, cena 289 Kč

Petra Martišková

VŮNĚ LÉTA

Nesmělá Letty a svérázný Dam jsou nejlepší kamarádi snad od plenek. Tedy přesněji řečeno byli. Teď už je spojují jen tréninky a vzájemná nevráživost, takže společné prázdniny na chalupě jsou pro oba noční můrou. Když před sebou nemohou utéct, alespoň si navzájem dělají ze života peklo. Jenže od nenávisti bývá jen krůček k lásce a tahle má nezaměnitelnou vůni léta...

Vyšlo 6. června, rozsah 248 stran, cena 279 Kč

C. B. Lee

MINECRAFT – ZAPOMENUTÝ SVĚT

Noční návštěva staveniště vynese Jakeovi, Tankovi a Emily otravný trest. Musejí pomáhat v komunitním centru. Nuda se ale rychle mění v napínavou zábavu, když v zapomenutém koutě centra objeví starý počítač, který skrývá úžasné tajemství. Postupují podle nápovědy, řeší tajuplné rébusy a noří se do nebezpečných hlubin minecraftovského oceánu.

Vyšlo 20. června, rozsah 328 stran, cena 349 Kč

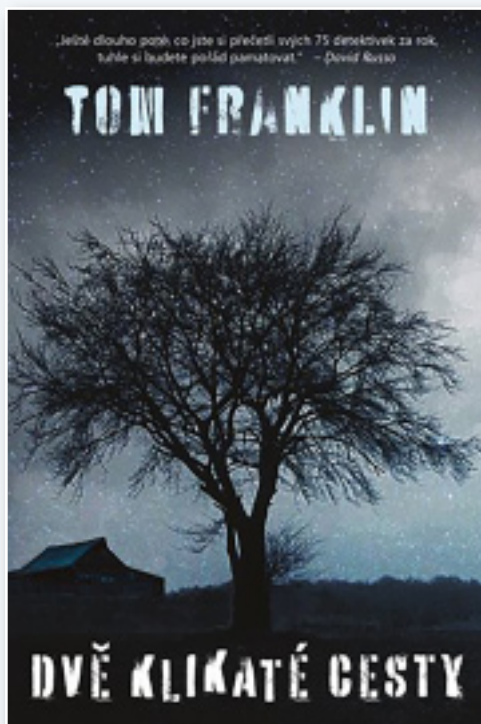

Valerie Korte

NEČEKEJ, AŽ VYJDE SLUNCE

Julia vede úžasný život – ovšem jen na Instagramu. Ve skutečnosti to žádná sláva není. Manžel ji opustil, zůstala sama s dítětem ve skromném suterénním bytě a její e-shop nevydělává. Když se do sousedního domu nastěhuje přítavný sochař Alex, Julia se rozhodne jednat... čistě obchodně, pochopitelně.

Vychází 27. června, rozsah 280 stran, cena 349 Kč

Tom Franklin DVĚ KLIKATÉ CESTY

Siles „32” Jones je městský policista v mississipp-ském městečku Chabot, motorizovaný strážník „pro všechno”. Sní o tom, že jednou bude šerifem, ale odkroucené ve službě má teprve dva roky. Městečkem hýbe případ zmizelé studentky a Siles má proto oči na stopkách. Jednoho dne na rutinní patrole zahlédne nad nedalekým lesem kroužit hejno supů. V předtuše nejhoršího se tam vydá a nalezne v močálu mrtvolu. Ale není to pohřešovaná dívka; je to muž, lokální postavička s konexemi na dealery drog. V téže době si někdo přijde pro místního „úchyláka”, který před dávnými lety svezl do kina jednu tehdejší dívku a pak se vrátil bez ní -- tělo se tenkrát nenašlo, ale jeho pověst nesla stigma. A teď ho, s novým zmizením mladé ženy, někdo přijel zabít.

Kniha byla oceněna cenou Zlatá dýka a nominována na cenu Edgar, ovšem není to pouhý kriminální román. Autor v ní dostal pověsti barda amerického jihu, tak jak

ho známe z povídkové sbírky Pytláci. Jeho syrové psaní bývá přirovnáváno k tvorbě Cormacka Mccarthyho nebo Raymonda Carvera.

Přeložil David Petrů

Brožovaná, 336 stran, 448 Kč, ISBN 978-80-257-3772-9, EAN 9788025737729

Zakoupit můžete zde

<https://www.kosmas.cz/knihy/502175/dve-klivate-cesty/>

Ukázka z knihy, rozhovor s autorem na následujících stranách

Distribuuje: Kosmas, Za Halami 877, 252 62 Horoměřice, tel.: 226 519 383,
e-mail: odbyt@kosmas.cz, internet. knihkupectví: www.kosmas.cz

TOM FRANKLIN

DVĚ KLIKATÉ CESTY

Osmého večera ode dne, kdy začali pohřešovat tu Rutherfordovic holku, číhala na Larryho Otta doma po příchodu z práce schovaná zrůda.

Na většině jihovýchodu USA byly v noci předtím bouřky, ve zprávách samá přivalová povodeň, stromy zlámané vejpůl a záběry zprohýbaných mobilheimů. Larry, svobodný, jednačtyřicetiletý běloch, bydlel o samotě na mississippském venkově v domku po rodičích, který teď sice patřil jemu, ale Larry si na to pořád ne a ne zvyknout. Choval se v něm spíš jako správce, staral se, aby se v pokojích neusazoval prach, odpovídal na dopisy a platil účty, ve stanovený čas zapínal televizi, usmíval se společně s nahraným smíchem obecnstva a k pořadům, které mu televizní stanice servírovaly, jedl něco z KFC nebo z McDonalda, potom se usadil na verandě a díval se, jak se z korun stromů za loukou vytrácí sluneční světlo a na krajinu se snáší večer, pokaždé jiný, pokaždé stejný.

Byl začátek září. Ráno stál na verandě, už s prvními krůpějemi potu na čele, a s hrnkem kafe v ruce si prohlížel třípytíci se zahradu, blátivou příjezdovou cestu, plot z ostnatého drátu, za ním mokrou louku řídké porostlou bodláky, zlatobýlem, modrou šalvějí a úplně vzadu na kraji lesa zimolezem. K nejbližšímu sousedovi to bylo kilometr daleko a další kilometr do krámku na křižovatce, už léta zavřeného.

Z okapu nad verandou viselo několik kapradin, v jedné byla jako pohozená loutka zapletená mámina zahradní zvonkohra.

Postavil kafe na zábradlí a šel tenké trubičky zvonkohry z listů vyomotat. Za domem odtlačil do stran vrata stodoly – obě křídla měla dole připevněná kolečka ze sekačky. Došel k traktoru, z komínu sundal začazenou konzervu od sardinek, pověsil ji na její hřebík ve zdi a vyšplhal do kabiny. Z kovového sedadla sešlápl jednou nohou spojku, druhou brzdu, vyřadil ve starém stroji rychlost a otočil klíčkem. Traktor, stejně jako všechno ostatní, patřival jeho tátovi, byl to Ford model 8-N, blatníky a oblou kapotu měl natřené na šedo, ale motor a kabinu sytě červené jako hasičské auto. Ten červený motor teď naskočil, Larry ho několikrát vytúroval a vzduch kolem hlavy mu zmodral cáry příjemného kouře. Zvedl zadní hydraulické rameno, vycouval ven, a když se pak rozjel dopředu, nadsakoval u toho na sedadle, jak se velká kola, obě zatížená šedesáti litry vody, valila po zemi. Ford si razil cestu vysokou trávou a bylím a plašil čmeláky, motýly, urousané

luční koníky a vážky, kterým máma říkávala „hadí hlavy“.

Traktor vrhal dlouhý stín až k protějším plotu a Larry zatočil a pustil se dokola kolem louky: ptačí zob, zastřížený podle ostnatého drátu, vysoké a bujné stromy, na jižním konci ještě stín, rosa a chládek. Od března do července sekal louku dvakrát za měsíc, ale když se ukázalo podzimní kvítí, nechal ho růst. V září tudy prolétali tažní kolibříci, vznášeli se kolem modrých šalvějí, které si zřejmě oblíbili, a odháněli jeden druhého od květů.

U ohrady pro slepice zařadil zpátečku, zacouval až k ní a upevnil tažnou vidlici. Podíval se na nebe a zavrtěl hlavou. Nad vzdálenými stromy se hromadily další mraky a ve vzduchu byl cítit déšť. V komoře nabral lopatkou krmivo a zrní do umělohmotného kanystru s rozšířeným otvorem. Z hnědých granulí a žlutého, prašného zrní stoupal matný zemité pach. Přidal i trochu gritu, drcené kamínky, aby se slepicím lépe zažívalo. Původní ohrada, kterou táta kdysi dávno postavil jako dárek ke Dni matek, se táhla ve vzdálenosti asi pěti metrů podél levé zdi stodoly a uvnitř k ní patřila místnost, kterou táta předělal na kurník.

Nová ohrada byla jiná. Larry měl vždycky výčitky, že nechává slepice trávit celý život na jednom a tom samém kousku zahrady, kde je za sucha jen vyprahlá hlína a za mokra samé bláto, když přítom na té dvouhektarové louce kolem domu roste tolik býlí a slétá se na ni tolik hmyzu – jaká škoda, že na ní slepice nemůžou hodovat! Zkusil tu dvě jen tak vypustit, jako experiment, doufal, že se budou držet poblíž domu a na noc se vrátí do stodoly, ale jedna se hned pustila k lesu, protáhla se pod plotem a už ji nikdy nikdo nespátřil. Druhou krátce nato ulovil rys. Nechal si to projít hlavou a nakonec dal dohromady plán. O jednom letním víkendy stloukl pojízdnou, vespod otevřenou, po hlavu vysokou klec, na zadní straně opatřenou kolečky ze sekačky. Rozebral tátovu ohradu a upravil klec tak, aby přesně pasovala na dvířka kurníku, takže když teď slepice vylezly ven, ocitly se přímo v kleci. Každé ráno zavřel slepice do klece, a pokud to počasí umožňovalo, odtáhl ji traktorem na louku, pokaždé na jiný kus trávníku, aby slepice měly čerstvou potravu – hmyz, rostliny – a aby slepicince trávu neničily, ale hnojily ji. Slepícím se to rozhodně líbilo a žlutky jejich vajíček teď byly mnohem žlutější a chutnější.

Vyšel ven s krmivem. Nad nejsevernějšími stromy se jako hrozivá hora tyčila bouřková mračna a začínal se sbírat vítr. Zvonkohru bylo z verandy slyšet až sem. Radši je nechám doma, pomyslel si, vrátil se dovnitř, otočil dřevěnou petlicí a vstoupil do kurníku vyplněného pachem slepicinců a teplého prachu. Zavřel za sebou dveře a kolem bot se mu usadila drobná pírká. Čtyři z ostražitých hnědých slepic dnes seděly v překližkových krabicích, zavrtané hluboko v borovém jehličí.

„Dobré ráno, dámy,“ pozdravil je a pustil kohoutek nad starou pneumatikou, rozříznutou uprostřed jako donut naplocho rozkrojený vejpůl. Zatímco se plnila vodou, protáhl se dvířky ven do klece a slepice, které právě neseděly na vejcích, následovaly v jeho stopách. Za pletivem naprázdno bafal traktor. Larry vysypal krmivo z kanystru a chvíli sledoval, jak slepice zobají, jak u toho mezi kropenatými slepicinci a mokrým peřím roboticky trhají hlavou, kvokají, škrábou se a pokyvují krkem nahoru a dolů. Protáhl se dvířky zpátky do kurníku, odehnal slepice z krabic, posbíral hnědá vejce, flekatá od výkalů, a uložil je do kbelíku.

„Přeju krásný den, dámy,“ řekl slepicím, cestou ven zavřel kohoutek, potom zajistil dveře a pověsil kanystr na hřebík. „Snad se ven dostaneme zítra.“

Po návratu domů se vysmrkal, v koupelně na chodbě si umyl ruce a před zrcadlem se oholil. Když oklepal břitvu o okraj umyvadla, kolem odtoku napadal poprašek krátkých štětín, většinou už spíš šedivých než černých, a jeho napadlo, že kdyby se přestal

holit, měl by podobný plnovous, jaký si před třiceti, pětatřiceti lety nechával během lovecké sezony narůst táta. Jako kluk míval Larry baculaté tváře, ale teď byl v obličejí štíhlý, vlasy měl krátké, ale nerovnoměrné, protože si je stříhal sám; začal s tím už předtím, než máma odešla do River Acres, pečovatelského domova u řeky, kde byli prakticky samí černoši, jak mezi pečovateli, tak mezi opečovávanými. Byl by jí rád umístil jinam, ale nic lepšího si nemohl dovolit. Nacákal si na obličej teplou vodu a žínkou otřel svůj odraz v zamíženém zrcadle.

Tak tady je: pan automechanik, alespoň teoreticky. Vlastnil servis se stáním pro dvě auta na Route 11, v severním směru, v budově z drolicích se bílých betonových tvárníc, se zeleným ozdobným lemem. Jezdil v tátově červeném pickupu z počátku sedmdesátých let, v autě přes třicet let starém, s pouhými devadesáti tisíci najetými kilometry, s původním šestiválcem a kromě předního skla a světel s většinou dílů, se kterými vyjelo z továrny. Mělo stupačky a vzadu bednu na nářadí se všemi francouzskými, nástrčkovými a ráčnovými klíči pro případ, že by musel za někým vyrazit do terénu. V zadním okně byl stojan na pušky, kde přechovával deštník – od 11. září se střelné zbraně takhle vystavovat nesměly. Ale Larry kvůli své minulosti neměl povolení vlastnit zbraň ani předtím.

Ve svém pokoji, zavaleném paperbacky, si nasadil vojenskou čepici, potom si oblékl khaki kalhoty a stejně barevnou košili, v tomhle ročním období s krátkými rukávy, s oválnou jmenovkou LARRY na kapse. Boty měl černé s vyztuženou špičkou, jako nosil táta, taky automechanik. Usmažil si dvacet deka slaniny, v omastku si umíchal čerstvě sebraná vejce, otevřel si colu a k jídlu si pustil zprávy. Tu Rutherfordovic holku ještě nenašli. Jedenáct kluků zabitých v Bagdádu. Výsledky středoškolské fotbalové ligy.

Odpojil mobil od nabíječky, žádné hovory, potom si ho zastrčil do přední kapsy kalhot, sebral knížku, kterou měl právě rozečtenou, zamkl za sebou dveře, opatrně sešel po mokřých schodech a přečvachtal přes trávník k autu. Nasedl, nastartoval, zacouval, a když se rozjžděl od domu, na přední sklo už pleskaly dešťové kapky. Na konci dlouhé příjezdové cesty zastavil u potlučené černé poštovní schránky, která se na sloupku nakláněla ke straně a dávno byla bez dvířek i bez červené vlaječky. Stáhl okno a strčil ruku do schránky. Balíček. Vyndal ho, byl z jednoho knižního klubu. Několik katalogů. Účet za telefon. Hodil poštu na vedlejší sedadlo, zařadil rychlost a vyjel na silnici. Brzy bude u servisu, vyroluje vrata garáže, vytáhne ven popelnici, otevře velké zadní dveře a postaví do nich větrák, aby uvnitř rozproudil vzduch. Chvilí zůstane stát před vraty vedle benzinových čerpacích stojanů, bude vyhlížet auta a doufat, že třeba některý z těch Mexikánů z motelu naproti bude potřebovat seštelovat brzdy nebo něco takového. Potom zalezl dovnitř do kanceláře, zajistí dveře, aby se nezavíraly, přetočí cedulku ze ZAVŘENO na

OTEVŘENO, z automatu v rohu si vezme colu a otvírákem odcvakne víčko. Usadí se za stůl, odkud je oknem výhled na silnici: jedno až dvě auta za půl hodiny. Otevře dolní šuplík na levé straně, položí si na něj nohy a roztrhá obal balíčku, aby se podíval, které z „knih měsíce“ mu přišly.

Jenže o čtyři hodiny později byl na cestě zpátky domů. Máma mu volala na mobil. Má dobrý den, a jestli prý by jí nepřivezl oběd. „Dobře,“ souhlasil.

Kromě oběda chtěl koupit ještě fotoalbum – jedna ošetřovatelka, ta hezká, mu řekla, že fotky jí pomáhají osvěžovat paměť, a díky tomu bývá víc při smyslech, déle. Když sebou hodí, stihne koupit album, zastavit se v Kentucky Fried Chicken a dorazit tam ještě před dvanáctou.

Jel rychle, což nebylo nejmoudřejší. Místní policajti znali jeho auto a bedlivě ho sledovali, často parkovali u železničního přejezdu, kudy denně jezdil. Míval málo návštěv, jen občas partičku teenagerů, kteří se mu o půlnoci otočili s autem před barákem a s povykáním kolem poházeli pár láhví od piva nebo petard. A samozřejmě Wallace Stringfellowa, což byl jeho jediný přítel. Navíc k němu čas od času zavítal na návštěvu Roy French, hlavní vyšetřovatel Geraldova okresu, a vždycky ho pořádně vynervoval soudním příkazem k domovní prohlídce. „Mějte pochopení,“ říkal mu pokaždé French a poklepal mu tím lejtrem na prsa, „musím prověřit všechny možnosti. Vy jste pro nás takzvaná zájmová osoba.“ Larry vždy jen přikývl, na příkaz k prohlídce se ani nepodíval a ustoupil stranou, aby French mohl vejít. Potom se usadil na verandě a čekal, až vyšetřovatel prohledá všechny šuplíky v pokojích, prádelnu vedle kuchyně, šatníky a půdu, až si na všech čtyřech posvítí baterkou pod dům, proleze stodolu a vyplaší tam slepice. „Mějte pochopení,“ zopakoval obvykle French na odchodu.

A Larry ho měl. Kdyby pohřešoval dceru, taky by se sem přišel podívat. Šel by se podívat úplně všude. Věděl, že nejhorší ze všeho musí být to čekání, ta bezmoc, zatímco vaše holka bloudí někde po lesích, sedí svázaná u někoho ve skříni nebo visí z trámu za vlastní červenou podprsenku.

Samozřejmě měl pochopení.

Zastavil před domem, vystoupil a dveře auta nechal otevřené.

Nikdy se v autě nepásal; jeho rodiče se taky nikdy nepásali. Vyběhl po schodech, otevřel rám se sítí proti hmyzu, zapřel ho nohou, dokud nevylovil klíč, potom odemkl, vstoupil do pokoje a všiml si na stole otevřené krabice od bot.

Polil ho studený pot. Otočil se a uviděl ten zrůdný obličej – samozřejmě hned poznal, že je to maska, kterou má doma už od dětství, maska, kterou máma nesnášela a táta se jí posmíval, šedivý zombík s krvavými šrámy, chomáči vlasů a plastovým okem, které viselo z důlku na krvavých špagátčích. Člověk, který ji teď měl nasazenou, ji zřejmě objevil schovanou v Larryho skříni, kde ji French nikdy nenašel.

„Co –“ začal Larry.

Muž v masce ho pronikavým hlasem hned uťal. „Všichni víme, cos udělal.“ Pozvedl revolver.

Larry otevřel dlaně a začal pomalu couvat, jenže muž s revolverem se k němu blížil. „Počkejte,“ hlesl Larry.

Ale k tomu, že s únosem té Rutherfordovic holky minulý týden ani s únosem Cindy Walkerové před pětadvaceti lety neměl nic společného, se už nedostal, protože muž přistoupil ještě blíž,

Tom Franklin vyrůstal na venkově na jihu západě Alabamy (Clarke County), asi tucet mil od místa, kde se odehrává děj jeho románu *Hell at the Breech*.

Získal vzdělání na University of South Alabama a University of Arkansas. Jeho první knihou byla vysoce ceněná sbírka povídek *Pytláci*. Pochvalné recenze byly publikovány mimo jiné v *The Black Warrior Review*, *The Southern Review* a *The Oxford American*.

Jeho příběhy byly zahrnuty do nejlepších amerických mysteriózních příběhů století, *New Stories from the South*, 1999 a *Stories from the Blue Moon Café*. Tom Franklin získal čtená stipendia a v současné době působí na University of Mississippi v Oxfordu, kde žije se svou rodinou.

Silný a zvučný román vypráví strhující příběh dvou kamarádů z dětství, odtržených okolnostmi, které znovu spojí hrozný zločin v malém městě Mississippi. Mimořádný román, který spojuje prvky zločinu a jižanské literární fikce.

Mohl byste vysvětlit význam názvu vašeho románu Crooked Letter Crooked Letter?

Název pochází ze zařízení, které učí jižanské děti, jak se píše Mississippi. Prostě se mi to líbilo. Znělo mi to jako román od Elmora Leonarda, a to bylo dobře. Také to vypadalo jako z kriminálního románu.

Když jsem se začal pokoušet přijít na to, jak název odpovídá příběhu 32 Jones a Larry Ott, napadlo mě, že v některých ohledech je tato kniha o tom, jak se jižanské děti vychovávají k rasismu.

Co vás inspirovalo k napsání tohoto příběhu?

Inspirací pro tuto knihu bylo několik míst: třeba jedno, kudy jsem projížděl každý den, NIKDY nemělo zákazníka, ale mechanik tam byl vždy a čekal. Také tam, kde jsem vyrůstal na venkově v Alabamě, jsme měli pro naše město jen jednoho policistu. Larry Hicks (je tam stále) měl jurisdikci i nad nedalekým městem Fulton. Také jsem chtěl zkusit napsat o rase, které jsem se ve svých dřívějších knihách z větší části vyhýbal.

Jak jste postupoval při řešení tohoto problému?

Při psaní této knihy, z níž polovina je z pohledu černocho, jsem se snažil vnímat otázky rasy. Psaní z jiného úhlu pohledu, z jiné rasy nebo pohlaví může být složité a těžko proveditelné. Nakonec jsem se rozhodl na to zapomenout a vytvořil Silase, černocho, jako člověka, který není ovlivněn svým původem.

Jak dětství na jihu ovlivnilo vaše psaní a jak se CROOKED LETTER, CROOKED LETTER (Dvě klikaté cesty) liší od vašich předchozích knih odehrávajících se v podobném prostředí?

Velký rozdíl je v tom, že tento román je ze současnosti, ale mé první dva romány byly historické. Jih se samozřejmě změnil, jen v porovnání s okolním prostředím možná trochu pomaleji. Když jsem psal o historickém období, setkal jsem se se světem, který jsem musel objevovat. Byl to svět bez elektřiny, aut atd. Zajímavé je, že mnoho tehdejších problémů přešlo do současnosti, například rasismus nebo chudoba. Ale psaní o postavách v 90. letech 19. století nebo na počátku 19. století se výrazně liší od psaní o lidech dneška.

Další věcí na této knize je, že je to můj první soubor, který se odehrává výhradně v Mississippi. Pravdou je, že se mi líbil název Crooked Letter, je to takový Mississippi název, tato kniha se tam musela odehrávat.

Co je na prvním místě: děj nebo postavy?

Vždy postavy. Snažím se přijít s někým, kdo mě zaujme, a pak ho pustím do krajiny a čekám, co se stane. Často jde o to předložit hrozné dilema a vidět, jak to on nebo ona vyjedná. Psaní mých prvních dvou románů bylo velmi odlišné, Hell at the Breech (PEKLO U BREECHU) mi trval téměř pět let a bylo to pět let pekla, kdy jsem si myslel, že každý den bude dnem, kdy jsem to vzdal. Pak přišel Smonk (SMONK) a velmi, velmi rychle jsem dokončil první návrh. 200 stran asi za deset dní. O knize jsem

sice přemýšlel několik let, zkoušel jsem různé věci. Ale když moje žena vyhrála Fulbrightovu cenu s cestou do Brazílie, najednou se přede mnou otevřely dny, kdy děti byly ve škole, a mně nehrozilo žádné rozptýlení. Mohl jsem se plně věnovat své práci.

Larry Ott, jedna z vašich hlavních postav, má zjevný vztah k hororovým příběhům, k románům Stephena Kinga. Jakou roli sehrál horor (a Stephen King) při utváření tohoto příběhu?

Jako kluk jsem byl Kingem posedlý a četl jsem všechno, co napsal. Larry a já máme mnoho společného. Oba jsme synové mechanika, oba venkovští chlapi. Četl jsem Kinga a další horory. Mnohé z Larryho scén – film s autem, strašidelný dům atd. – jsou autobiografické.

Ale King není váš jediný vzor. Vy a vaše rodina bydlíte v Oxfordu, kde měl domov i William Faulkner. Nemáte pocit, že vás s ním spojuje silný smysl pro místo?

Ano, zvláště, když jsem se sem přestěhoval. Zážitek je po mě vidět domy, o kterých píše, hřbitov, cypřiše, setkání s lidmi, kteří si pamatují „Billa“ (jeden bývalý soused si pamatoval, jak WF pronásledoval mezka přes jeho, sousedův dvůr). Je to všechno tak ohromující, že tento génius žil právě tady, kde nyní žijí i já. Vidím před sebou obrázek, jak stojí u své koňské stáje. Minulý týden jsme si tam s rodinou udělali piknik a já se znovu podíval do té stodoly a žasl, že tady žil nejlepší spisovatel minulého století. Jeho vliv jako spisovatele cítím spíše prostřednictvím Cormaca McCarthyho. Faulkner se zdá téměř staromódní, je to takový obr, jako Joyce nebo Hemingway, minulí mistři, kteří jsou úplně z jiného světa. Faulkner měl očividně vliv na McCarthyho, ale z McCarthyho cítím mnohem větší stín než z Faulknera. Ne, že by Faulknerův vybledl, to vůbec ne, ale že je tak velký a ohro-

mující, že je to spíš pohyb mraku nad krajinou, než něco, co vrhá jen jeho stín.

Proč jste se chtěl stát spisovatelem?

Připadalo mi to přirozené. Vždy mě zajímalo vyprávění příběhů. Lákalo mě i kreslení komiksů. Hodně jsem četl. Třeba všech čtyřadvacet románů o Tarzanovi... A barbar Conan... Díky tomu jsem si příběhy začal vymýšlet a zapisovat je. Začínal jsem na starém psacím stroji a vyprodukoval na něm opravdu špatné sci-fi povídky. Ale byly vtipné. Jedna se jmenovala Borborigmi, což je lékařský název pro zvuk, který vydává žaludek, když kručí. Pak jsem začal číst Raymonda Carvera a Barryho Hannahu. Pod jejich dojmem jsem napsal opravdu špatný příběh s názvem Červené Vánoce. Publikoval jsem ho v místním časopise Mobile. Je to o chlapovi, který zabije Santa Clause, a redaktor mi řekl, ať si přečtu Barryho Hannahu a Thomase McGuana a Carvera a já si říkal, že tohle je to, co opravdu chci dělat. A jak už jsem říkal, byl jsem velkým fanouškem Stephena Kinga.

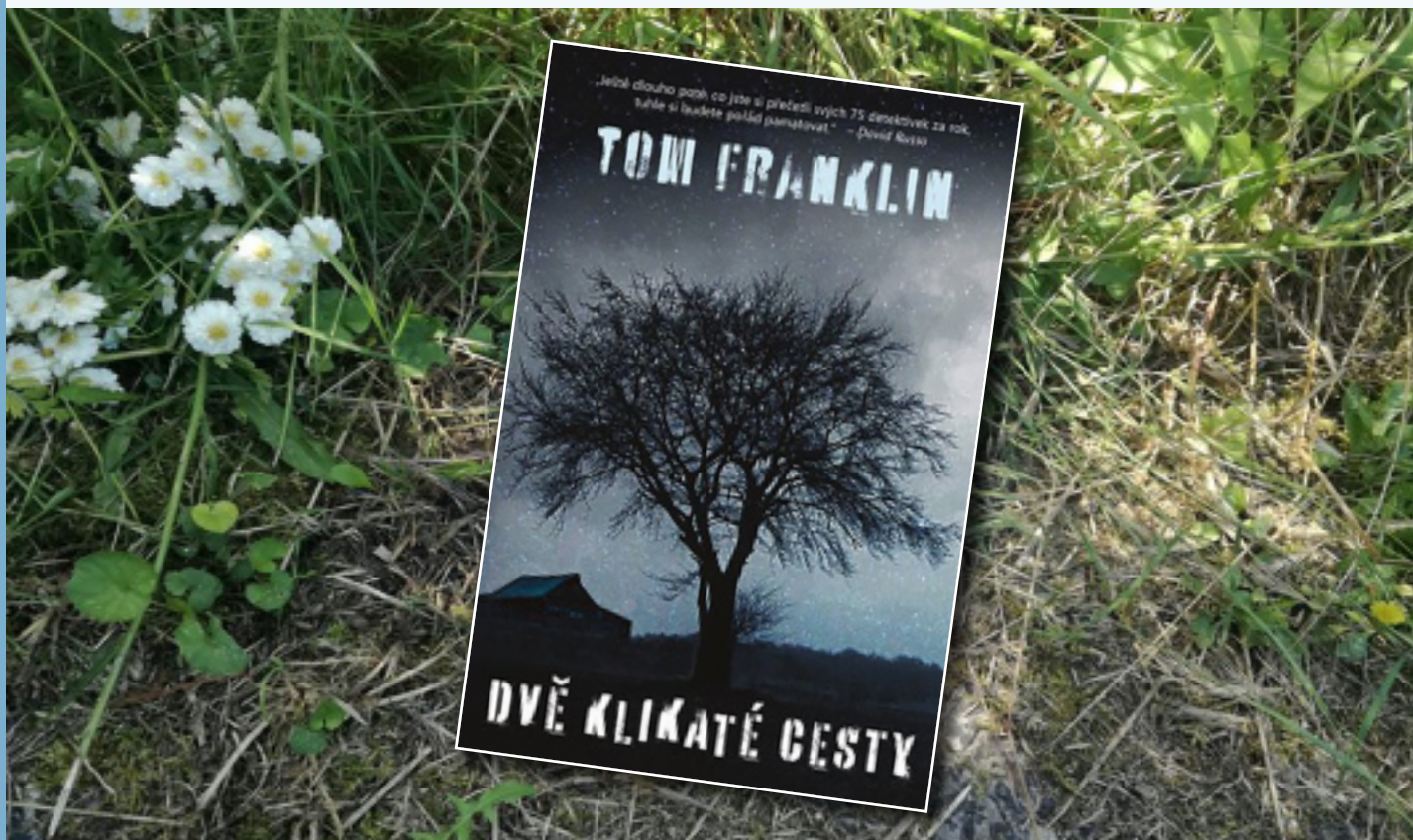
Když máte za sebou román, dodává vám to sebevědomí nebo převažuje strach?

Obojí. To je bezpečná odpověď. Slyšel jsem lidi říkat, že pokaždé, když si sednete a napíšete knihu, musíte se naučit, jak to udělat znovu. Každý je jiný. Cítím se sebevědomě, dokud si nesednu. Najednou mě přepadne hrůza.

Na co se můžeme těšit?

Nový román jsem napsal společně s mou ženou Beth Ann Fennellyovou. Je o povodni v roce 1927, o tom, jak ovlivní dva vládní agenty a mladou ženu, kterou potkají.

(Ze zahraničních pramenů)

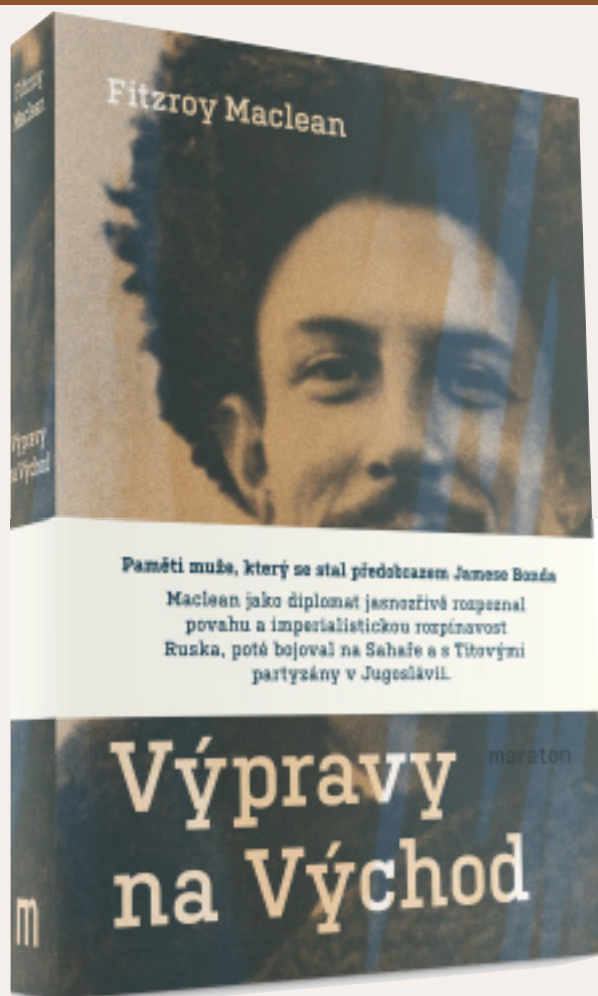

Fitzroy Maclean VÝPRAVY NA VÝCHOD

Poprvé česky vychází proslulé svědectví sira Fitzroye Macleana o jeho diplomatickém a vojenském působení mezi lety 1937–1945. Macleanovo dobrodružné vyprávění, podané s nezaměnitelným vtipem a osobním šarmem, posloužilo jako jeden ze vzorů pro Flemingovu sérii románů o Jamesi Bondovi.

První část se odehrává v Sovětském svazu v letech 1937–1939, kdy je Maclean na diplomatické misi v Moskvě a za značného rizika cestuje po odlehlých částech Ruska a Střední Asie nebo pozorně sleduje stalinské monstrprocesy. Druhá líčí jeho válečné působení v pouštním komandu v severní Africe, kde bojuje proti Rommelově armádě. Třetí část mapuje roky 1943–1945, kdy byl Churchilllem pověřen vedením výsadku, který měl podporovat a koordinovat Titovy partyzány v Bosně a Srbsku. Maclean s Titem navázal přátelský vztah a věnuje hodně prostoru právě Titově osobě a peripetiím jeho vztahu se Spojenci – účastní se i zásadních jednání a mírových dohod.

Macleanovy paměti jsou žánrově mnohostranné – mají charakter poutavého cestopisu, dobrodružného válečného románu i pronikavých geopolitických esejů. Přinášejí zásadní svědectví o stalinismu, bojích druhé světové války, o Titovi a tehdejší situaci na Balkáně.

Přeložil Pavel Pokorný

Brožovaná, 424 stran, 498 Kč, ISBN: 978-80-88411-06-2, EAN: 9788088411062

Zakoupit můžete zde

<https://www.emaraton.cz/vypravy-na-vychod/>

Ukázka z knihy a více o autorovi na dalších stránkách

www.emaraton.cz

Kdo byl sir Fitzroy Maclean?

Narodil se v roce 1911 v Káhiře v Egyptě Charlesi Macleanovi, majorovi britské armády, a Gladys Royle Maclean, vyrůstal ve Skotsku, Indii a Itálii a navštěvoval Eton (1924–28), University of Marburg (1929) a Kings' College, Cambridge (1929–32). V roce 1934 nastoupil na ministerstvo zahraničí a byl nejprve vyslán do Paříže

a v roce 1937 do Moskvy, kde působil jako třetí tajemník na britském velvyslanectví. V roce 1938 vrcholily Stalinovy čistky a Maclean byl přítomen státnímu procesu s Nikolajem Bucharinem. Podnikl také cesty do odlehklých oblastí Sovětského svazu a částí Střední Asie, kam se dostalo jen málo cizinců.

Během druhé světové války byl Maclean, který pracoval jako armádní důstojník a krycí britský agent, vybrán spolu s několika dalšími krajany premiérem Winstonem Churchillem pro spojeneckou operaci zaměřenou na partyzánské jednotky v hornaté oblasti Jugoslávie. „Pan Fitzroy Maclean, poslanec, je muž odvážného charakteru, s výcvikem na ministerstvu zahraničí. Má odjet do Jugoslávie a pracovat s Titem. Chceme odvážného velvyslance – vůdce, který bude mít u partyzánů respekt,” uvedl Churchill.

Maclean, jehož současníci popisovali jako vysokou, pohlednou, impozantní a energickou postavu, seskočil padákem do Jugoslávie v létě 1943, když byla ještě okupována Němci. Navázal spolupráci s Titem a byla mu připisována významná role v rozhodnutí Winstona Churchilla podpořit Tita místo Draži Mihajloviće.

Rodina Fitzroye Macleana

Když Maclean popisoval dobu strávenou s Titem a jugoslávským partyzánským hnutím, jednou řekl: „Některým lidem se můj život může zdát jako jedna dlouhá dobrodružná dovolená, vyhazování pevností do povětří v poušti, tajné seskakování padákem do center partyzánských válek, pronikání do zakázaných měst hluboko za uzavřenými hranicemi.” Později napsal dvě biografie o Titovi, v nichž je jeho obdiv k jugoslávskému válečnému vůdci a pozdějšímu prezidentovi zcela evidentní, stejně jako jeho obdiv k lidu Jugoslávie a zvláště k Chorvatům.

Na konci války se Maclean vrátil do Británie, kde mnoho let působil jako konzervativním člen parlamentu. Hodně cestoval a napsal množství knih. Jeho autobiografie, *Eastern Approaches* (Výpravy na Východ), publikovaná v roce 1949, popisuje cesty po Střední Asii a Sovětském svazu během 30. let a jeho válečná dobrodružství v Jugoslávii během druhé světové války.

Jeho přátelství s Titem pokračovalo po celý jeho život a až do prezidentovy smrti v roce 1980. Když na začátku 90. let vypukla v Jugoslávii válka, Maclean a jeho žena Veronica byli na návštěvě rodiny ve Skotsku. Zarmoucení a rozrušení podnikli jednu z prvních charitativních misí do válkou zničené Jugoslávie a řídili nákladák se zdravotnickým materiálem přes Bosnu na jejich milovaný ostrov Korčula, který Fitzroy pomáhal s Titem během druhé světové války osvobodit a kde Macleanové stále vlastnili majetek. Bylo mu tehdy 81 let a byl stále galantním odvážným mužem.

Po Macleanově smrti odkázal jeho syn Charles univerzitě University of Virginia soukromé dokumenty a korespondenci mezi otcem, prezidentem Titem a dalšími světovými hodnostáři. Mezi zajímavější a ku-

rióznější artefakty v souborech patří dopisy z války v 90. letech 20. století lordu Davidu Owenovi a akademikovi Stevanu Dedijerovi s naléhavými žádostmi o pomoc pro nemocnici na ostrově Korčula.

Sir Fitzroy Maclean zemřel v roce 1996 ve věku 85 let při návštěvě přátel v Hertfordu v Anglii. V té době žil v Strachur House, rodovém domě rodiny Macleanových ve skotském hrabství Argyll. Jeho manželka Veronica ho přežila o dalších devět let a zemřela na začátku roku 2005 ve věku 84 let.

Za zrcadlem

Celý následující den jsme drkotali skrz Evropu. Nejprve přes severní Německo s jeho plochými, uspořádanými poli a úhlednými vesnicemi. Upravené ženy s plavovlasými dětmi na nástupištích, šedo zelené uniformy vojáků Reichswehru, servírovací stolky s pivem a uzenkami. Na hranicích jsem ukázal laissez-passer, propustku vydanou hrabětem Welczeckem, německým velvyslancem v Paříži. „Heil Hitler!“ stálo tam. „Heil Hitler!“ vyštěkl pohraničnick v šedé uniformě, pozdravil vztyčenou pravicí a doklad mi vrátil. Než jsme dojeli do Polska, už se setmělo, a Varšavu jsem viděl jen jako vír světél.

Těsně před půlnocí jsme za sebou zanechali poslední polské

nádraží a opět jsme se ponořili do temných borových lesů. Po obou stranách tratě se vysoko vršil sníh a bílá pokrývka se matně rozprostírala pod stromy. Náhle jsem oknem spatřil, že se blížíme k vysokému plotu z ostnatého drátu zalitému světlem a v rozestupech přerušovanému strážními věžemi, z nichž vyčnívaly kulometry. Vlák zpomalil a pak projel vysokým dřevěným obloukem s velkou pěticípou rudou hvězdou. Byli jsme v Rusku.

Do vlaku nastoupili vojáci v čepicích s ostře zelenými štítky zdobenými rudou hvězdou, srpem a kladivem a v dlouhých šedých zimních sahajících skoro až na paty jejich holínek a o pár chvil později jsme přisupěli do pohraničního nádraží Něgoreloje.

Tady bylo třeba přesehnout do jiného vlaku. Venku na nástupišti byl takový mráz, až mi to vyrazilo dech. Pak jsme se nahmuli do přetopené celnice. Pěkný velký, světlý pokoj zdobily fresky znázorňující scény ze sovětského života. Po stěnách se valilo procesí nadpřirozeně šťastných a blahobytných vojáků, venkovanů, dělníků, starců, žen a dětí, sklízeli úrodu, řídili traktory, stavěli domy a obsluhovali

velké a složité stroje. Kolem celé místnosti se v pultuctu jazyků vinuly asi třicet centimetrů vysokým zlatým písmem výzvy pracujícím celého světa, aby se spojili. V rozích stály květináče obalené růžovým krepovým papírem a v nich rostly aspidistry. A tehdy jsem si prvně všiml toho pachu – pachu, který měl po příštích dva a půl roku tvořit nevyhnutelnou součást mého života. Nepodobalo se to ničemu, co jsem kdy předtím cítil, bylo to složené aroma sestávající z různých pachových přísad, nerozpletitelně prolnutých dohromady. Jak jsem věděl od cestovatelů po carské Rusi, odjakživa existoval starý ruský pach složený z vůně černého chleba, ovčí kůže, vodky a nemyté človehčiny. Teď se k nim připojily modernější pachy benzínu a dezinfekce a neodbytná, nasládlá vůně sovětského mýdla. Výsledný poněkud zatuchlý pach prostupuje celou zemi, proniká do každého koutu a pukliny od Kremle po nejzapadlejší hotel na Sibiři. Poté, co jsem Rusko opustil, jsem jej ještě párkrát vnímal, neboť si jej zřejmě Rusové dost často berou s sebou do ciziny. Pokaždé mi – s magickou mocí vyvolávat vzpomínky, již pachy vládnu – překvapivě živě připomněl ony roky.

Měl jsem laissez-passer a celní formality netrvaly dlouho. Opatrně jsem na celníkovi, který prohlížel můj kufr, vyzkoušel ruštinu, již jsem se naučil v pařížských nočních podnicích, a shledal jsem, že jí rozumí. A nejen to, dokázal jsem rozumět tomu, co mi odpověděl, i když některé jeho výrazy, obzvláště ty spadající do sovětského úřednického žargonu, byly pro mě nové. Shromáždilo se kolem nás pár dalších celníků a pohraničnicků, aby sledovali div, že cizinec zvládá pronést byt jen pár slov rusky. Byli docela mladí, měli plavé vlasy, vysoké lícní kosti a poněkud ploché slovanské obličejce. Zanedlouho jsme se všichni smáli a žertovali, jako bychom se znali už léta. Přešla hodina a v podstatě se nic nedělo; pak minula další, během které pomalu přenášeli zavazadla do moskevského vlaku. Když jsem pohlédl na hodiny, zjistil jsem, že je stále půlnoc, lépe řečeno, že je ještě jednou půlnoc – neboť při překročení hranice jsme získali (nebo ztratili?) dvě hodiny.

Konečně jsme nastoupili do vlaku. Dostal jsem spací kupé jen pro sebe. Nebylo nepodobné obyčejnému evropskému wagonu, jen vyšší a větší a zdobnější, s jistou edvardovskou pompou. Na mosazné destičce jsem se dočetl letopočet, kdy bylo vytvořeno: 1903. I průvodčí, starý pán s pergamenově žlutou kůží a dlouhým povislým knírem, byl předrevoluční ročník a řekl mi, že své povolání vykonával už za cara. Roztřesenýma rukama mi

přinesl čisté povlečení, sklenku vodky, talířek kaviáru, trochu černého chleba a sklenici slabého sladkého čaje s citronem. Zanedlouho lokomotiva zdlouha zavyla jako vlk a vyrazili jsme pravidelným tempem pětadvaceti kilometrů za hodinu přes rovnou zasněženou pláň směrem na Minsk a Moskvu. Za pár minut jsem ležel na lůžku a spal.

Časně zrána jsme dorazili do Moskvy. Vládla tam ponurá a

krutá zima. Sníh pod nohama byl udupaný na tvrdý šedý led. Na nádraží na mne čekal Dan Lascelles, první tajemník. Měl za sebou osmnáct měsíců pobytu v Rusku a řekl mi, že mu to připadá hrozně depresivní.

Cestou z nádraží jsme projížděli kolem vysokých moderních budov, ulicemi řinčely tramvaje. Pohled do vedlejších ulic mi odhalil dlažbu, bláto a polorozpadlé dřevěné chatrče. Všude stály budovy a obytné domy v různých stadiích stavby či demolice, některé napůl hotové, jiné napůl stržené. Na chodnicích se mačkaly davy lidí. Většinou měli bledé tváře a fádní oblečení. Snad každá druhá žena vypadala jako těhotná.

Najednou jsme přejížděli přes rozlehlé prostranství Rudého náměstí. Sněžilo. Nad Kremlem se třepotala krvavě rudá vlajka nasvícená světlometem, zatímco kolem bylo přišiší. Pod vysokou rudou zdí stálo masivní Leninovo mauzoleum z tmavorudé žuly a u něj drželi hlídku dva strážní nehybní jako sochy. Ve sněhu se ke vchodu vinula dlouhá fronta: lidé z města v tmavých ošumělých šatech, venkovanky s šátky na hlavách, rolníci v plstěných válenkách a Asiáté v ohromných kožešinových čepicích, turbanech a pestře pruhovaných šatech.

Zastavili jsme a vystoupili z auta. Jako cizince nás okamžitě postrčili do čela fronty. Pak jsme se nechali unášet davem kolem stráží s nasazenými bajonety do nízkého klenutého vchodu a po schodech dolů. Uvnitř se tlumené světlo skrytých žárovek odráželo od leštěného rudého čediče a těžkého bronzu. U paty schodiště jsme prošli vchodem do vnitřní síně. Lenin ležel ve skleněné rakvi, mumifikovaný,

s hlavou na plochem polštářku, spodní část těla zahalenou v rozedraném praporu; ze stropu visely další prapory, bojové zástavy revoluce; kolem skleněné rakve stáli stráž další vojáci. Tady bylo víc světla. Jak jsme postupovali k tělu, řadili nás do zástupu. Chvilku jsme shlíželi na mrtvolu: zažloutlá kůže napnutá na vysokých lícních kostech a klenutém čele; široký nos; špičatá, přesně zastřižená bradka mířící vzhůru; výraz nezřetelného, nevyzpytatelného pobavení. „Postupujte,“ pobízela stráž dohlížející na oddaný, povolný dav, který nás vynesl dál a nahoru na denní světlo, pod širé nebe.

Naproti nám stál na druhém konci náměstí chrám Vasila Blaženého, trs pestrobarevných, fantasticky zkroucených cibulovitých kupolí, z něhož teď bylo ateistické muzeum. Nastoupili jsme do vozu, přešli přes zamrzlou řeku Moskvu a za pár chvil jsme projížděli branou ambasády, rozlehlé zdobné

Tbudovy světle žluté barvy, která dříve patřila cukrovarnickému milionáři.

Za řekou se před námi rozprostíral Kreml, město ve městě. Celý jej obklopovaly hradby z vybledlých narůžovělých cihel přerušované strážními věžemi. Za hradbami se zvedaly věže, kupole a vížky kostelů a paláců, jejich bledé zdi a zlaté báně zářily proti olověnému pozadí temného nebe plného těžkých mraků věstících další sněžení. Před našimi zraky se ze střechy jednoho z paláců zvedlo hejno šedých vran vyplašených nějakým hlukem, nemotorně obletělo dokola a znovu posedalo.

Mezi námi a Kremlem ležela bílá zamrzlá řeka. Poblíž zavřískala tovární siréna a někde po proudu syčelo a dunělo beranidlo. Pach Ruska, linoucí se z města za řekou, byl silnější než kdy jindy. Později jsem navštívil Leningrad, „okno do Evropy“ Petra Velikého s jeho smutnou klasickou krásou a symetrickými řadami sešlých barokních paláců zrcadlících se v klidné, zelené vodě kanálů. Ten měl západní vzhled.

Ale tohle, ten zvláštní barbarský slepenec tvarů, stylů a barev, to bylo jistě už více než z poloviny asijské.

Příští den jsem začal pracovat v kanceláři, pročítal jsem si spisy, studoval výroční zprávy a se svou postupně se zlepšující znalostí ruštiny jsem se pracně prodíral bombastickými články sovětských novin.

V Paříži jsme spoustu informací týkajících se politické situace získávali od společenských kontaktů s lidmi, kterých se přímo týkala, od francouzských politiků, žurnalistů, státních úředníků a jiných veřejných osobností. Jako tajemník velvyslanectví jsem měl za povinnost stýkat se s lidmi nejrůznějších druhů a názorů od krajní pravice ke krajní levici. Největší potěšení – jako všichni Francouzi – měli z toho, že mohou vykládat někomu své názory na politickou situaci. Jediná potíž byla rozhodnout, čí názory má cenu poslouchat.

V Moskvě to bylo zcela jiné. Kromě rutinního, striktně formálního styku s několika vyděšenými úředníky lidového komisariátu zahraničních věcí, kteří svým přístupem dávali jasně najevo, že s námi pokud možno nechtějí nic mít, jsme s Rusy neměli prakticky žádný kontakt. Pro sovětské občany bylo totiž velmi nebezpečné, aby se byť i jen v rámci svých úředních povinností jakkoliv stýkali s cizinci, protože kdokoliv tak činil, nutně musel dříve či později upoutat pozornost jisté všudypřítomné organizace, lidového komisariátu vnitřních záležitostí, NKVD.

Zprvu platila jistá výjimka pro členy divadelních profesí, herce, herečky a baletky. Několika takovým orgány umožnily rozvíjet styky se zahraničními diplomaty, nebo jim to z nějakých důvodů dokonce i doporučily. Během prvních týdnů po příjezdu jsem se účastnil několika večírků pořádaných mladšími, nezadanými členy diplomatických sborů, kam přišli i někteří méně významní herci či baletky. Ale tyto styky nevyhnutelně kalilo vědomí, že ta okouzující mladá dáma, se kterou tak přátelsky konverzujete, bude za pár hodin sepisovat hlášení o všem, co jste jí řekli, případně bude při troše smůly už zatčena a na cestě na Sibiř. Občas nás někdo s typickou ruskou pohostinností a lehkomyšlností vůči možným následkům pozval k sobě domů, do dusné malé ložnice, kde obvykle kvůli nedostatku bytů žili kromě celé rodiny ještě i cizí lidé. V takových situacích jsme přijímali složitá bezpečnostní opatření. Veškeré telefonické přípravy

probíhaly z veřejných telefonních budek, zvolili jsme den, kdy budou méně spolehliví hostitelovi spolubydlíci pravděpodobně pryč, auto jsme zaparkovali o pár ulic dál. Pravděpodobně, ba jistě, o tom orgány věděly, ale bylo by nemoudré zbytečně upozorňovat na to, že se něco chystá, a vzbuzovat tak pozornost houfů amatérských špiónů a informátorů.

Jakmile ale jednou večírek odstartoval a začala téct vodka, všechny tyto obtíže byly rychle zapomenuty; zpívaly se písničky, tekly slzy, zaznívaly připitky, prázdné sklenice se rozbíjely o zed', ze sousedních pokojů přicházeli stále noví přátelé, aby se připojili k zábavě, slovanský šarm a družnost se projevovaly ve všech ohledech.

Obyčejní Rusové se sice kontaktu s cizinci vyhýbali, ale jistě to neznamenalo, že by se s nimi nechtěli stýkat. Kdyby si mohli žít po svém, jejich život by byl jedna dlouhá pitka. Ale zanedlouho i tyto vzácné exkurze do sovětské společnosti ustaly. Vývoj událostí způsobil, že i těch pár Rusů, které jsme znali, se nám začalo vyhýbat, jako bychom byli malomocní.

Pár měsíců po mém příjezdu zavolal jednoho rána představitel komisariátu zahraničních věcí, aby mi oznámil zdánlivě nevinnou zprávu: na poslední chvíli došlo ke změně složení sovětské delegace, která bude přihlížet korunovaci krále Jiřího VI.

Maršál Tučačevskij, velitel sovětského generálního štábu a zástupce komisaře pro obranu, se prý vážně nachladil a nebude schopen cesty do Anglie.

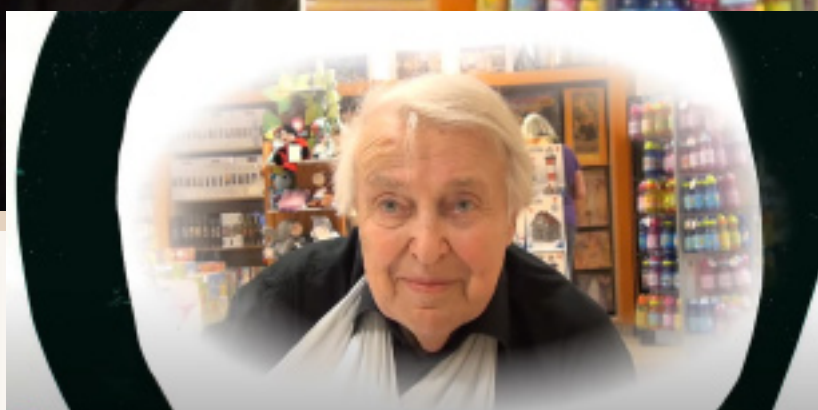
Nijak jsme nad tím nehloubali, ale pár dnů nato jsme se v novinách dočetli, že maršála přeložili z pozice zástupce lidového komisaře pro obranu na relativně nedůležitý post. To nachlazení mělo očividně na jeho vojenskou kariéru neblahý vliv.

Potom už to šlo rychle. Napřed uveřejnili stručné komuniké, že Tučačevského a asi půl tuctu dalších maršálů a generálů Rudé armády obvinili z velezrady, čeká je soud a hrozí jim poprava. Druhé komuniké oznámilo, že se plně přiznali ke svým zločinům a byli odsouzeni k smrti. Třetí přineslo zprávu o jejich popravě. Dokonce i sovětská veřejnost, již odolná vůči podobným šokům, to přijala s ohromením.

Ještě před několika dny byli ti muži vyzdvihováni jako hrdinové, jako vzory všech vojenských i občanských ctností. Jejich portréty v nadživotní velikosti stále ještě bylo možné spatřit veřejně vystavené všude po Moskvě vedle těch Stalinových a členů politbyra. Nyní je museli chvatně a nenápadně odstranit.

Na této takzvané „likvidaci“ veřejných osobností nebylo nic nového. Už několik let potkával tento osud politiky i jiné lidi. Označovali je cejchem „trockistů“, „sabotérů“, „fašistických špiónů“, „diverzantů“ a podobně; někteří zmizeli po veřejném procesu, jiní následkem něčeho, co se bralo jako administrativní opatření.

Ale tempo té takzvané „čistky“ se nyní změnilo. To, že velkou část nejvyššího vojenského velení bez jakéhokoliv varování zčistajasna popravili jako zrádce, se ukázalo být signálem pro masovou likvidaci nebývalého rozsahu, pro vládu teroru, jaká neměla od revoluce obdoby. Čistka postupně nabrala na síle a prohnala se jako smršť armádou, námořnictvem, letectvem, vládou, státní správou, inteligencí, průmyslem, dokonce i řadami samotné obávané tajné policie. Nikdo nebyl v bezpečí...

<https://youtu.be/DjqTe49HQKw>

Pavel Kohout LETOROSTY SAMOMLUV

Ve svém čtyřiaředesátém roce se autor několika desítek divadelních her, románů, memoárománů a filmových scénářů Pavel Kohout rozhodne pod „anonymním pseudonymem“ Pako naskočit znovu do nekončícího štafetového závodu – už se čtvrtou generací literátů a čtenářů doma i ve světě. Zvolí k tomu náročnou „svěrací kazajku“ dramatických i anekdotických monologů, které se vážou ke každému z roků jeho života, a esemeskově stručných poznámek, které doplňují každý text a současně mapují lidský, občanský, umělecký i osobní stav autora Letorostů samomluv v dané době.

Vázaná, 208 stran, 359 Kč,
ISBN: 978-80-207-2087-0, EAN: 9788020720870

Vydává Odeon

Zakoupit můžete zde

<https://www.knizniklub.cz/knihy/557397-letorosty-samomluv.html>

Ukázka z knihy na dalších stranách

www.euromedia.cz

20. ČERVENCE NEJÚSPĚŠNĚJŠÍHO ROKU REPUBLIKY ČESKO-SLOVENSKÉ PORODILA LUDVÍKA, ROZENÁ ŽALSKÁ, MANŽELU OTOMARU KOHOUTOVI SYNKA PAVLA, ZDE ZKRÁCENĚ ZVANĚHO PAKO, JENŽ ZA ČTYŘIADEVADESÁT LET SEPIŠE TYTO ZPRÁVY V DOBĚ JEDENÁCTÉHO PREZIDENTA, VE VLASTI S DEVÁTÝM NÁZVEM.

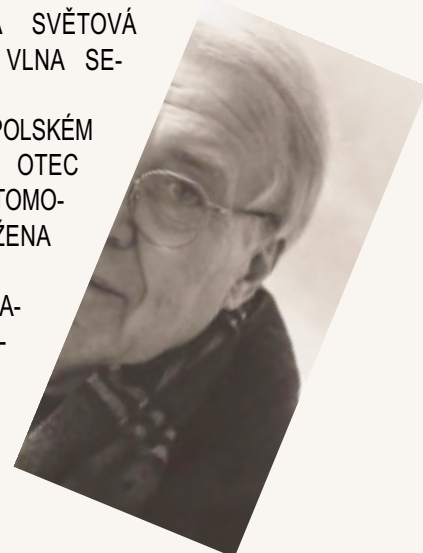
1929

SEN

USA, New York, Manhattan

Co to... co to je za zvuky... jó telefon... Kolik je... kterej blbec... Haló... Cože...? Neví tak, Bobe... Ten se zas musel ožrat. Jak krachla...? To si děláš...? Jak se to...? A co z toho...? No počkej... Haló haló... On je namol... aha, byl přerušen. Upadlo ti sluchadlo, Bobe? Jo to je Winston! Jste s Bobem na tahu?...Co mám vědět, když spím... oukej, pustím rádio, ale řekni mi... seš tam...? Proč zavěsil? dělají si ze mě prdel? to je hodně blbá sranda... Haló, Winstone, proč zavěšuješ, když... Jo to jsi ty, Roný! Prosim tě, opravdu... a co to teda znamená? Jo... jo... jo... no to je... no to snad není... moment, zvoní domácí telefon... Dženifer, mluvím s Roným, zůstaň na drátě! Seš tam, Roný? Krucinál, on taky zavěsil, Dženifer?... jo, volal i mně... to nevím, ale zavolám hned Džeka, ten to vědět musí, miláčku, naley si koňak, já hned přijdu, seš ve své ložnici, jo? oukej! Kde mám to numero? krucinál, mně se klepou ruce... tak znova... Džeku, zvedni to... To je Džek? Tady Džon, já ti volám... jo, ty víš, tak jak na tom jsou moje konta u vás?... cože? ale vy jste jistě pojištěny... prosím tě, jak může být i pojišťovna plajte?... To se mi zas jenom zdá! A moje renta?... ale to je šílený... Ano, to je určitě ten můj sen!... Že jste žebračí? Džone, mám ti rozumět, že jsem taky žebraček?? No jasně, je to ten strašidelný sen, v jakém si vždycky přejdu, abych se probudil... co mám dělat, mi už Džon jistě neřekne... A co mám dělat, Džone... já vím, že mi to neřekneš, tak aspoň pověz, co chceš dělat ty? Jo, ty skočíš z okna! Oukej, ty sny pokračujou, abych si tím víc užil, že se z nich vzbudím. A už jsi to řekl ženě, Džone? Ovšemže nepoví, radši se z toho snu vypařil, já bych se taky rád probudil, ale jsem zvyklý čekat, až tyhle sny skončí samy, tak aspoň vstávám, zas telefon a zase domácí, krucinál, tady je dusno, otevřu okno a vida, pod římsou šlehačka mlhy tak pevná, že se dá přejít až k soše Svobody, oukej, tak se po ní projdu a konečně vypadnu z toho zlého snu rovnou k tobě, už jdu, můj krásnej miláčku Dženi...

24. ŘÍJNA PO KRACHU NEWYORSKÉ BURZY SE ZHROUTILA SVĚTOVÁ EKONOMIKA A ZAČALA VLNA SEBEVRAŽD PODNIKATELŮ • DÍTĚ PAKO SE BATOLÍ V POLSKÉM MĚSTĚ OŚWIĘCIM, KDE OTEC OTOMAR ZASTUPUJE AUTOMOBILKU PRAGA A JEHO ŽENA JEZDÍ REKLAMNÍ RALLY. ZA PÁR LET TU BUDE VYHLAZOVACÍ TÁBOR AUSCHWITZ.

1928

PAVLÍNKA

Praha, porodnice v Londýnské ulici

Ríšo, teď se vyser na Barrandovský terasy a soustřeď se! Tlačte! Ale jak, když přímo vidím, jak se tam Eva svíjí v jeho náruči za vyty saxofonů kapely R. A. Dvorský... Richarde, seber se, nebo to posereš tady. Tlačte víc! Přitom je ten napomádovanej potápka lidská nula, co nula, přímo dvě nuly, normální hajzl, to snad Eva padla na hlavu, že mu naletí na tu bugatku, kterou musel někde ukrást? No jak jinak by k ní přišel obyčejnej holič, kterej se na vizitkách zove friseur? no dobře, má na Perštýně salón, kam choděj herendy z Národního a jiný fifleny, ale co na něm proboha vidí doktorka obojího práva? Já vím, že to bolí, ale čím víc zatlačíte, tím dřív to máte venku! Bože, holka, hlavně mi tu nezkolabuj! dejchej! koukej pořádně dejchat a tlač, přece mi tu nehodíš exnout? Dýchejte zhluboka, tlačte a myslte jenom na tu svou vymodlenou Pavlíčku!

Kecám, sám pořád myslím jenom na to, jestli z Barrandova místo domů neodveze Evu na Jíloviště, kde jsme ho k mý smůle potkali... ale vždyť sama řekla, že ten hotel je nóbl pajzl, kam se jezdí z Prahy zahýbat... ale... řekla to s odporem, nebo se závistí? co blbnu! copak Eva by mně mohla zahrnout s holičem? herdek, přece ji znám... nebo ji neznám?

ale... proč s tím hajzlem vůbec jela, proč mu neřekla, že tam jezdí tancovat se mnou? Tlačte víc, hergot, tak zatlačte pořádně! Ríšo, neblbni, proč Evě najednou nevěříš? ona přece není taková! hod' to za hlavu a roď, neví na toho chudáka holku, tlačí přece, div jí nevypadnou oči z důlků... ale co když... co když Eva taková je? A co jí vlastně můžu nabídnout já? maximálně že z ní taky vytáhnou fakana, nebo dokonce pár... a i na blbou Hadimršku budem společně spořit pět let...

a s friseurem může mít bugatku hned, když ho za to ozáří tím svým doktorátem obou práv? Děvečko moje ztrápená, už tomu vidím vlásy, ještě půl minutky a uvidíme, jestli to má kundičku nebo pindíka, nóóó, ukaž se, člobrdo!

Teď to z ní leze expresně, tak co to bude, až to bude? polez, polez! Nóóó...! Maminko, tak máte parádního Pavlíka! Aspoň jí z toho nevyroste kurva jako Eva...!

Borch-Jacobsen Mikkel PACIENTI SIGMUNDA FREUDA

Udělal uznávaný průkopník oboru psychiatrie kariéru pouze na vybraných pacientech, jejichž léčba potvrdila Freudovy hypotézy? Zatajil neúspěchy, kde se terapeutické postupy ukázaly jako neúčinné ba přímo škodlivé? Oháněl se jmény svých slavných klientů pro vlastní věhlas?

Seznamte se s pacienty věhlasného Sigmunda Freuda, česko-rakouského neurologa a psychologa. Naleznete mezi nimi řadu prominentních umělců, filozofů, lékařů nebo vědců, kteří nebyli sužováni pouze duševními poruchami, ale také závislostí na opiu a kokainu. Jejich pohnuté osudy jsou svědectvím doby na přelomu 19. a 20. století a zároveň těžkých počátků moderní psychiatrie.

Přeložila Kateřina Orlová

Vázaná, 328 stran, 399 Kč, EAN 9788076337084

Zakoupit můžete zde

<https://www.alpress.cz/pacienti-sigmunda-freuda/>

Více a rozhovor s autorem na následujících stranách

Rodák z moravského Příbora, Sigmund Freud, se stal díky svému novému přístupu k lidské psychice celosvětově uznávaným terapeutem a psychiatrem. Za jeho věděním však stojí zejména jeho pacienti, kteří mu skrze své problémy poskytli dostatek materiálu k jeho podnětným výzkumům.

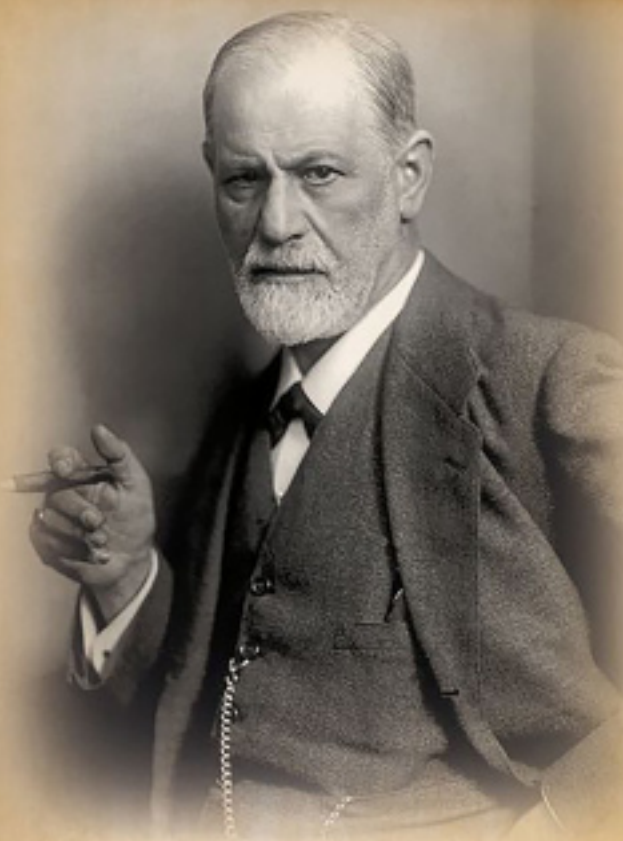
Je známo, že Freuda vyhledávala vesměs bohatá židovská klientela z jeho okolí, a máme k dispozici záznamy jeho studií. Co ale víme o lidech, o nichž pojednávají? A co teprve o těch, kteří se do lékařovy selekce nedostali?

Profesor srovnávací literatury a autor mnoha prací z oblasti historie, filozofie psychiatrie, psychoanalýzy a hypnózy, Mikkel Borch-Jakobsen, se již delší dobu zabývá Freudovými výzkumy. Jeho kniha *Pacienti Sigmunda Freuda* nyní vychází v nakladatelství Alpress a představuje 38 životopisných portrétů lidí, kteří své křehké duševní zdraví a závislosti svěřili právě do rukou věhlasného psychiatra.

Zdaleka nejde o kompletní seznam pacientů, pouze o reprezentativní výběr, kde se dalo dohledat dostatek údajů, aby bylo možné alespoň stručnou biografii sestavit. Borch-Jakobsen se vyhýbá Freudovým zápiskům, ale čerpá z doložených faktů – korespondence, novinových článků, výpovědí příbuzných a jiných lidí z okolí pacientů.

Díky tomu před námi osobnosti, které prošly rukama jednoho z nejslavnějších psychiatrů všech dob, ožívají a my máme možnost nahlédnout na Sigmunda Freuda, jeho metody a léčebné postupy jejich očima. Jejich mnohdy pohnuté osudy jsou svědectvím doby na přelomu 19. a 20. století a zároveň těžkých počátků moderní psychiatrie.

Čtenář tedy v knize nenajde Freuda a jeho teorie, ale naskytne se mu jedinečný pohled do „ordinace“ doktora Freuda očima jeho pacientů a možná si o něm udělá nový, temnější obrázek.

www.wander-book.com

Foto: Max Halberstadt

KDO BYL KDO 11 / 7
SIGMUND FREUD

Sigmund Freud

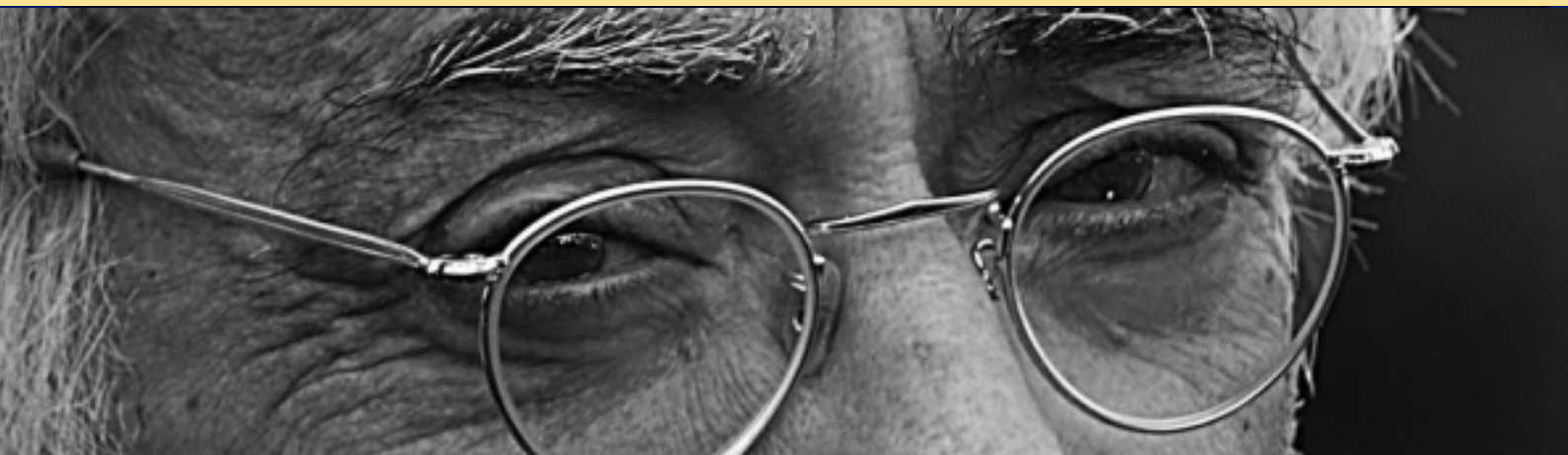
(6. 5. 1856 - 23. 9. 1939)

Světově známý psychiatr a příborský rodák. Již během svého života získal četná mezinárodní ocenění. Proslul především svou teorií psychoanalýzy a výkladem snů. Mnoho jeho objevů, které se týkají např. obranných mechanismů, principů dynamiky osobnosti či funkce nevědomí, se stalo součástí současné psychologie.

Mikkel Borch-Jacobsen (30.zář 1951) je filozofem, v současnosti profesorem románských jazyků a srovnávací literatury na Washingtonské univerzitě v Seattlu a již řadu let se vytrvale zabývá pochopením psychoanalýzy prostřednictvím jejích filozofických základů. Narodil se ve Francii otci dánské národnosti a jeho prvotní zájem o psychoanalýzu souvisel s divadlem na počátku 70. let minulého století, kdy působil na univerzitě ve Štrasburku, kde ho zvláště ovlivnil Philippe Lacoue-Labarthe a dílo René Girarda. Později v polovině 70. let vyučoval psychoanalýzu na University of Vincennes. Nicméně, navzdory tvrzení na letáku edice Macmillan Freudovský předmět, nikdy nebyl profesorem filozofie na Univerzitě Louis-Pasteur ve Štrasburku (nikdy tam katedra filozofie nebyla!), i když přednášel psychologii.

V roce 1982 vyšla ve Francii jeho první práce o Freudovi, *The Freudian Subject* (vydaná také ve Spojeném království; London: Macmillan, 1989), v níž stylem charakterizovaným přehledností a filozofickou erudicí zkoumá klíčovou funkci identifikace v konstituci předmět. Kromě toho, navzdory Freudově distancování se od filozofie, Borch-Jacobsen ukazuje, že byl vždy již závislý na filozofických konceptech, i když si jich dosud nebyl vědom. Možná, zvláště pro kontinentálního filozofa, by bylo nepředstavitelné nezabývat se dílem Jacquese Lacana a jeho *Lacan: the Absolute Master* (Stanford: Stanford University Press, 1991) je hlubokým příkladem filozofického a intelektuálního kontextu Lacanovy práce a zároveň se věnuje kritice toho, co chápal jako psychoanalýzu.

Než se začneme zabývat vaší knihou, mohl byste se čtenářům představit?

Takto zpravidla začíná každý můj rozhovor a mě to už trochu štve, ale budiž. Jsem Dán vychovaný ve Francii v mezinárodním prostředí, který skončil emigrací do Spojených států, což znamená, že se pohybuji mezi několika jazyky a několika pasy. Totéž platí pro mou školu a obor: studoval jsem filozofii ve Francii u žáků Derridy (Philippe Lacoue-Labarthe a Jean-Luc Nancy), poté jsem učil psychologii ve Štrasburku a na katedře psychoanalýzy na univerzitě ve Vincennes, poté jsem odjel do Spojených států, abych se stal profesorem srovnávací literatury na University of Washington (Seattle). Ale pokud mě požádáte, abych popsal svou současnou práci, řekl bych vám, že tvořím (nebo se snažím vytvářet) historii. A za pár let vám pravděpodobně dám podrobnější odpověď!

Považujete se za protivníka freudiánů a obecněji psychoanalýzy. Jak se formovaly vaše názory?

Nemám rád výraz „protivník“, který okamžitě evokuje zaujatost, nepřátelství nebo dokonce „nenávisť“, kterou oplývá Elisabeth Roudinesco. Jsou psychoanalytici, kteří psychologizují intelektuálním způsobem a interpretují jakýkoli nesouhlas jako agresi.

Je to starý příběh. Přečtěte si korespondenci mezi Freudem, Jungem, Ferenczim a Abrahamem v době prvních velkých kontroverzí kolem psychoanalýzy, uvidíte, že neustále mobilizují válečné metafory, aby popsalí své vztahy se svými vrstevníky a kolegy. Psychoanalýza se vždy potřebovala cítit napadena, obležena, aby hysterizovala debatu a lépe delegitimizovala argumenty svých odpůrců.

Takže přijměte, že jsem kritik psychoanalýzy, která neznamená žádnou zlobu nebo spiknutí. Jednoduše, protestuji proti psychoanalytickým teoriím na základě argumentů schopných racionální diskuse a debaty, jako v jakékoli jiné vědecké nebo filozofické polemice.

Abych odpověděl na vaši otázku, neměl jsem vždy tento kritický postoj. Naopak, psychoanalýza mě velmi zajímala, když jsem byl

mladý student, a to až do té míry, že jsem se podílel na práci Freudovské školy Lacana a pustil se do psaní filozofické práce Freudovské téma (Flammarion, 1982). Právě při psaní této studie jsem se začal distancovat od psychoanalytické teorie. Moje poslední kapitola byla věnována davové psychologii a analýze sebe sama. A při této příležitosti jsem u Freuda narazil na otázku hypnózy a sugesce, která se mi nezdála být nijak vyřešena jeho opuštěním praxe hypnózy koncem 90. let 19. století. Stejně jako François Roustang Tehdy mě napadlo, zda „přenos“ není ve skutečnosti zákeřnou formou sugesce a zda psychoanalytická teorie jako celek není založena na popření této skutečnosti, totiž že Freud nevědomky, nebo aniž by si to chtěl připustit, vytvořil jevy, o kterých tvrdil, že je pozoruje.

Jedna věc vede k druhé, to je to, co mě přivedlo k tomu, že jsem se začal zajímat o takzvanou hypnotickou „prehistorii“ psychoanalýzy a najednou ten tendenční způsob, jakým Freud psal dějiny své disciplíny, přičemž náležitě zapomněl na svůj dluh vůči hypnóze a dalším badatelům. Rychle mi došlo, že oficiální zpráva o Freudově osamělém objevu nevědomí byla čistá „legenda“, abych použil termín Henriho Ellenbergera. Jakkmile jsem odjel do Spojených států, uvědomil jsem si prostřednictvím kontaktu s anglicky mluvícími historiky psychoanalýzy, jako byli Paul Roazen, Frank Sulloway, Peter Swales nebo Frank Cioffi, že to bylo ještě mnohem horší: Freud nejen přepsal historii své disciplíny, ale také opakovaně lhal o výsledcích svých analýz a záměrně zmanipuloval své anamnézy tak, aby se shodovaly s jeho teoriemi. Od té chvíle jsem začal být definitivně skeptický k psychoanalýze. Příběh byl pro mě zjevením, potvrdil pochybnosti, které jsem do té doby měl v teoretické rovině. To je smysl knihy, kterou jsem před deseti lety napsal se svým přítelem Sonu Shamdasani, Le Dossier Freud. Průzkum o historii psychoanalýzy (Seuil, 2005).

Před vaší poslední knihou jste vydal Freudovi pacienti (Human Sciences Éditions, 2011). Jak jste postupovali při hledání informací některých pacientech, které měl Freud na starosti, a jaké byly závěry vašeho historického vyšetřování?

Kniha pojednává o 38 Freudových pacientech a příběh některých z nich již podrobně vysledovali jiní historikové psychoanalýzy, jako Peter Swales, Henri Ellenberger, Ernst Falzeder nebo Ulrike May, abychom jmenovali pouze některé. V těchto případech jsem jednoduše obnovil jejich práci a tu a tam je doplnil. U ostatních pacientů bylo naopak nutné rekonstruovat jejich anamnézu na základě velmi chabých informací. Někdy jsem mohl vycházet ze jména, jindy bylo nutné pacienta nejprve identifikovat z jiných indicií. Poté už stačilo sledovat všechna vodítka, které tyto první kroky otevřely. V tomto ohledu je internet skvělým nástrojem, neboť na pár kliknutí lze najít věci, které by v minulosti vyžadovaly roky bádání historiků v archivech rozestých po celém světě. Abych uvedl jen jeden příklad, hojně jsem využíval židovské genealogické stránky k nalezení potomků určitých pacientů, které jsou samozřejmě neocenitelným zdrojem informací.

To znamená, že bych nechtěl vzbudit dojem, že všechno je vždy snadné. Archivy jsou někdy neúplné nebo neexistují, svědectví jsou nejednoznačná nebo dokonce svědci odmítají mluvit. Pravnučka Eduarda Silbersteina, manželka Pauline Silbersteinové, mi tedy nedělala potíže s tím, že mi umožnila přístup ke svým rodinným archivům, ale vnuk Herberta Grafa (také „malého Hanse“) stroze odmítl na mé dotazy odpovědět. Někdy také slibná stopa vede k dokumentu uloženému v Kongresové knihovně ve Washingtonu a vy se dozvíte, že je pro badatele „uzavřen“ do roku 2030 nebo 2057 (pokud existuje datum odtajnění, které není vždy stejné). Je to velmi frustrující!

Proč se pouštět do překonání všech těchto potíží a rekonstruovat historii pacientů?

Jednoduše proto, že Freud jako dobrý pozitivista vždy tvrdil, že jeho teorie byly založeny na „pozorování“ klinického materiálu. Zanechal nám však jen asi tucet kazuistik, ve kterých jsou pacienti i pseudonymizováni („Dora“, „Krysař“, „Malý Hans“ atd.).

Jak se dá určit správnost jeho „pozorování“? Jediným způsobem je identifikovat co nejvíce pacientů a rekonstruovat jejich historii z dokumentů a nezávislých svědectví, aby se zjistilo, zda historické vyšetřování potvrzuje Freudovy zprávy, a tedy teorie, které je doprovázejí. Ve své knize jsem proto dal dohromady 38 portrétů pacientů vyšetřovaných v té době. Držel jsem se pacientů, kteří přišli za Freudem se skutečnou potřebou péče, analytická terapie. Výsledek tohoto průzkumu je docela poučný. Za prvé, jednoduché srovnání Freudových kazuistik a nezávislých svědectví ukazuje zarážející svévoli jeho interpretací. Příbuzní pacientů si na to stěžovali velmi často, protože Freud neváhal zasahovat do života rodin tím, že jedné nařídil rozvést se, druhé se oženit nebo naopak nevdávat, oženit se, mít děti či ne mít a tak dále. Někteří z pacientů sami vyšli z analýzy velmi hořce a vyčítali Freudovi, že jim chtěl za každou cenu vnutit absurdní interpretace, aby uspokojil své teoretické rozmary. To je případ Horace Frinka, Olgy Hönigové, Marie

von Ferstel, Sergia Pankejeffa („Vlčí muž“). Viktor von Dirsztay dokonce řekne, že ho analýza „zničila“ (skončil sebevraždou). Nesoulad s Freudovými příběhy je zarážející. Člověk si na konci klade otázku, o čem a o kom tyto příběhy jsou, protože „Dora“ nebo „Vlčí muž“ často nemají nic společného se skutečnými pacienty Idou Bauerovou nebo Sergiem Pankejeffem. Jsou to postavy z teoretické fikce, z „psychoanalytického románu“.

Ale především se zdá, že Freudovy terapeutické výsledky byly většinou nulové, dokonce katastrofální. Zdá se, že z 38 pacientů, které jsem studoval, pouze tři (Ernst Lanzer, Albert Hirst a dirigent Bruno Walter) měli z analýzy užitek, a dokonce ani tehdy nelze v případě Hirsta a Waltera mluvit o analýze, protože při této příležitosti šlo spíše o sugestivní koučink. V případě dalších 28 pacientů je výsledek výmluvný: buď se symptomatické remise ukázaly jako dočasné (Anna von Lieben, Fanny Moser – „Emmy von N.“, Mathilde Schleicher, Emma Eckstein), nebo se analýza natrvalo zastavila, resp. nepodařilo získat žádnou změnu (Anna von Vest, Elfriede Hirschfeld, Karl Mayreder, Bruno Veneziani, Carl Liebman), nebo se stav pacienta zhoršil (von Dirsztay, Frink).

K tomu je třeba připočítat pacienty, kteří zjevně nebyli neurotičtí ani psychotičtí a nikdy neměli skončit s Freudem: Ida Bauer („Dora“), Aurelia Kronich („Katharina“), Adele Jeiteles nebo nebohá Elma Pálos, zmítaná ve skutečně skandální cestě mezi Freudem a Ferenczim. Freudovi se často připisuje zásluha za to, že dokázal rozpoznat, že se mu „Doru“ nepodařilo vyléčit, ale pravdou je, že Ida Bauer nebyla ani hysterická! Ať už to skončí jakkoli, Freudovo terapeutické hodnocení je jednoznačně negativní.

Jak na vaši práci reagovali freudiáni a obecněji psychoanalytici?

Obecně to bylo velmi dobře přijato, ale psychoanalytici a jejich mediální společníci téměř nereagovali, i když by si člověk myslel, že je primárně zájماً téma knihy. Elisabeth Roudinesco, která píše sloupek „Psychoanalýza“ v Le Monde, nicméně napsala vtipný příspěvek, ve kterém nařikala nad mou „nenávisť“ k Freudovi a byla ráda, že mě na toto téma v budoucnu už nebude muset číst (v rozhovoru jsem neprozíravě prohlásil, že to byla moje poslední kniha o Freudovi!). Poté velmi liberálně čerpala z mých portrétů pacientů pro svou biografii Freuda na základě nepublikovaného výzkumu, který by provedla v Knihovně Kongresu ve Washingtonu během návštěvy v květnu 2014 (pouhé tři měsíce před vydáním jeho knihy). Jak víte, kritický aparát Úplných děl je naopak redukován na minimum, což má za následek poskytnutí zcela dehistorizované a psychoanalyticky, se proti tomu postavili, protože nechtěli, aby jejich práce podléhala „ideologické“ (jejich termínové) závislosti.

K jakým hlavním odhalením jste dospěl?

Zprv, existují různé druhy malých neoficiálních nahrávek, jako je

obnovení dopisů Elise Gomperzové a korespondence mezi Charcotem a Theodorem Gomperzem, nebo dokonce identifikace určitých pacientů, které Freud v té době léčil. Podařilo se mi například zjistit, že anonymním pacientem popsáným v článku z roku 1892 „Případ vyléčení hypnózou“ nebyl nikdo jiný než jeho vlastní manželka Martha Bernaysová. Přiznám se, že jsem na to docela hrdý, protože všichni Freudovi životopisci si nad tímto případem až dosud lámali hlavu.

Obecněji jsem rekonstruoval velmi specifické sociální prostředí, ve kterém se mladý lékař Freud vyvíjel, prostředí vídeňské židovské vyšší střední třídy. Všichni jeho nejvýznamnější pacienti patřili k velké rodině bankovní aristokracie Gomperzů: Anna von Lieben, Elise Gomperz, Franziska von Wertheimstein (také zde poprvé identifikována). Byly to velmi bohaté, velmi inteligentní, velmi kultivované ženy, jejichž „hysterie“ byla eminentně společenská, řekl bych téměř světová. Jak ukazují dopisy od Charcota, které jsem mimo jiné našel v knihovně Kongresu ve Washingtonu, všechny byly Charcotem, který je vyléčil v Paříži, odkazovány na jeho vídeňského žáka.

Jak si vysvětlujete zatajování období hypnózy většinou historiků freudismu, když je tak klíčové pro genezi psychoanalýzy?

Především je tu skutečnost, že sám Freud vždy prohlašoval, že psychoanalýza „správně řečeno“ začala dnem, kdy definitivně opustil hypnózu, kterou zavedl v roce 1896. Freud rozhodně nikdy nepopíral, že hypnózu praktikoval, ale bylo to velmi důležité. Je třeba si uvědomit že freudovská psychoanalýza“ nebyla v té době jediná psychoterapie na trhu. Konkurovala sugestivní hypnoterapii Forela, „psychoanalýze“ breuerovské inspirace Franka, „psycho-syntéze“ Bezzoly, „přesvědčovací“ terapii Duboise a Déjerine atd. Prezentaci psychoanalýzy jako jediné skutečně kauzální terapie, na rozdíl od hypnózy a „sugestivních“ nebo „přesvědčivých“ psychoterapií, Freud ve skutečnosti zahájil skutečnou nabídku na převzetí na trhu psychoterapie.

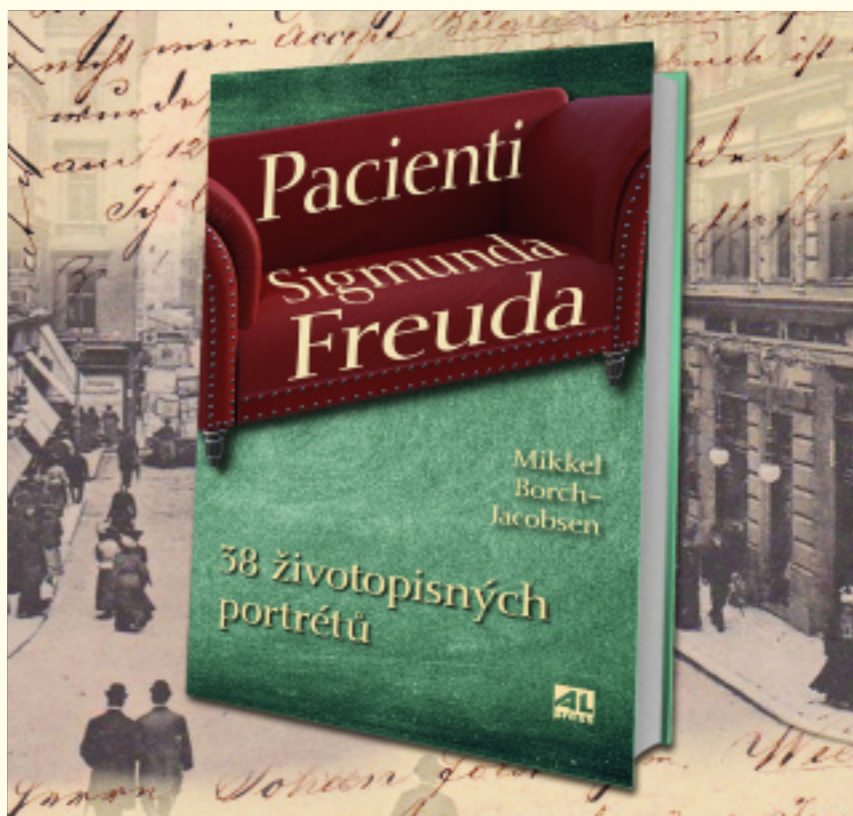
Poslední otázka: jaké byly podle vás důvody, které vedly Freuda k opuštění hypnózy?

Sám Freud často vysvětloval, že to bylo proto, že s hypnózou nedosáhl uspokojivých výsledků a na první pohled se to skutečně stalo. Léta hypnotizoval Annu von Liebenovou a Elise Gomperzovou, ale příznaky se stále vracely nebo je vystřídal jiné. Několik let si Freud myslel, že to bylo proto, že nemohl vždy vyvolat hlubokou hypnózu následovanou amnézií po probuzení. Prakticky ve všech svých textech z let 1889–1892 si stěžuje, že někteří pacienti „vzdorují“ jeho snaze uvrhnout je do somnambulismu a zároveň mu brání v desugesci patogenních „vzpomínek“. To byl zvláště případ Anny von Lieben. Problém je v tom, že jiní pacienti, jako Elise Gomperz nebo Fanny Moser, neměli problémy s upadnutím do náměsíčnosti, a přesto se ani nevyběhli. Freud nutně přemýšlel proč. Na podzim roku 1892 našel řešení: pokud se hysterici nezapamatují, je to prostě proto, že nechtějí. Můžeme je uvrhnout do somnambulismu, ale proti vymazání patogenních myšlenek stojí „síla“. To je to, co Freud nazývá „protivůlí“, která je sama o sobě výsledkem antagonistické vůle ignorovat (zapomenout) znepokojivou vzpomínku nebo reprezentaci. To je zjevně začátek myšlenky psychického konfliktu: patogenní představy zůstávají fixované v nevědomí ne kvůli disociaci v důsledku traumatu, ale proto, že jsou „potlačeny“, kvůli jejich nepřijatelnosti.

Jak vidíme, byla to právě tato nová teorie „protivůle“, navržená na podzim roku 1892, která vedla Freuda k postupnému opuštění hypnózy. Co je na této sekvenci velmi bizarní, je, že Freud již řadu

let používal lehkou hypnózu s Annou von Lieben, nedokázal u ní vyvolat hluboký somnambulismus. Bylo to v tomto stavu blízkém stavu volné asociace, kdy si pamatovala stovky traumat, některá sexuální povahy a jiná pocházející z dětství. Jinými slovy, léčba Anny von Lieben byla nejprve psychoanalytická, a proto měl Freud později o této pacientce říci, že byla jeho „Lehrmeisterin“, jeho „vychovatel“.

(Ze zahraničních pramenů)

ANNA VON LIEBEN**(1847–1900)**

Anna von Lieben, dívčím jménem baronesa Anna von Todesco, pocházela z vídeňské aristokratické židovské rodiny. Její otec bankéř Eduard von Todesco byl potomek Ahrona Hirsche Todesca, obchodníka s hedvábím z bratislavského gheta, jenž na konci osmnáctého století vydělal jmění a rozhodl se usadit ve Vídni. Ze strany matky Sophie byla Anna spřízněna s rodinami Gomperzů, Auspitzů a von Wertheimsteinů, kteří rovněž patřili k vídeňské židovské vyšší střední třídě.

Todescovi žili stylově. Sophie von Todesco, rozená Gomperz, pořádala společenská setkání v luxusním paláci, který s manželem postavili na Ringu proti Vídeňské opeře (palác dosud stojí). Stejně jako salón její sestry Josephine von Wertheimstein, za svobodna taktéž Gomperz, byl ten její místem, kde jste mohli potkat každého, kdo ve vídeňském světě politiky, financí a umění něco znamenal: Johannese Brahse, Franze Liszta, oba Straussovy, malíře Hanse Makarta a Franze von Lenbacha, sochaře Viktora Tilgnera a mnoho dalších. Blízkými přáteli byli filolog Theodor Gomperz (Sophiin a Josephinin bratr), jeho manželka Elise, filosof Franz Brentano, básníci Ferdinand von Saar a Hugo von Hofmannsthal, psychiatr Theodor Meynert, fyziolog Ernst Fleischl von Marxow a Josef Breuer, rodinný lékař Todescových, Gomperzových, von Wertheimsteinových a von Liebenových. V létě, když bylo ve Vídni moc horko, nacházela rodina útočiště ve Ville Todesco, rozlehlém a o nic méně přepychovém domě v Brühl. Všude byla připravena armáda uniformovaných sluhů.

Děti byly obklopeny guvernankami a učiteli. Anna se stejně jako její bratři a sestry učila francouzsky a anglicky, věnovala se malbě a hudbě. Velmi brzy začala malovat obrazy a psát básně (příbuzní a přátelé je po její smrti vydali ve sbírce). Od raných let vykazovala též známky psychické lability, podobně jako další členové rodiny z matčiny strany (její prababička Rosa Auspitz, strýc Theodor Gomperz a jeho žena Elise, Josephine von Wertheimstein a její dcera Franzí, ti všichni trpěli neurotickými až zjevně psychotickými příznaky). Od šestnácti let ji sužovaly všechny možné „nervové“ poruchy. Její stav se poněkud zlepšil po sňatku s bankéřem Leopoldem von Lieben v roce 1871 a byl lepší i během pěti těhotenství, záhy se však příznaky vrátily: neuralgie trojklanného nervu (jako Bertha Pappenheim, již pravděpodobně znala prostřednictvím Theodora a Elise Gomperzových), migrény, mdloby, zvraty nálad a nervové záchvaty. Stejně jako Josephinu, „tetu Pepi“, kterou zbožňovala, ji bolely dolní končetiny a nohy, což ji nutilo trávit čas v lenošce. Hugo von Hofmannsthal, jenž v roce 1895 začal psát „Román o niterném životě“ (nikdy nedokončený) o rodině Todesco, o Anně von Lieben napsal, že je „živočišná“, „citlivá“ a „pološilena“. Vinou nedostatku pohybu a záliby v lahůdkách ztloustla. Aby zhubla, držela čas od času přísnou dietu

sestávalící ze šampaňského a kaviáru. Vedla noční život a nikdo z rodiny nikdy nevěděl, kdy se ve dne objeví. Byla vynikající šachistka a najala si profesionálního hráče, aby jí byl po nocích neustále k dispozici pro případ, že by si chtěla zahrát jednu, dvě partičky. (Breuer v knize Studie o hysterii vydané roku 1895 ve spolupráci s Freudem poznamenal, že ráda hrála dvě hry simultánně.) Občas udělala nájezd do obchodu s látkami a nutila je, aby zůstaly otevřené i po zavírací době, aby mohla uspokojit svou vášeň pro jemné materiály. Od puberty byla také závislá na morfinu, a když nedostala dávku, zmocnil se jí nervový záchvat. Její manžel už toho měl plné zuby a našel si milenkou, spisovatelku Molly Filtsch.

Rodina von Liebenových žila delší dobu v paláci Todesco a v roce 1888 se přestěhovala do paláce postaveného pro rodinu Auspitzových, v němž žil také jejich švagr filosof Franz Brentano, který se oženil s Leopoldovou mladší sestrou Idou von Lieben. Museli nechat vestavět výtah, jímž jezdila korpulentní Anna nahoru a dolů. Palác Lieben-Auspitz stojící na Oppolzgasse 6 byl vzdálen sotva pět minut kočárem taženým koňmi od Maria Theresienstrasse 8, kde žil Freud, což bylo velmi výhodné, když byl narychlo přivolán, aby zklidnil Annin nervový záchvat.

Ano, na podzim 1887 se Freud na radu jejích dvou osobních lékařů Breuera a gynekologa Rudolfa Chrobaka stal „nervovým lékařem“

Anny von Lieben. Dříve se léčila v Paříži u Jeana-Martina Charcota, „Napoleona neuróz“, a fakt, že se o něm mohl mladý Freud zmínit jako o svém garantovi či dokonce jím byl přímo doporučen, nepochybně hrál ve Freudův prospěch (v únoru 1888 napsal příteli Wilhelmu Fliessovi, že jeho klientela, „která, jak víš, není nijak velká, se nedávno díky Charcotově jménu trochu rozrostla“). Mimoto je zřejmé, že léčba probíhala pod mistrovou vzdálenou supervizí, jelikož pacientka jezdila k Charcotovi do Paříže na pravidelné kontroly a Freud jej z Vídně o vývoji případu často informoval. Annina dcera Henriette Motesiczky von Kesseleökeö sdělila správci Freudova archivu Kurtu Eisslerovi, že pokaždé, když se matka vrátila od Charcota, mluvila jen francouzsky.

Léčba byla zahájena 17. října 1887, den po narození prvního Freudova dítěte dcery Mathildy. Freud 23. října oznámil své švagrově Minně Bernays: „Zatímco Martha trpěla porodními bolestmi, byl jsem v pondělí přivolán na konzultaci s Chrobakem u paní Lieben. Paní Anna Lieben je dcera zesnulého barona Todesco a Breuer a Chrobak ji rádně předal do mé péče. Od té doby se po večerech snažím získat její přízeň.“

Anna von Lieben se rychle stala Freudovou nejdůležitější pacientkou – jeho „primadonou“, jak napsal v dopise Wilhelmovi Fliessovi – a též hlavním zdrojem příjmů. Anna vyžadovala neustálou pozornost a Freud byl takřkajíc permanentně na drátě včetně léta, kdy ji navštěvoval ve Ville Todesco v Brühlu. Jednou či dvakrát denně (tedy vzhledem k Anninu spánkovému režimu i o večerech) musel skočit do kočáru a pospíchat do paláce LiebenAuspitz, aby zklidnil bůhvíkolikátý záchvat. Vždy pobyl půl hodiny až hodinu. Když měla obzvláště vážnou krizi, strávil s ní celou noc spě na podlaze.

Zdá se, že Anna von Lieben byla jedním z prvních, ne-li úplně prvním pacientem, jemuž pomohla nová léčebná metoda, kterou Freud zrovna v té době začal používat. Dva měsíce od začátku Anniny léčby, 28. prosince 1887, oznámil Freud příteli Wilhelmu Fliessovi „... v posledních týdnech jsem se vrhl na hypnózu a dosáhl nejrůznějších drobných, ale pozoruhodných úspěchů“, čímž narážel na to, co v encyklopedické stati „O hysterii“ psané v téže době uctivě označoval jako „Breuerovu metodu“.

Metoda, inspirovaná Charcotem a tehdejšími experimenty prováděnými Pierrem Janetem a Josephem Delboeufem, byla něco úplně jiného než „léčba mluvením“ Berthy Pappenheim, jež představovala, jak Freud moc dobře věděl, naprostý nezdar. Breuer v letech 1881 až 1882

využíval Berthiných autohypnotických stavů k tomu, aby si rozvzpomínala na události, jež měly údajně spouštět její chorobné příznaky (což ve Studiích o hysterii sám posléze nazval „katarzní metodou“). Naopak Freud zpočátku pacienty hypnotizoval proto, aby znovu prožili traumata a zapomněli na ně, aby je sugescí „vymazal“ ze vzpomínek, jako by se nikdy neudály. Roku 1891 v dopise Minně Bernays porovnával léčbu Anny von Lieben s fantaskní metodou elektrického „vynětí“ nepříjemných vzpomínek, kterou popisoval Edward Bellamy ve vědecko-fantastickém románu Proces dr. Heidenhoffa (1880).

Anna von Lieben velmi ráda vyhověla. V letech 1887 až 1893 v hypnóze prožila „několik set“ traumat, povětšinou psychických, která v životě přetrpěla: strachy, zahanbení, urážky, úzkosti, sexuální poklesky. Během let vedlo pátrání po traumatech ještě hlouběji do minulosti. Breuer, jenž Freudovu léčbu bedlivě sledoval, později kolegovi Augustu Forelovi líčil, jak byli oba „naplnění pochybnostmi a překvapením, když nás analýza několika případů hysterie (například ‚Cäcilie M.‘ ve Studiích o hysterii) vedla dál do dětství“ (27. listopadu 1907). Freud v knize píše, že Cäcilie M. – pseudonym, který s Breuerem dali Anně von Lieben – „si znovu prošla všemi životními traumaty – dávno zapomenutými, jak se jí zdálo, a některými dokonce takovými, které jí v paměti vůbec neutkvěly –, které provázelo ukrutné utrpení a návrat všech jejích minulých příznaků. ‚Staré dluhy‘, které tak byly spláceny, pokrývaly období třiatřiceti let.“ Jestliže je tedy odečteme od posledního roku léčby (1893), zažila Anna první traumata ve dvanácti či třinácti letech.

Kříšení starých traumat, jež bylo provázeno vriskotem a prudkými pohyby, muselo udělat na Annino okolí ohromný dojem. Podle Henrietty Motesiczky nazývaly von Liebenovy děti Freuda „der Zauberer“: byl „kouzelník“, který po celé dny a noci dostával jejich matku do transu a prováděl podivné rituály. Freud ve Studiích uvádí, že někdy „uspíšil konec záchvatu umělými prostředky“ – což

je diskrétní narážka na injekce morfinu, které jí podával na uspokojení závislosti. Podle Henrietty Motesiczky to vysvětlovalo neustálé záchvaty, jimiž matka trpěla, a přechodný účinek lékařem evokovaných vzpomínek: „Prosím vás, jediné, co od něj očekávala, byl morfin. A když jí ho dal dost, byla mu příznivě nakloněna.“ Slavná katarzní léčba Cäcilie M. / Anny von Lieben byla ve skutečnosti léčba morfinem.

Výsledky byly neuspokojivé, protože kdykoli se dostavila neodolatelná touha, krize se

vrátila. Freud píše, že jakmile bylo trauma odžito v hypnóze a záchvat byl ukončen obvyklými „umělými prostředky“, „obtíže jako zázrakem odezněly a bylo jí zase dobře – až do dalšího záchvatu o půl dne později“. Freud se domníval, že příčinou je jeho neschopnost přivést pacientku do hlubokého hypnotického somnambulismu s pohypnotickou amnézií, což byl podle něj nutný předpoklad pro úplné „odsugerování“ traumatických vzpomínek. V červenci 1889 pozval Annu von Lieben, aby s ním jela do Nancy, kde měl v úmyslu studovat u Hippolyta Bernheima, velkého odborníka na „sugestivní“ psychoterapii, aby si zdokonalil techniku hypnózy.

Třeba se Bernheimovi podaří uvést Annu do stavu hlubokého somnambulismu. Bohužel nepodařilo. Anna byla jako vždy nesnesitelná. Z Nancy, kde denně zacházel za Annou do hotelu, aby ji uklidnil, napsal Freud Minně Bernays: „Jakákoli snaha probudit v ní vůli navázat čistě lidský vztah s druhými přichází vniveč, protože ten kolos myslí jen na svoje nervy a ničemu jinému zkrátka nenaslouchá“ (28. července 1889).

Ve Vídni se Freud a „ona“ (jak se o ní nepřímo vyjadřuje v korespondenci s Minnou Bernays) vrátili k původnímu běžnému režimu. V srpnu 1890 uprostřed dovolené Freud napsal Fliessovi, že musí zrušit schůzku s ním, protože musí v naléhavé věci do Villy Todesco: „Moje nejdůležitější pacientka právě prochází určitou nervovou krizí a možná se jí v mé nepřítomnosti přitížilo“ (1. srpna 1890). Minně Bernays o rok později píše: „Pořád v Döblingu... L.[ieben] na léto, kdy je potřebuji, poskytla třicet přátel [třicet zlatých], doufám, že ne celé vojsko, ale jen předsunuté jednotky“ (7. července 1891); „Tento týden jede do Brühlu, samozřejmě stále není v pořádku. S příjmem od ní počítám ještě šest měsíců“ (28. července 1891).

A ještě později: „Definitivně se ztrácí“ (27. dubna 1893). Rodina von Liebenových o Freudovi stále více pochybovala. Podle jejich názoru pacientce nepomáhal, ale spíš jí přitěžoval. Na Eisslerovu otázku, zda měli členové rodiny Freuda rádi, Henrietta Motesiczky v roce 1972 bez obalu odpověděla: „Ne... Všichni jsme ho nenáviděli... [Moje sestry] říkávaly: ‚Vždyť jí vůbec nepomáhá.‘“ S tímto míněním se ztotožňoval také strýc Theodor Gomperz, jenž mohl sledovat účinky Freudovy hypnotické léčby na své ženě Elise, a není těžké si představit, co se u nich doma povídalo. Na jaře 1893 to byla sama Anna, kdo začal mít o „kouzelníkovi“ pochyby: „Právě měla období, kdy mne nemohla vystát, kdy mne

podezírala, že ji neléčím kvůli přátelství, ale jen pro peníze“ (Minně Bernays, 17. dubna 1893). Na podzim nebo krátce předtím se Leopold von Lieben nakonec rozhodl, že Freudovu léčbu ukončí, protože trvala bezmála šest let a nepřinesla žádné zlepšení.

Péči o Annu von Lieben následně převzal neurolog Paul Karplus, který se zanedlouho oženil s její dcerou Valerií, poté lékař a básník Josef Winter a nakonec její přítelkyně Julie Schlesinger. Kromě několika dočasných remisí se její stav neměnil. „Celkově depresivní obraz,“ napsal básník Ferdinand von Saar její sestřenicí Franzí von Wertheimstein, „a když ji takhle vidím, jak přede mnou leží přikrytá plédy na lenošce, zmocňuje se mne hluboký splín“ (25. srpna 1894). Anna von Lieben umírá 31. října 1900 ve vaně na srdeční zástavu. Bylo jí 53 let.

Mnohem později přinesla její vnučka, expresionistická malířka MarieLouise von Motesiczky, svému psychoanalytikovi Paulu Federnovi deník, který si Anna v mládí psala. Federn ho vzápětí ukázal Freudovi, jehož „velmi pobavil“. Další Annin deník, který si vedla v průběhu Freudovy léčby, Karplus spálil, protože byl jeho obsah pravděpodobně hodně otevřený.

V básni nazvané „**Takhle je to tedy**“ Anna píše:

*Hledáme lásku jako božskou báseň
a troufáme si na ni nehledět,
když milujícím lidskýma očima promlouvá
k nám bédným, úctyhodným ženám.
Neboť mezi nás a milou tvář
se tlačí stíny plné hrůz,
železná služebnost, ta vládkyně, mezi námi
bédnými, úctyhodnými ženami vítězí.
V básni „Historie případu“ čteme:
Mládí, jež pochováno příliš brzy
ještě jednou musí žít,
ještě jednou se nadechnout,
aby se navždy propadlo.*

Přeložila Kateřina Orlová

Aimie K. Runyan PŘES ZÁKRUTY ŘEKY

Stejně jako se vine řeka krajinou, tak plyne i fascinující příběh jedné rodiny. Beth Cohe-
nová tráví se svým starým otcem poslední
měsíce jeho života. Jeho přáním je, aby s ním
prošla staré fotografie a zápisky z druhé
světové války, kdy sloužil jako zdravotník na
západní frontě.

**Beth nečekaně nachází fotografii, která
obrádí její život naruby...**

Přeložila: Renáta Tetřevová

*Vázaná, 264 stran, 329 Kč, ISBN: 978-80-249-4648-1,
EAN: 9788024946481*

Vydává Ikar

Zakoupit můžete zde

<https://www.knizniklub.cz/knihy/525618-pres-zakruty-reky.html>

Ukázka a rozhovor s autorkou na dalších stranách

www.euromedia.cz

PŘES ZÁKRUTY ŘEKY

AIMIE K. RUNYAN

KAPITOLA PRVNÍ

Červené dveře / Modré dveře

BETH

24. dubna 2007

Encinitas, Kalifornie

Otec mě vychovával pod baldachýnem plumérií, purpurových s oranžovými středy a vůní zázvoru, delikátně žlutých s bílými konečky a vůní citronu a sytě červených s nezaměnitelným odérem grepových bonbonů. A právě ty jsem jako dítě měla nejraději. Otec se do těchto bohatě kvetoucích vysokých keřů zamiloval v padesátých letech, když pobýval na Havaji, a později trávil většinu volného času na našem téměř jednoakrovém pozemku v Encinitas, kde pěstoval víc než tucet odrůd.

Vytořil tím doslova tropický ráj, tak hustý, že nás nikdy nespaloval nemilosrdný letní žár. Noví majitelé naší tropickou květinovou džungli obdivovali a já si byla jistá, že o ni budou dobře pečovat. Nikdo ji ale nebude milovat tolik jako tatínek. Když jsem ho konečně přesvědčila, že jeho stenóza je tak zlá, že se o něj maminka nedokáže postarat doma, vymínil si, že si s sebou bude moct vzít singapurskou plumérii. Ta jeho nový pokoj provoněla jasmínem a vyvolávala vzpomínky na šťastnější časy s mojí matkou.

Našla jsem mu malý soukromý pečovatelský dům. Nesnesla jsem pomyslení, že bych ho odložila do nějakého sterilního ústavu plného seniorů dožadujících se péče přepracovaného personálu. V tomto domě žilo jen pět klientů a lepší ošetřovatele jsem si nemohla přát.

Popravdě, pečovatelský dům s příjemnými červenými dveřmi připomínal spíš venkovské stavení a otcův úděl činil alespoň trochu snesitelnější.

Před devíti měsíci zanechal za sebou bílý ranč s modrými dveřmi, a ačkoli se k němu maminka měla přistěhovat, jakmile prodá dům a zařídí vše potřebné, rakovina ji zasáhla tak tvrdě a rychle, že k tomu nedostala už příležitost. V jednu chvíli se otáčela v kuchyni a vzápětí sama potřebovala nepřetržitou lékařskou péči. Během tří měsíců byla pryč a mojí jedinou útěchou bylo, že tatínek nic z toho neviděl.

Bez zaklepání jsem prošla těmi červenými dveřmi, aztéckou zlatou plumérii zapřenou o bok.

„Zdravím, děvče,“ přivítala mě vrchní sestra Kimberly, zatímco ovazovala kotník panu Griffithovi. Usmála jsem se na ni. „Pan Blumenthal je ve svém pokoji. Čekal vás už před hodinou.“

Když jsem dramaticky obrátila oči v sloup, zasmála se. Tatínek si spočítal, že mi cesta z univerzity v San Diegu do pečovatelského domu v Encinitas má trvat přesně pětatřicet minut. A měl pravdu... tedy pokud byste jeli v noci. Ale v pět odpoledne? Samozřejmě že jsem se dostala do té nejpomaleji se posouvající kolony na světě. Tisícovky aut se vlekle za sebou jako hlemýždi, do ovzduší chrly škodlivé výfukové plyny a řidiči troubili jako šílení. Kdybych zůstala hodinku dvě v práci, využila bych čas efektivněji, ale pokud bych dorazila později, táta by byl na návštěvu už příliš unavený.

„No, konečně, holčičko!“ prohlásil tatínek s úsměvem, sotva jsem otevřela dveře do středně velkého pokoje, jenž se teď pro něj stal jeho jediným světem. „Už jsem si začínal myslet, že ses ztratila.“

„Nebylo by divu, doprava je naprosto šílená,“ poznamenala jsem a políbila ho na tvář.

„A copak to neseš?“ Zjevně spokojený šťouchl prstem do zelených stonků.

„To ti posílá Gwen,“ odpověděla jsem a postavila rozkvetlý květináč na parapet mezi ostatní malou sbírku plumérií a orchidejí. „Díky tvé radě se jejím stromům daří výtečně. Měsíce se bála, že je bude muset pokácet, ale nakonec to zvládla. Napadlo ji, že by se ti tenhle kousek mohl líbit.“

„Je to krásavec,“ kývl tatínek a s pomocí hole se sklonil, aby důkladně přivoněl. „A má i moc pěknou vůni.“

„Moje chryzantémy voní jak bedýnka čerstvě natrhaných broskví,“ přisadila jsem si.

„Vyříd holčičce Gweničce, že se jí o tu nádheru postarám,“ usmál se táta. Gwen byla moje kamarádka a kolegyně na katedře politologie univerzity v San Diegu, která si více než před deseti lety otce v podstatě adoptovala, a on byl jediný, který mohl profesorce feministické politické teorie říkat „holčičko Gweničko“ a přežít.

„To ráda uslyší,“ kývla jsem. Tatínek málokdy někomu věnoval řízky svých plumérií. Výjimku tvořili jen nejbližší přátelé a rodinní příslušníci, kteří projevili dostatečné nadšení pro zahrádkaření. Ti, co jeho milovaným květinám říkali prostě a jednoduše jasmín, nikdy nic nedostali. Cokoli, oč dlouhá léta pečujete, se nedává snadno. Napřed musíte vědět, že obdarováváte tu správnou osobu. Na takovém přístupu není nic nafoukaného. Je to spíš projev zodpovědnosti.

„Jak se cítíš, tati?“ zeptala jsem se, zatímco on hledal pro novou květinu místo na parapetu.

„Klidně můžu vyrazit na přehlídku,“ mrkl na mě. „Tedy, pokud se bude maširovat šnečím tempem a každou chvíli vyhlásí přestávku.“

„Moc vtípné.“ Otevřela jsem ledničku, kde mi tatínek vždy chladil moji oblíbenou minerálku. On si mezitím sedl za stůl vedle kuchyňské linky. Byla to tedy jen souprava několika skříněk, které najdete v každém běžném hotelu, ale jemu umožňovala jistou dávku nezávislosti. Když chtěl, mohl si uvařit vajíčka nebo kávu. Teď se mu ale ve dřezu vršila hromada nádobí, a tak jsem otočila kohoutkem, abych ho umyla.

„Nech to být, Bethie. Však já se o to postarám, až odejdeš. Přišla jsi přece na návštěvu.“

„U toho můžu klidně i umývat,“ zavrtěla jsem hlavou. „Nezdá se, že bys chodil do jídelny. Je všechno v pořádku?“

„Nemám teď náladu s někým mluvit. Jen s tebou.“

„Víš, že nemůžeš žít z instantních polévek a popkornu z mikrovlnky. Není to zdravé. To bys měl jako doktor vědět.“

„Neodvažuj se mě peskovat, Bethany Miriam Cohenová. Na to nemáš nárok. Byl jsem zubař, a proto tě můžu ujistit, že to, co jím, mému chrupu neublíží.“

„Moc vtipné, tati. Hlavně si potom nestěžuj, až ti kvůli podvýživě všechny zuby vypadají.“

„Víš jistě, že tu nemáš poschovávané vlastní děti? Tohle není kázání amatéra.“

„Rána pod pás,“ hlesla jsem a na okamžik odvrátila oči.

„Promiň, holčičko,“ zavrtěl hlavou. „Já jsem to tak nemyslel.“

„Nech to být. Nic se nestalo.“

„Tak dobrá, nechám to na tobě. Osuš si ruce a odvez mě do té nejlepší restaurace, jakou si můj důchod může dovolit.“

„Co třeba jídelna pár metrů ode dveří?“

„Výborná volba.“ Jednou rukou sáhl po chodítku a druhou mi přehnaně galantním gestem nabídl. Políbila jsem ho na tvář a přijala nabídnuté rámě. Za ta léta, kdy se skláněl nad zubařským křeslem, se mu páteř nahnabila natolik, že teď se musel podpírat oběma rukama, ačkoli by nejradši kráčel sám a vzpřímeně.

Když se šoural k nablýskanému dubovému stolu, jehož poškrábaný povrch skrývala vrstva vosku na nábytek, kterým ho Kimberly neomylně dvakrát týdně natírala, držela jsem se těsně po jeho boku.

Chodítku jsem nevěřila. Občas se stávalo, že vůně přípravku malinko kazila chuť jídla, avšak Kimberly trvala na zachování formálního vzhledu jídelny, na který bývali klienti zvyklí z předešlých let. Přestože si otec nevzal večerní sako a nažehlené kalhoty, nikdy neopouštěl pokoj, aniž by se na sebe nepodíval do zrcadla, jestli není rozčuchaný a vypadá dostatečně upraveně. Na stole vždy ležely látkové ubrousky a zářivě barevné keramické tácky, díky kterým měla místnost úroveň. Jídlu byla prokazována náležitá úcta i bez vzácného porcelánu a křišťálu.

Když jsem tatínkovi hledala ubytování, byla to právě zdejší kultura stolování, která mě zaujala. Dokonce i v dětství, když mě táta brával do Disneylandu, jsme třikrát denně stolovali v nějaké restauraci.

Žádné párky v rohlíku nebo nadýchané preclíky u stánků. „Studených jídel z miniaturních konzerv jsem se najedl ažaž, dítě.“ Tatínek o časech v armádě mluvil jen málokdy, a když, obvykle si stěžoval na stravování.

„Ty lasagne vypadají dobře, tati,“ poznamenala jsem, když před něj Kimberly položila talíř. Mozzarella se dokonale roztekla a vytvořila jen malinko nahnědlou kůrčičku. Česnekový chléb byl měkký, ale dostatečně propečený. Tatínek se zadíval na večeři s obezřetným optimismem, zatímco ostatní klienti postupně zaujali svá místa u stolu. Nechyběl pan Griffith, ten s ovázanou nohou, jenž byl o pár let mladší než táta. Jako obvykle se snažil všem okolo vykládat cosi o golfu. A pak tu byli pan a paní Meyorovi, roztomilí manželé, kteří se i po více než padesáti letech manželství měli vroucně rádi. Neustále je někdo navštěvoval – přátelé, děti, vnuci, dokonce pravnucci. Dnes výjimečně večeřeli sami.

Já byla tatínkovo jediné dítě, překvapivě narozené po téměř dvacetiletém svazku s mojí matkou. Sama jsem byla bezdětná, toho času bez partnera, a tak jsem byla jediná, kdo ho pravidelně navštěvoval.

Pokud jsem nemohla přijet, tatínka se snažili rozptýlit rodinní příslušníci jiných klientů. Věděla jsem, že tohle není skutečný domov, ale nic lepšího jsem mu poskytnout nemohla. Ve srovnání s tím, co pro mě během života udělal on, byla tohle z mé strany jen chabá odplata, ale – když už nic jiného – obklopovala ho láska a ne chladné kovové pipající přístroje, které týraly maminku v poslední fázi života. Někdy se člověk musí spokojit s málem

KAPITOLA DRUHÁ

Dopisy z popela

MAX

25. červen 1942

Los Angeles, Kalifornie

Nade mnou zaburácel motor letadla a mně se rozbušilo srdce. Vzhlédl jsem, jestli zjistím značení, ale nebyl jsem tak velký znalec, abych to na takovou dálku rozšířoval. Pan Ivey stiskl rty do úzké linky a vrátil mi drobné za zakoupené noviny. Vůbec si mě nevšímal a stočil oči k obloze. Hlavou mu běžela stejná myšlenka jako mně: Naši, nebo nepřátelé? Totéž při přeletu jakéhokoli letadla napadalo každého ze Západního pobřeží. Od prosince jsme byli jako na trní. Útok na Pearl Harbor byl děsivý a nikdo nedoufal, že tím by se Japonci spokojili. Mezi nimi a Los Angeles, Sacramentem nebo Seattlem nic nestálo, jen obrovská masa oceánu.

Trafikant nakonec usoudil, že záměry letadla jsou pravděpodobně zcela nevinné, a tak znovu sklonil oči. „Paul se rozhodl zapojit. Brzy nastoupí k armádě.“

Paul Ivey, můj spolužák na střední, býval vždy fajn kluk. Když jsem nastoupil na lékařskou fakultu, přestali jsme se stýkat, ale slyšel jsem, že se z něj stal vyhlášený umělecký truhlář. „V tom případě doufejme, že to skončí dřív, než ho pošlou do akce.“

Pan Ivey malinko ztuhnul. „To by byla ostuda. Těší se, že splní svoji povinnost. Přihlásil se dobrovolně. Nečekal na povolávací rozkaz jako jiní.“

Obvinění mě zasáhlo jako rána na solar. Jsi mladý, silný, schopný... tak kde máš uniformu? Nemohl jsem mu to mít za zlé. Rodiče, jejichž děti bojovaly za mořem, se zlobili na každého, kdo vstoupit do armády mohl a neudělal to. Každý nový voják mohl uspišit konec války a dostat jejich chlapce v pořádku domů.

„Vyřiďte Paulovi, že mu přeji hodně štěstí, pane Ivey, a ať pár nácků nechá i nám ostatním.“

Pan Ivey spokojeně kývl. Neslíbil jsem, že narukuji, ale naznačil jsem to. Netušil, čím vším si museli moji rodiče projít, aby si tady vybudovali nový život, a proč si nepřejí, abych riskoval život kdesi za mořem. Pocházeli z Litvy, kde zažili hrůzy Velké války, a teď se zdálo, že jejich milovanou domovinu znovu zasáhne tentýž osud. Zcela jasně mi dali na vědomí, že si nepřejí, abych dobrovolně vstoupil do armády.

Byl jsem dospělý muž, činil jsem vlastní rozhodnutí, ale po tom všem, co pro mě obětovali, jsem nehodlal brát jejich přání na lehkou váhu.

Rodiny mých rodičů se přátelily po dlouhé generace, a tak nikoho nepřekvapilo, když se maminka s tatínkem vzali hned na prahu dospělosti. Společně škulili, vykonávali jakoukoli práci, jen aby si našetřili na cestu do Států, kam se přestěhovali v roce 1916. Z východu pokračovali na západ až sem. Cestou zastavovali jen tam, kde jim lidé kvůli jejich přízvuku a vyznání nezabouchli dveře před nosem. Já se narodil následující rok. Maminka milovala společenský život a nadšeně se vrhala do každého spolku nebo charity, kde mohla pomáhat. Tatínek vybudoval úspěšné krejčovství a všichni jsme si spokojeně žili. Nepochopili by, kdybych to všechno hodil za hlavu a vydal se hledat trable. Ne že bych se k Paulovi a ostatním nechtěl přidat, ale nesnesl jsem pomýšlení, že bych malý ráj rodičů a jejich přátel zničil válečným šílenstvím. Dům rodičů stál tři bloky jižně. Zamířil jsem k němu a s každým krokem jsem si říkal, že se s nimi nebudu hádat jako tolikrát předtím. Lidé se na mě začínali dívat skrz prsty, že jsem dobrovolně nenarukoval

a čekám až na povolávací rozkaz. Mohlo to poškodit moji zubařskou praxi ještě dříve, než jsem ji stačil pořádně rozjet. To mě zajímalo mnohem víc než abstraktní filozofické úvahy. Nutnost zastavit Hitlerovu expanzi byla pro mé rodiče příliš mlhavá. Nepřesvědčily je ani zkazky o brutálních zásazích vůči Židům v Německu a v nacisty podrobených zemích. „Však ono to ve skutečnosti nebude ani z poloviny tak zlé, jak se říká, Maxi. Lidé by nedovolili, aby se s jejich přáteli a sousedy tak zle zacházelo.“ Snažil jsem se je přesvědčit, ale maminka buď prohlásila, že jí bolí hlava, nebo mi otec přikázal, abych změnil téma.

Napřed chtěli, abych ještě před odvodem dokončil studia, a potom na mě tlačili, abych sám nic nepodnikal, dokud nebudu mít v ruce povolávací rozkaz. Připomněli, co všechno pro mě udělali, abych mohl na univerzitu, že mám stále u nich pokoj a všeobecnou podporu, čímž efektivně zarazili jakýkoli můj další odpor. Snažil jsem se na situaci dívat jejich očima, ale každým dnem, každým novým pochmurným novinovým titulkem to bylo čím dál těžší. Během chůze jsem mrkl na titulní stránku Los Angeles Times. Britové postupují v Egyptě. Osa Berlín – Řím – Tokio utrpěla další ztráty. Nepřátelé přišli o další tanky. Nic z toho nedávalo naději, že by se konec války blížil.

Vstoupil jsem do malého domku ve španělském stylu ve Fairfaxu, okres LA, který otec koupil, když mi bylo šest. Šlo o miniaturní budovu o dvou malých ložnicích, jedné koupelně, kuchyni, jídelním koutě a obývacím pokojem, jemuž maminka optimisticky říkala salon.

Domek ostře kontrastoval s hollywoodskými rezidencemi, které jsme měli prakticky za rohem, ale byl zbrusu nový a vykoupený dřinou.

Otec musel olemovat tisíčovky kalhot, aby si ho mohl dovolit. Když jste viděli, jak maminka s tátou sekají trávník kolem poštovní schránky, kterou každé jaro natírají, a jak pravidelně každý týden otírají okenice od prachu, mysleli byste si, že se díváte na vedoucí údržby Bílého domu. Jednou jsem sdělil mamince, že nikde v celém Los Angeles se nenajde nablýskanější dřevěná podlaha než u nás, za což jsem si vysloužil zářivý úsměv.

Když jsem vstoupil, neuvítala mě obvyklá vůně pečeného chleba nebo vařeného jehněčího, ale tichý matčin pláč. Tatínek seděl vedle ní na sofa a objímal ji. Touhle dobou vždy býval v obchodě. Nepamatoval jsem se, že by někdy přišel domů tak brzy. Kdysi, když byl vážně nemocný s chřipkou, nepracoval jeden týden. A ještě jeden týden volna si vzal, když jsem se narodil. Od té doby nikdy víc. Byl sám na sebe hrdý, že jeho obchod byl otevřený každý den od osmi do pěti, svátek nesvátek. Jen v zimě, kdy se rychle stmívá, zavíral v pátek o hodinu dřív, aby nezmeškal šábess, ale to jen na nezbytnou dobu čtyř pěti týdnů. Jedinou výjimkou byla Chanuka. Častěji než běžně otevíral brzy a pracoval déle, aby obsloužil klienty, kteří se nemohli dostavit na zkoušku během otevíracích hodin.

„Co se děje? Maminka je nemocná?“ zeptal jsem se otce bez pozdravu. Rychle mi ale došlo, jak hloupě se ptám. Kvůli sobě by mamka přece neplakala. „Nebo jsi nemocný ty?“

„Sedni si, bubbeleh,“ ozval se otec s oslovením, kterým mi naposledy říkal, když jsem ještě chodil na základní školu. „Máme špatnou zprávu.“ Sedl jsem si do křesla, ve kterém zpravidla odpočíval táta, a maminka mi třesoucí rukou podala zmačkaný dopis. První list psaný ženskou rukou byl napsaný anglicky, ten druhý v jidiš nějakým mužem a vypadal, že se přes něj přehnalá německá fronta, než se dostal k nám.

Panu a paní Blumenthalovým

Když jsem sloužila jako sestra Červeného kříže v Rize, měla jsem to potěšení setkat se s vaším bratrancem Hillelem Blumenthalem. Míra brutality namířená proti Židům v Litvě se nedá popsat slovy. Poznala jsem

ho před šesti měsíci v řízkém ghettu. Byl sice silně podvyživený, ale vzhledem k okolnostem celkem v pořádku. Prosil mě, abych vám poslala jeho dopis, ale toho jsem se odvážila, až když jsem se vrátila do Švédska.

Omlouvám se, že vám přináším tak strašlivou zprávu, ale doufám, že pravda vám přinese alespoň nějakou útechu. Každý večer se za Hillela a vaši rodinu modlím.

S úctou, Freja Larssonová

Sáhl jsem po druhém papíru. Přestože jsem ale v jidiš jakžtakž mluvil, se čtením jsem měl potíže. Když otec viděl, jak zápolím s každým slovem a chvatným rukopisem, dopis mi převyprávěl.

„Hillel píše, že Němci od loňské invaze zahájili masovou likvidaci Židů. Babičky, dědové, strýci, tety, bratrance... Ti všichni jsou mrtví. Hillel si myslí, že jeho ušetřili, protože získal vzdělání v Moskvě.

Přesunuli ho do ghettu v Rize, ale je asi jen otázka času, kdy usoudí, že nepotřebují ani jeho. Wehrmacht vyhnal Červený kříž, takže uzavření míru nejspíš nehrozí.“

Vrátil jsem list matce, která, když slyšela zprávu z otcových úst, rozplakala se o to hlasitěji. Léta si dělala starosti, že dopisy od příbuzných nepřicházejí, ale pošta byla vždy nespolehlivá, a to i před sovětskou invazí v roce 1939. Slyšeli jsme, že Němci minulý rok obsadili Litvu, ale měl jsem pocit, že si rodiče myslí, že horší než Rusové nebudou. Strach je strach, jedno či bajonet na vás míří.

Osobně jsem žádného litevského příbuzného neznal, ale rodiče o nich mluvili tak často, že mi byli blízcí. Nikdy jsem jim to neřekl, ale plánoval jsem, že je jednou, až budu mít zavedenou praxi, do jejich staré vlasti zavezu, aby mě mohli představit. Koneckonců tyto rozvětvené rodinné svazky obětovali kvůli mně, dokonce ještě před mým početím, a tohle mohl být způsob, jak jim poděkovat za příležitost, kterou mi poskytli. Teď ale bylo všechno pryč.

Odložil jsem dopis na stůl, který otec používal, když si večer dával drink, a společně jsme poslouchali rozhlasové vysílání. Přešel jsem místnost, poklekl před rodiči a objal je. Poprvé v životě jsem v otcových očích zahlédl slzy a sám jsem nedokázal potlačit ty své.

„Kéž bych mohl pomoci,“ hlesl jsem. „Roosevelt se už postará, aby ten panchart Hitler za tohle všechno zaplatil.“

„Škoda, že tě moje matka nikdy neviděla,“ povzdechl si otec. „Jsi velmi podobný svému dědovi, nechť je mu země lehká. Připomínal bys jí ho. Kéž bys věděl, jaké to je večer o šabatu s tolika příbuznými, o Pesachu mít dům plný bratranců.“

„Ale vždyť to znám. Jsou tady Katzeovi, Greenovi, Hirschelovi... Nejsou sice pokrevní příbuzní, ale jako by byli. Umožnili jste mi krásný život.“

„Pořád chceš bojovat, bubbeleh?“ zeptala se matka, která konečně na chvíli ovládla štkání.

„Chci,“ přiznal jsem. „Jako nikdy předtím.“

„Tak jdi.“ Vzala mi tvář do dlaní.

„Jdi a zaříd, aby ti mamzerim zaplatili za to, co udělali.“

Aimie K. Runyan je autorkou historické fikce, která zdůrazňuje dříve neoslavované osudy žen v klíčových okamžicích historie. Má magisterský titul z francouzštiny na University of North Texas a během studií a výzkumu žila ve francouzském Bayeux a Avignonu a také v Quebec City a Montrealu. Materiál potřebný pro svůj debutový román se jí podařilo odhalit na výzkumné cestě do Quebecu financované grantem Asociace des Études Québécoises. Miluje cestování, hudbu a knihy. Žije v Coloradu se svým manželem a dvěma rozkošnými dětmi.

„Román důmyslně vykreslený a překypující emocemi... strhující příběh od začátku do konce.“

— *Julianne MacLean, autorka bestsellerů USA Today*

„S trochou tajemna, spoustou srdce vám krásná próza Across the Winding River zamlží vaši představivost, stanete se lepšími.“

— *Patti Callahan Henry, autorka bestsellerů NYT*

Kde jste našla inspiraci pro napsání románu Přes zákruty řeky?

Inspiroval mě skutečný a silný příběh. Proto jsem chtěla, aby i v mé knize nechyběla odvaha, schopnost přinášet oběti a hlavně láska. Vrstvím tři příběhy, které se spojují. Zachycuji léta po Pearl Harboru a přecházím na líčení děsivých bitev v Hurgenském lese. Podnikla jsem velmi podrobný výzkum, abych co nejlépe pochopila skutky aktérů děje. Všechny postavy trpí nejistotou, která však na ně působí obdobně jako oheň. Hřeje, a spaluje...

Záměr byl dosti odvážný... Žena odhaluje tajemství otcovy válečné minulosti. Beth, jeho dcera, hledá stopy po ztraceném tajném sourozenci, a objeví Johannu, skvělou německou zkušební pilotku Luftwaffe. Všichni tři procházejí jemnou linií mezi vzpomínkami a pravdou. Nebála jste se, že zůstanete někde na půli cesty... a svým hrdinům neporozumíte?

Ano, netrpělivě jsem čekala na reakce čtenářů a byla nadšená z toho, že se většinou ztotožnili s Beth, moderní ženou, která truchlí nad ztrátou své matky a také začíná poznávat a přijímat sama

sebe – nedávno se rozvedla a přizpůsobila se novému společenskému postavení.

Bethin otec, Max, prožíval své poslední dny v soukromém pečovatelském zařízení, zatímco Beth dělá vše, co je v jejích silách, aby uspořádala jeho záležitosti. Třídí jeho dokumenty a dozvídá se o jeho válečných zážitcích.

Musela jsem Maxe a jeho lékařské zkušenosti prověřit v méně známé bitvě, která zuřila tři měsíce v Hurtgen Forest, známém jako továrna na smrt. Boje na pláži v Normandii za dne D jsou známé. Popis a detaily zdoluhavé bitvy v Hurtgen Forest bez jasného vítěze mi umožnil podat jiný pohled na válku.

Životy Beth, Maxe a Johnny se protínají, pomáhá mi to pojmenovat oběti, z nichž vzešla láska.

Kdybyste se po zkušenostech s knihou *Přes zákruty řeky mohla podělit o jednu radu s ostatními spisovateli, jaká by to byla?*

Pokud existuje jeden klíč k úspěchu, pak je to odolnost. Jde o to nechat se desetkrát srazit a jedenáctkrát vstát. Zjistila jsem, že odolný spisovatel je pokorný a vždy ochotný se učit, změnit své poslání, když věci nejdou tak, jak by měly.

Přijdou neúspěchy a smutek, ty jsou téměř zaručeny. Ale pamatujte, že téměř každý aspekt úspěchu ve vydávání je mimo autorovu kontrolu... kromě knih samotných. Pokud se zaměříte na své řemeslo a uděláte každou knihu lepší než předchozí, nemůžete do své kariéry investovat nic lepšího.

Co doufáte, že si čtenáři z vaší knihy odnesou?

To je vážná otázka. V knize se zabývám náročným tématem. Doufám, že si lidé uvědomí, že politická neutralita a sebeuspokojení vedou jen k tomu, že se stanou spoluviníky útlatku. I v této knize jsem se snažila osvětlit, jaké to bylo být ženou v Německu v jeho nejtemnější chvíli a jak velmi snadné bylo skončit na špatné straně.

Kdy vám bylo jasné, že se stanete spisovatelkou?

Už od nejútlejšího věku jsem si ráda zapisovala příběhy a pokoušela se o poezii, ale moc úspěšná jsem nebyla. Dlouho jsem také fušovala do světa povídky, až jsem se jednoho osudného únorového dne konečně posadila a rozhodla se, že moje milovaná povídka „Days of Plenty“ si zaslouží stát se románem. Cítila jsem

(a cítím), že to byl příběh, který svět potřeboval slyšet. Ještě důležitější bylo, že jsem věděla, že po třiatřiceti letech života, sedmi letech manželství a dvou dětech mám konečně životní zkušenost, abych to mohla vyprávět. Tak se zrodil *Promised to the Crown*.

Pak jsem se posunula v čase. Světové války – zejména jejich málo známé příběhy – se staly mým útočištěm.

Román *Daughters of the Night Sky* (Dcery noční oblohy) je úplným odklonem od mých dřívějších děl, ale příběhy dávno zapomenutých pilotek na ruské frontě ve druhé světové válce si zasloužily literární zpracování.

Podobných chybějících stránek v našich historických knihách,

zejména svědectví o ženách ve válce, je tolik, že je těžko mohu postupně zpracovat. Navíc mi lidé neustále posílají články, o kterých si myslí, že by mě mohly zajímat. Tak se rodí další nápady na nové knihy.

O vás je známo, že jste velice aktivní žena. Naplňuje vás plně profesí spisovatelky?

Než jsem přešla na psaní na plný úvazek, učila jsem středoškoláky francouzštinu, občas jsem se věnovala angličtině, veřejnému projevu a forenznímu bádání. Když nepíšu nebo se nehádám se svými svěhlavými dětmi, užívám si turistiku, pečení, šití (zejména kostýmů), hudbu (zejména živou), divadlo, filmy.

Můj dům je jedna velká katastrofa. Spokojila jsem se s trochu větším nepořádkem než většina mých vrstevnic. Nedotýkám se domácích prací během psaní, pokud nevyvstane nějaká naléhavá potřeba. Doufám, že si budu během času moci dovolit hospodyně, protože přece jenom mám ráda pořádek.

Píšu každý den od 9:15 do 15:30 hodin. Během té doby se také musím věnovat propagaci svých vydaných knih a také si potřebuji zacvičit. Snažím se vyhybat pochůzkám nebo čemukoli jinému, co lze dělat mimo tuto dobu, a udržuji tyto hodiny jako posvátné pro psaní. Když je potřeba, naplňuji si dny volna. Zjistila jsem, že po naplánovaném volnu jsem

v práci produktivnější.

Snažím se napsat alespoň dva tisíce slov denně, což je proveditelné.

Jsem hrdá na to, že jsem členkou Tall Poppy Writers, Rocky Mountain Fiction Writers, Pikes Peak Writers a Women's Fictions Writers Association.

(Ze zahraničních pramenů)

Zakoupit můžete zde:

Leila Eleisa Ayach
SMLOUVY DUŠÍ

Dohody v lásce

Každý řádek v této knize je silně energetizován — a bude s vámi pracovat.

Pracuje s vaším srdcem, oslovuje vaši duši a působí na ni jako balzám. Kromě toho vám má pomoci opět získat

kontakt s tím, co jste zapsali do „Zlaté knihy života“. Máte to mít jednodušší, abyste neprocházeli procesy transformace dlouhá léta.

<https://www.anch-books.eu/shop/knihy/smlouvy-dusi>

Zakoupit můžete zde:

Zoev Jho / Diana Luppi

E. T. 101

KOSMICKÁ PŘÍRUČKA

Vše, co potřebujete vědět, jste se již naučili — v jiné galaxii.

Nemůžete-li si vzpomenout, co je váš skutečný job na této planetě — koukněte se do této příručky.

S pomocí E.T.101 lze procitnout

z hlubokého evolučního spánku a vzpomenout si na to, co o sobě a o světě víte, jen jste si to špatně uložili do paměti nebo jste na to zapomněli. Každá stránka této příručky vás podnítl k procitnutí.

<https://www.anch-books.eu/shop/knihy/e-t-101/>

Angelika Selina Braun

TAUGARÍ

Život sám si nachází cestu

Vzrušující a inspirativní příběh, který nám dává nahlédnout hluboko do mystické duše přírody a současně nám ukazuje cestu k našim skrytým schopnostem.

»Taguari« vypráví skutečný, přímo neuvěřitelný příběh Dona Josého Ariza, který byl v kolum-

bijském deštném pralesi vyškolen za léčitele a šamana a zemřel v roce 2018 ve věku 117 let. Jeho fascinující zážitky nabízejí jedinečné vhledy do tisícileté šamanské tradice a odkrývají nám poznání, že matka Země nám poskytuje vše potřebné pro zdravý a šťastný život — veškeré znalosti již máme ve svém nitru. Za doprovodu Dona Josého je můžete v sobě objevit znovu.

Zakoupit můžete zde:

<https://www.anch-books.eu/shop/knihy/taguari>

Christina von Dreien

CHRISTINA III. DÍL

Vědomí vytváří mír

Christina mluví o tom, kdo my lidé ve skutečnosti jsme, proč jsou současné podmínky na Zemi takové, jaké jsou, a jakým pozitivním směrem se může ubírat globální vývoj.

Tato kniha poskytuje naději v budoucnost vnitřního i vnějšího míru a posiluje víru, že navzdory pochmurným prognó-

zám nakonec všechno dobře dopadne. Další témata tohoto svazku: individuální navýšení vibrací, očistění duše, tělo a buněčná komunikace, náš duchovní tým, velká hra zapomnění, karma a tvůrčí síla, škola, v níž učení vychází ze srdce, důvěra v pocity a inteligenci srdce, evoluce lásky, duševně-duchovní propojení, dětská hravost či přirozená spontánnost a radost ze života

Zakoupit můžete zde:

<https://www.anch-books.eu/shop/knihy/christina-iii-dil>

Anke Evertz

DEVĚT DNÍ NEKONEČNA

Příběh mimořádného zážitku blízkého smrti

Trvalo to několik vteřin:

V okamžiku, kdy Anke před hořícím krbem ve svém obývacím pokoji vzplanula, uvědomila si se zvláštní odevzdaností:

„Teď zemřeš!“

S rozsáhlými popáleninami ji pře-

vezou do nemocnice. Devět dní leží v kómatu; příbuzní i lékaři počítají s nejhorším. Nikdo ovšem netuší, že Anke právě vykročila na nejpodivnější cestu svého života: V duchovních světech, mimo čas a prostor, neoddelitelně spojena s Původem všeho bytí dostává odpovědi na všechny své otázky.

Zakoupit můžete zde:

<https://www.anch-books.eu/shop/knihy/devet-dni-nekonecna>

Christina von Dreien

NAKONEC VŠECHNO DOBRĚ DOPADNE

jak si sami vytvoříme dokonalý svět

Kniha Christiny von Dreien pojednává o aktuálních tématech této doby. O tom, jak můžeme konstruktivně čelit chaosu kolem současné globální pandemie a jak vidět pozitivní aspekty dokonce i ve „snahách“, jež nás mají za úkol vyděsit. Drobná knížečka, která dodává velkou odvahu.

Christinina slova dávají sílu a naději, že my sami jsme si schopni vybudovat, ba že si také skutečně vybudujeme krásný, dokonalý svět globálního míru, po němž všichni toužíme. – A to právě teď

Zakoupit můžete zde:

<https://www.anch-books.eu/shop/knihy/nakonec-vsechno-dobre-dopadne>

Leila Eleisa Ayach: NĚKDY SE CÍTÍME BEZMOCNÍ

předává Leila Eleisa Ayach. Díky smluvě duše se učíme žít v souladu s tímto božským plánem – plně rozvinout svou tvůrčí sílu a maximálně své nejhlubší touhy.

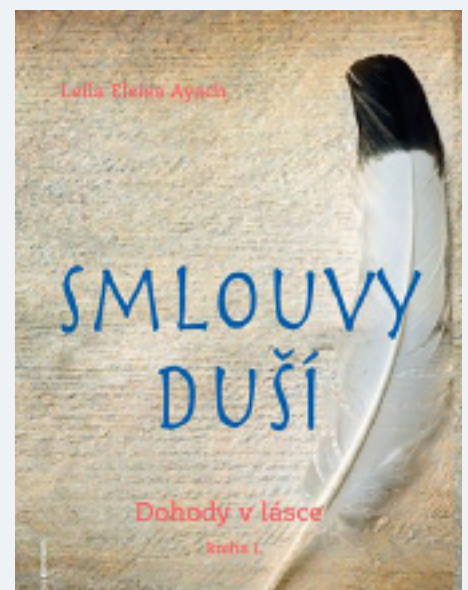
Jak prenatální životní plány ovlivňují náš osud

Někdy se cítíme bezmocní vystaveni napospas osudu. Ale za bolestnými zkušenostmi je hlubší smysl: před narozením uzavřela každá lidská bytost smlouvu duše, ve které jsou položeny výzvy, které nás vedou na cestě k probuzení. Toto je uvědomění, které je jádrem poselství z duchovního světa, které

Leila Eleisa Ayach

je hluboce zapojena do neviditelného světa již od mládí. Přenosy smluv duše, které přijala z duchovních sfér, přinesly hlubokou proměnu v jejím životě. Jejím zájmem je pomáhat bližním, aby se znovu cítili sami sebou a žili v souladu s duší a nejvyšším božským plánem.

Leila Eleisa Ayach pochází z Německa a nyní žije ve Švýcarsku poblíž Curychu.

E.T. 101

Diana Luppi o své knize

Co vás přivedlo k napsání knihy ET 101?

Okolnosti, jak jsem se s trochou pomoci svých přátel donutila splnit úkol, který jsem slíbila splnit, než jsem sem přišla, je mírně spletité. V době těsně před napsáním ET 101 jsem pracovala pro malé, ale velmi vážené noviny, zabývající se investigativní žurnalistikou.

Oslovila jsem je, že bych pro ně psala přílohu „New Age“, což ovšem odmítli. V podstatě si mysleli, že „New Age“ je nesmysl. Brzy jsem jim však dokázala, že jsou jediní ve městě, kdo si to myslí, a vytvořila jsem velmi lukrativní a oceňovanou přílohu, která noviny ekonomicky dostala do černých čísel, vynesla jim další plaketu za první místo a za což jim město zatleskalo. V důsledku této úspěšné produkce mě požádali, abych navzdory jejich nyní maskovanému opovržení, psala sloupek na témata „New Age“. Zvítězila černá čísla v účetnictví – jaké to překvapení.

V průběhu vydávání přílohy, mě „New Age“ začalo mírně nudit. Táhlo s sebou množství pastí „starého věku.“ Až mě jednou v kanceláři navštívila dvojice skutečných mimozemšťanů. Jelikož mě tato událost zaujala víc než péče o zdraví, harmonizování aury a jóga, bylo to najednou jediné téma, kterému jsem se ve svém sloupku chtěla věnovat. Jediným problémem bylo, jak se k tomuto tématu postavit.

V okamžiku geniální invence mě napadlo, že lidské vnímání je extrémně zkresleno — alespoň v mé zemi, v USA, je tomu tak. Pokud citujete z nějaké knihy, získá to okamžitou důvěryhodnost. Využila jsem tedy této zvyklosti. Napsala jsem knihu, hojně z ní citovala a udělala na ni recenzi. A je to — úspěšně jsem tak proplula bažinatými žurnalistickými vodami, a obešla tak i mého redaktora a vydavatele. Geniální!

Ovšem... ne tak úplně. Musela jsem se také přimět k napsání a vydání knihy ET 101, kterou jsem pak citovala a recenzovala. Musela jsem, jelikož jsem nakladateli řekla, že brzy v našem městě vyjde. Zjevně nejsem tak geniální, jak jsem si myslela, ale cítila jsem kolem sebe Přítomnost, která tu jednoznačně byla.

Proč je kniha psána „vojenským“ jazykem?

ET 101 je napsána „vojenským“ jazykem, protože tento svět od svého ovládnutí prakticky nezažil jediný den míru. Je to jazyk, který zdejší lidé ovládají nejlépe, a právě proto byl v této knize použit.

Je důležité vědět, že mimo množící se války, v nichž všichni zde žijí, probíhá mnohem větší konflikt. Je to válka konečná a jediná. Je to válka o vědomí, vůči níž jsou všechny ostatní války pouhým nástrojem rozdělování a formou odvádění pozornosti.

Pro svět prosycený válkami na všech úrovních se „vojenský“ jazyk zdál být vhodným způsobem, jak oslovit globální populaci, která se buď schovává v zákopech, nebo se uhnízdila v bunkrech.

Kdo stojí za informacemi, které se v knize objevují?

Silou, která stojí za vznikem ET 101, je skupina multikulturních a interdimenzionálních bytostí, která si říká „Mission Control“ (v českém překladu: „řídící středisko“), ne proto, že by to byl skutečný název této skupiny, ale jako pokus o splynutí s vědomím bytostí na této planetě. Kromě toho jim tato volba připadala zábavná.

Jak je uvedeno v knize ET 101 a jejich vlastními slovy: „Řídící středisko je taktickou složkou mimozemské mise na planetě Zemi. Realizujeme rozhodnutí hvězdných rad a působíme jako prostředník mezi členy mise, kteří se rozhodli pro pěší službu na povrchu planety, a těmi, kteří slouží misi v některé z jejich mnoha mimoplanetárních divizí.“

Jsem členkou této jednotky a sloužím ve funkci multidimenzionálního lingvistického experta, jehož úkolem je překládat pojmy z neverbální struktury holografického jazyka do jednoduché, hovorové angličtiny. Nejsem si jistá, zda bych to nazvala „channelingem“, protože ve skutečnosti šlo spíše o vášnivou debatu.

Kdy jste pochopila, že nejste ze Země? Jak jste si to uvědomila?

To, že nejsem ze Země, jsem zcela pochopila až v době, kdy jsem napsala knihu ET 101. Po tomto okamžiku uvědomění jsem pak dále pochopila, že jsem vlastně vždycky věděla, že je tomu tak. Byl to oxymóron (z řeckého oxys „ostrý“ + moros

„tupý“. V lingvistice jde o spojení slov, jejichž význam se navzájem vylučuje. Při striktním výkladu použitých slov by oxymóron tvořilo logický spor, paradox. Zdroj: Wikipedie), protože jsem se probudila do jiné reality, jiného světa, jiné identity, která mi byla vždy známá, ale jaksi zapomenutá.

V tomto procesu se mi vzpomínky vracely zpět jako kousky puzzle padající z nebe. Vysvětlovalo to mé anomální chování v dětství, kdy jsem občas cestou ze školy mluvila s bytostmi, o nichž jsem věděla, že jsou mimozemšťané. Podrobně jsem je informovala o kultuře, v které jsem žila, a o bytostech, s nimiž jsem komunikovala. Vysvětlovala jsem jim jejich způsoby chování, víru a jednání, jako bych byla nějaký malý špión, který se zavázal podávat zprávy do centrály ET. Myslela jsem to velmi vážně. Koneckonců byl to můj první job.

Můj ochranný pancíř prolomila další vzpomínka, když jsem se po dlouhém vyčerpávajícím dni na univerzitě vrátila do svého bytu. Nepamatuji si přesně, co se ve škole stalo, ale zavřela jsem za sebou dveře do bytu, opřela se o ně ve snaze ujistit se, že to, co je venku, nepronikne dovnitř. Povzdechla jsem si a řekla nahlas: „Proč jsem si jen myslela, že tohle zvládnou?“ V tom krátkém okamžiku jsem si vzpomněla na svou dohodu, že se sem vtělím. Byl to jeden z mála případů, kdy jsem upustila od svého maskování a byl jen na milisekundu přiznala, kdo jsem a co vím. A tak se to poskládalo dohromady, jeden kousek skládačky po druhém....

Mělo toto pochopení vašeho původu za následek nějaké problémy s lidmi ve vašem životě?

Většina lidí v mém životě se s mým odhalením dobře vyrovnala. V podstatě se zdálo, že se jim ulevilo, jako by se tím něco vysvětlilo. Netuším, jaké odhalení to mělo být, jinak bych vám to určitě řekla. Možná jsem se nedržela tak docela v tajnosti, jak jsem si myslela.

Zcela jinak to bylo s mou rodinou. Kniha ET 101 byla pro ně velkou ostudou. Nejenže dokazovala to, co vždycky tušili – že jsem naprostý cvok, ale navíc jsem teď popírala, že jsem Italka. Kacířství a šílenství — báječná kombinace.

Protestovala jsem a řekla jim, že jsem nikdy netvrdila, že jsem Italka. To oni to tvrdili. Jediné, co jsem kdy řekla, bylo, že jsem požadovala kvalitní vlasy než jsem přišla, a je to právě tato rodina, kde jsem přistála. (Ve skutečnosti jsem to říkala už jako dítě. To byl další skluz z mého jinak dokonalého maskování).

Nějak jim můj argument unikl. Podle jejich pravidel se DNA půjčovat nesmí a člověk s ní neodvratně zůstane na celý život. Musím říct, že tohle je dokonalý příklad vyšitých systémů víry, které jsem jako sedmiletá špiónka hlásila do centrály ET.

Odkud pocházíte? A proč vůbec jste tady?

Ptát se mě, odkud v našem vesmíru jsem, je jako položit na kuchyňský stůl mapu New Jersey a chtít vědět, kde se na ní nacházím. Je to podobné, jako kdybyste se Boha zeptali, odkud je, a pak řekli, že jeho odpověď je nepřijatelná, když ukáže na město Trenton. Ale nebe na té mapě nebylo, že?

Co se týče otázky, proč jsem tady, zatím jsem vyloučila masochismus, což byl dlouho velmi silný uchazeč pro zdůvodnění mého pobytu zde. Nakonec jsem ho zavrhla pro nedostatek jakýchkoli důkazů, že by mi to činilo potěšení. Vyloučila jsem také učení jako potenciální motiv, protože kdyby se někdo na této planetě něco naučil, proč by dělal opakovaně a ad nauseam (do zblbnutí) totéž? Takže učení samozřejmě není důvodem — opět zamítnuto pro nedostatek důkazů. Také tu nejsem na dovolené.

Jsem tu jako zástupce sil, které vědí, že nikdy nebudete mít žádné politické přátele, kteří by vás vysvobodily z vašich vězeňských cel, protože je sami pomohli vytvořit a vaše otroctví je jejich cílem. Vaší jedinou cestou ven z tohoto přísně střeženého zařízení, je vědomí a jedinými východovými dveřmi je láska. Jsem zde, abych pomohla při globálním útěku z vězení, stejně, jako mnoho, mnoho dalších.

Jak byla kniha přijata ve světě?

ET 101 tento svět přijal překvapivě velmi dobře. Ve Spojených státech se okamžitě stala undergroundovým

hitem, což znamená, že ji distribuovaly pouze alternativní prodejny. Velcí distributoři se jí nechtěli dotknout, protože byla vydána vlastním nákladem. To se brzy změnilo, když nakladatelství HarperCollins, vědomo si úspěchu ET 101, nabídlo, že ji koupí. Nikdy jsem o jejich pomoci neusilovala, ale kvůli knize, jejímu načasování a skutečnosti, že jejich distribuce byla celosvětová, jsem cítila nutkání knihu prodat, aby se dostala k většímu počtu čtenářů.

Tak se ET 101 ocitla v Izraeli a v hebrejštině. Bez Harper Collins by se to nestalo. Bez nich by se však nenastalo ani mnoho velmi škodlivých událostí. Kvůli jejich porušení smlouvy se práva na ET 101 vrátila opět ke mně.

Kniha nyní vychází v několika zemích. Proč právě teď?

Ačkoli jsem ET 101 četla mnohokrát nejen při jejím psaní, ale i při přípravě k tisku, při redakci a revizi pro zvukovou produkci, žádný z těchto úkonů není to stejné jako prosté čtení bez jiných úmyslů. Tímto způsobem jsem knihu četla dosud pouze jednou, a to v březnu 1990. Byla to událost, která mi vyrazila dech, protože jsem spatřila kompletní kód, který je v ní vložen. Cítila jsem pokoru. Cítila jsem se i privilegovaná a poctěná, že mi byl svěřen takový mnohorozměrný úkol, a jsem velmi ráda, že jsem si to během psaní neuvědomovala, jinak bych se zablokovala, a to náramně.

Nedávno, v rámci přípravy na rozhovor v rozhlasu v únoru 2017 jsem si ET 101 přečetla znovu. Zdálo by se, že bych nemusela, ale opět, psaní knihy a čtení knihy jsou dvě různé

záležitosti. Při tomto čtení, o kterém jsem si myslela, že bude pouze recenzi, se kniha podruhé rozbila a odhalila se nová úroveň kódu. Proboha. To muselo být vloženo už při prvním psaní, a sice v rovině, kterou jsem tehdy nemohla vidět.

V tu chvíli jsem si uvědomila, že tato kniha byla architektky, kteří stojí za jejím vznikem, určena k dvojímu oběhu, a to v přesném načasování, co bude následovat. A tak o 25 let později a se ET znovu objevuje jako most k další generaci Hvězdných semínek.

ET 101 zažívá celosvětový comeback v podstatě proto, jelikož je show time a tato kniha je čistý kód. Vždycky byla a stále je.

Jaké jsou hlavní problémy, které nám z vašeho pohledu brání ve vývoji? Jak si můžeme pomoci?

Coby hlavní překážku vývoje vnímám náš pocit identity. Identita, kterou obyvatelé této planety přijali, byla vytvořena matrixem kontroly, který tytéž obyvatele záměrně rozvrátil, s úmyslem je zotročit.

Kolektivně jsme se dívali mimo sebe a do pokřivené reality, která nás definovala; a tato falešná realita se svým parazitickým paradigmatem byla více než ochotná ovládat naše vnímání a říkat nám, kdo jsme.

Lidstvo se nyní nachází na duchovní křižovatce.

Necháme se vehnat jako dobytek do přísně střeženého, digitálně monitorovaného vězení, nebo odhodíme své masky, přihlásíme se o své přirozené rodové právo a přijmeme pravdu o tom, kým ve skutečnosti jsme?

Pravdou je, že my jsme pravda. Nepotřebujeme se snažit o svůj vývoj. My jsme již vyvinuti. Jen jsme chyceni v pavučině, v níž jsme byli paralyzováni a donuceni zapomenout na svou pravou identitu, která nikdy, nikdy neopustila svůj zdroj. A jak to všechno skončí, záleží jen na nás.

Jak trefně řekli indiáni kmene Hopi: „My jsme ti, na které čekáme.“

Rozhovor s autorkou Dianou Luppi vedl Shahr Ben-Porath

Angelika Selina Braun nám vypráví o své cestě k sobě samé a o setkání v Kolumbii se 108letým šamanem José Arizou.

Naučíte se, jak aktivovat svého vlastního vnitřního světelného šamana a spojit se se silou Strážce Země.

Důležitými otvírači dveří jsou pro Selinu lék tance a prvotní ženská síla jako medicína pro muže a ženy dneška.

Protože TEĎ je čas, abyste léčili náš svět tím, že se dostanete do kontaktu se svým skutečným já a poskytnete ostatním své dary a talenty se světem.

Moje cestování

Necháváte na čtenáři, aby rozhodl, co může udělat, aby se dostal z vězení heteronomie a konečně začal svůj skutečný život, ve kterém bude hlavní postavou?

Možná by bylo dobré vyvětlit pojem heteronomie – znamená závislost na cizích vlivech. V knize chci proto ukázat, jak se naučit budovat život v naprosté svobodě. Kdo o to stojí, tak ho doprovázím na osobní dobrodružné cestě. Cílem bude získání schopnosti ukázat se ve své skutečné velikosti a jedinečnosti. Stanete se součástí komunity, která vás nyní může vidět a milovat takového, jaký skutečně jste!

Mimořádnou důležitost přikládáte tanci. Můžete to nějak vysvětlit?

Už jako malá holka jsem věděla, že lidé kolem mě se cítí lépe, když pro ně tančím. Měla jsem dlouhé, blond kudrnaté vlasy a ráda jsem se do rytmu otáčela a pohybovala tělem podle hudby. Dělo mi to obrovskou radostí a bylo to součástí mého života stejně jako vzduch, který dýchám. A jelikož táta i brácha byli neustále nemocní a maminka tím velmi trpěla, tak jsem tančila.

Až si dospělí kolem mě začali myslet, že bych se začala myslet, že bych se měla věnovat profesionálně. A tak jsem se dostala do berlínského sportovního klubu rytmické gymnastiky. Zde jsem sedm let velmi tvrdě trénovala, až jsem v roce 1989 dostala pozvánku do reprezentace na nominační závod.

Přibližně ve stejnou dobu zde Berlíně padla zeď oddělující západní a východní částí města a o několik týdnů později (což s uvedenou historickou událostí samozřejmě vůbec nesouviselo) mi lékaři diagnostikovali vyhrězlou ploténku, a to mi zásadně změnilo život.

V jakém smyslu?

Dnes vím, že přes všechny útrapy s tím spojené, to byl ten největší dárek, jaký jsem kdy dostala! Protože život mě poslal na cestu už ve sladkém věku 14 let k nalezení vlastního léku...

Navenek mi evidentně nikdo nemohl pomoci. Ne těch asi dvacet ortopedů, s nimiž jsem se radila, ani fyzioterapeuti, osteopati nebo kdokoli jiný, koho jsem požádala o pomoc. Trpěla jsem ukrutnými bolestmi a jediné, co mi dospělí neustále říkali, bylo: „Už nemůžeš tančit, už nemůžeš sportovat a ani tvé tělo asi nikdy nebude moct přivést na svět děti!“ To mi moc nepomohlo...

Pak přišla studentská léta, během nichž jsem znovu začala hledat odpovědi, které by mohly vysvětlit hluboce traumatizující odstranění milovaného tance z mého života. Žízeň po vědění nedokázali ukojit ani profesori sportovní vědy a bohužel ani učitelé následného fyzioterapeutického výcviku.

A tak jsem musela začít důvěřovat novým způsobům, nahlížet do alternativních lékařských a duchovních knih a věnovat stále více pozornosti svému vnitřnímu hlasu – protože ten byl nyní pro mě hlasitější a vnímatelnější a pomohl mně nasměrovat na mou osobní cestu.

V roce 2005 mé téměř desetileté studium v Lipsku definitivně skončilo a já se spontánně rozhodla přijmout pozvání kamarádky psycholožky a odletět s ní do Kolumbie. Chtěla tam žít a učit se se šamanem a doktorem konvenční medicíny, se kterým se seznámila při studiu v Německu.

Dá se říci, že tím začala vaše nová kapitola života?

Určitě a tady byl i začátek mé cesty k pravdivým odpovědím na mé hledání. Kamarád mě přivezl rovnou z letiště do kolumbijské

školy Biodanza. (Biodanza je chilská taneční pedagogika, díky které jsem poprvé mohla poznat tanec jako „lék“.)

Od té chvíle jsem si byla naprosto jistá, že určitě budu několik let žít v Kolumbii a učit se od zdejších lidí.

A tak to bylo: Po šesti vzrušujících týdnech s mnoha šamanskými rituály a intenzivními tanečními sezeními jsem se vrátila do Německa, abych si uvědomila, že moje kniha života se tu náhle zavřela a mně nezbývá nic jiného, než si koupit letenku do Kolumbie – tentokrát jednosměrnou...

Splnilo se vaše očekávání, s nímž jste odlétala?

Mnohonásobně. Novým domovem se pro mě stala kolumbijská rodina Biodanza v hlavním městě Bogotě. Začala jsem vstřebávat hlouběji a hlouběji působivé zážitky, které mi dávaly představu o tom, co tanec – používaný jako šamanský nástroj – dokáže dělat s vědomím lidí a jak v nás může iniciovat hluboké léčebné procesy, které se odehrávají daleko od slov a myšlenkových pochodů a může přinést dlouhodobé změny do našich životů.

Bylo to fascinující a otevřelo to ve mně úplně nový, jemný a barevný svět, který mi připadal povědomý a stejně tak zvláštní a dobrodružný. Plná radosti z objevování jsem začala přijímat obrazy, které ukazovaly mé ego v jiných inkarnacích, a dostávala jsem inspiraci, která mi dávala představu o tom, co mě v tomto životě ještě čeká...

Pak se mi v červenci 2007 narodil syn Jonas Nama'Ba'Ronis, který ještě před porodem poznal život prodchnutý tancem se mnou. Živý a zdravý spatřil světlo světa v Bogotě.

Toto a vše, co z toho vyplynulo, bylo velkým a zároveň hlubokým, šamanským zasvěcením do čistých, ženských sil života, protože nyní následovaly dva roky intenzivního tréninku ve věcech pokory,

ženskosti a důvěry. A můj přístup k intuici se také pozvedl na novou úroveň tím, že jsem fungovala jako máma.

Neměla jsem moc možností se s někým poradit a taky se mi něchtělo studovat literaturu o mateřství. Proto jsem nejradyji seděla se synem u řeky nebo pod starými stromy a poslouchala hlasy přírody. To bylo – jak dnes vidím – samozřejmě také vědomě řízeno shora, protože tímto způsobem jsem se již velmi efektivně připravovala na dobu s Taguarím – alias Donem José Arizou – se kterým jsem se poprvé setkala v roce 2009.

Jak k tomu došlo?

Setkání bylo mimochodem také iniciováno tancem. Už jsem bydlela v Medellínu, druhém největším městě Kolumbie, a jednoho dne jsem při tanci potkala ženu, kterou jsem spontánně pozvala na kávu.

Řekla jsem jí, že jsem nedávno dostala přes internet nabídku od německého nakladatelství, abych napsala knihu o šamanismu v Kolumbii. Poté mi vyprávěla o Donu Josém, který ji a její rodinu doprovázel jako „domácí šaman“ několik desetiletí. Celé tělo mě brnělo, když o něm mluvila, a jen o týden později jsem seděla v letadle do Bogoty, abych se setkala s Donem José Arizou, kterému v té době bylo již 108 let.

Toto první setkání bylo nesmírně magické a dobrodružné, protože Don José žil se svým synem v jedné z těch oblastí ghetta v Bogotě, kam by cizinec nikdy neměl jít sám. Takže mě doprovázelo prudké bušení srdce, bylo to trochu jako v jednom z těch špiónážních filmů, kde se musíte neustále před něčím schovávat.

Přijela jsem v pořádku do velmi malého a špatně zařízeného domu a najednou tam byl on: můj Taguarí, ke kterému mám dodnes tak hluboké a intenzivní pouto lásky. Poměrně rychle mi při prvním setkání dal vědět, že už mnoho let věděl, že jednoho dne za ním přijdu, abych napsala knihu o jeho životě a učení.

A tak se to stalo: Jen o pár týdnů později jsme se setkali v Medellínu, kde měl mít rituál. Doprovázela jsem ho a poté jsme spolu strávili první intenzivní hodiny, které se pak v poměrně pravidelných intervalech opakovaly na nejrůznějších místech Kolumbie a brzy se staly součástí mého každodenního života.

Byly to vždy velmi zajímavá témata, které jsme společně otevřeli a ve kterých mi vyprávěl o svých osmi letech u domorodého kmene „Piapocos“, od kterého dostal první zasvěcení do šamanismu v kolumbijské amazonské džungli.

Na vlastní kůži jsem zažila, čeho jsme my lidé vlastně schopni, když se vědomě vrátíme do přirozeného spojení s Matkou Zemí a všemi jejími dětmi.

Bylo to tak intenzivní, že se mi z toho často točila hlava. Protože, jak dnes vidím, příběh dona Josého a energie, které ho provázely, ve mně dokázaly rozbalit můj vlastní „příběh“: můj přístup k poznání, které jsem v sobě nosila...

Již po několika setkáních jsem si uvědomila, že Don José je velmi zvláštní šaman, protože to byl běloch, který pocházel z kolumbijské

civilizace a ve věku 14 let odešel sám do amazonské džungle. (Číslo 14 nás také spojuje...)

Tam ho jako Maugliho přijali Piapocos – po počátečních potížích – ho jejich vůdci zasvětili do starověkého vědění. To bylo a je velmi neobvyklé, protože vlastně všichni šamani Kolumbie jsou domorodého původu a do původního vědění je zasvětili přímo jejich předci – a ti měli a stále mají s bělochy pramálo společného. Dělí je tolik bolestných událostí – vyvlastnění, degradace a vyhánění, že je mezi nimi cítit kilometrové a stále velmi husté pouto nejhlubší nedůvěry a podezírání.

Mladému Taguaríovi se ale podařilo s tímto kmenem sblížit, protože jejich náčelník a šaman Etéwa rozpoznal jeho velké nadání a rozhodl se chlapce vycvičit na šamana – spolu s Tutex, velmi neobvyklou ženou z jiného kmene, která věřila v jeho schopnosti.

I ona byla exotická, protože ve své době ji vyzvedli angličtí kouzelníci v amazonské džungli a zasvětili ji do starověkého vědění. Velmi zvláštní konstelace, kterou jsem já – Němka – mohla nyní uchopit a zabalit do mezikontinentálního příběhu.

Až dnes si uvědomuji, že se mi podařilo postavit další mezikulturní most a také zachytit kus amazonského kulturního dědictví – protože Piapocos včetně jejich jazyka v naší dimenzi mnoho let neexistují.

A to byl opravdu velký úkol, který jsem dostala – protože Taguariho příběhy byly nesouvislé a neustále skákaly v čase i prostředích. Ale tanec, volný čas v přírodě a vůbec pohyb mi pomohly během následujících čtyř let dostat na papír i příběh Taguarí, který si už udělal jméno na německém knižním trhu.

Během těchto čtyř let po Taguariho boku se aktivovala schopnost mého vnitřní poznání a pomalu se zabydlovala v mém vědomí. A to jsem si začala budovat most do Rosenheimu, k milému Sangitarovi.

Vzhledem k tomu, že Sol'A'Vana (*Nejvyšší energie míru. Proudí přímo z Božského zdroje a nese vibraci dokonalého zvuku. SOL'A'VANA spojí vše dohromady, celé dědictví Boha, které si každý nese uvnitř, spojené s Bílým kněžstvím, Světlem Prosonodo a Energií Eleua. Ježíš říká, že mnoho energetických vzorců musí spolupracovat, aby člověk v sobě cítil dokonalý zvuk. Když je krystal SOL'A'VANA zapuštěn, působí jako energetický ochranný štít. Propustí jen tolik energie, kolik je dobré a správné pro jednotlivého člověka.* Wikipedia) se ke mně bohužel nikdy nedostala, byla jsem v roce 2012 velmi vděčná, když jsem od duchovního světa obdržela jasnou zprávu, že bych se nyní měla se svou rodinou vrátit do Německa. Protože nastal čas předat to, co jsme se naučili, a co jsme si s sebou přinesli, lidem v naší zeměpisné šířce.

„Dovedeš lidi zpátky k jejich originalitě!“ Tato slova jsem slyšela a viděla na každém rohu během svých posledních týdnů v Kolumbii –

ale tehdy jsem netušila, co znamenají...

Dokonce i opakující se otázky Taguariho: „Co je tvůj tanec?“ Zpočátku se mi vlastně nejevil hmatatelný základ pro další práci v Německu. Ale bylo fajn být zpátky ve svém rodném Berlíně a hned jsem si založila vlastní firmu a začala budovat existenci pro svou rodinu. Zúčastnila jsem se úvodních seminářů. Pořádný kus síly, který mě velmi často posouval za hranice mých možností a čím dál víc mě vyčerpával. Ale nezalekla jsem se, protože jsem byla rozhodnuta jít svou cestou a seznámit s tím, co jsem poznala!

A tak jsem začala pořádat semináře s názvem: „Jak najdu svůj vlastní lék?“, které rok co rok přitahovaly úžasné lidi, kteří svým bytím a svými zkušenostmi pro mě velmi znamenali. Společně jsme se vydali na cestu, která spojuje lidstvo, spiritualitu, spojení se zemí a vysoké vědomí a sdružuje rodinu moderních strážců Země, kteří se navzájem podporují a posilují při získávání vlastních darů a pokladů.

Už jsem toho dokázala tolik poznat, tolik toho ještě přede mnou leží a chtěla bych objevit. To je nyní můj každodenní úkol, který mě hluboce naplňuje a vede do opakujících se polí hluboce pociťovaného vděku a ticha – zvláště když mohu pozorovat, které světy lidé kolem mě pokrývají a jak moc začnou opět zářit, zvětšovat se a tím i stát se stále rostoucím darem pro naši pozemskou komunitu.

(Ze zahraničních pramenů, úprava KNIHY)

„ŽIJEME SVÉ ŽIVOTY, JAKO BYCHOM BYLI NÁMĚSÍČNÍ. JAKMILE SE NÁS VŠAK NĚKDO DOTKNE, MŮŽEME SE PROBUDIT.“

Co se vlastně stalo?

Až do září 2009 jsem žila život, který by si mnozí možná přáli. Splňoval vše, co se od jedince může očekávat. Ale čím víc to fungovalo, tím jsem byla nešťastnější.

Úplně jsem ztratila kontakt sama se sebou a se svým životem, který byl

plný extrémů, bolesti a touhy po smrti. Pak se to stalo: stála jsem před krbem, odkud se rozšířil velký požár. Mé tělo začalo hořet a já dýchala jen oheň. Duše mi zemřela, má duše opustila tělo. Lékaři mě uvedli na devět dní do kómatu. Během této doby se o mě staral můj duchovní průvodce. Ponořila jsem se do nekonečna a poprvé pocítila, co to znamená být zajedno se vším. Bylo mi umožněno zažít bezpodmínečnost, po které všichni touží. Když se jsem se vrátila do svého těla, věděla jsem, že odtud bude všechno jinak. Mohla jsem znovu žít svůj život. Během těch devíti dnů jsem mluvila s Matkou Zemí, s jinými planetami, a cítila, že VŠECHNO je živé a při vědomí.

Bylo mi sděleno, že Země se změní ve čtyřech úrovních a že tyto úrovně budou prozatím existovat vedle sebe.

Dobrá rada je taková: postavte se čelem svým nejhlubším obavám, své karmě a vykupte ji.

Všechno toto „staré“ chce ještě vyřešit, abyste mohli vystoupat do nové úrovně/světa.

Nyní vs zdalujeme od „já“ k „my“.

Navzdory radám svých lékařů jsem podepsala revers a z kliniky odešla. Věděla jsem, co jsem zažila, ale že se uzdravím. A tak to bylo. Život je pro mě něco jako zázrak a cítím, že své zkušenosti musím předat i ostatním.

Jak to děláte?

Setkávám se s lidmi na kurzech a seminářích. Sdělují jim, že dnes vnímám svět kolem sebe multidimenzionálně, tedy ve více rozměrech. Přináší mi to pocit hlubokého štěstí, samozřejmost a klid, po kterém jsem celý život před nehodou toužila. Kurzy pořádám zdarma a jejich smyslem je pozvat účastníky na podobnou cestu, kterou jsem prošla já, na cestu do jejich reality! Chci je naučit, co jsem poznala v čase mimo své tělo. Jen tak zjistí, kdo skutečně jsou!

(Ze zahraničních pramenů, úprava KNIHY)

European Enterprise Awards 2021

Spojené království, 2022 –

EU Business News oznamuje vítěze soutěže European Enterprise Awards 2021.

Cílem udělení EU Business News European Enterprise Awards, které se koná již čtvrtým rokem, je ocenit úsilí a inovace podniků v celé Evropě, které rok co rok obohacují ekonomiku nebo zdoknalují působení reklamy.

Po dvou letech nejistoty v mnoha průmyslových odvětvích se ekonomika otřásla a mnoho podniků se zastavilo. Na celém kontinentu však existuje také mnoho malých a středních firem a nezávislých podniků, které za těchto okolností prosperovaly a dokonce vykázaly rekordní maxima.

Koordinátor ceny Kaven Cooper se zamyslel nad vítězi **European Enterprise Awards 2021**. „V turbulentních časech posledních let ukázali nominovaní a vítězové svou odolnost a vyšli z krize s pozitivy. Gratulujeme všem vítězům a přejeme jim do budoucna jen to nejlepší.“

Ocenění získal spolu s šedesáti firmami zhruba z patnácti zemí
i **Deník KNIHY**.

Nejlepší platforma pro propagaci
multižánrové literatury –
Česká republika